

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2009

Eliška Kaďůrková

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

Měnová integrace Slovenska
Monetary Integration of Slovakia

Student: Bc. Eliška Kadůrková

Vedoucí diplomové práce: Ing. Kateřina Dvoroková

Ostrava 2009

Zadání

Prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou diplomovou práci vypracovala samostatně pod vedením mé vedoucí diplomové práce a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.

Vedoucí práce Ing. Kateřině Dvorokové děkuji za odbornou pomoc při tvorbě diplomové práce.

Loukov

30. dubna 2009

Eliška Kadŕrková

Obsah

Úvod.....	7
1 Měnová integrace v Evropě.....	9
1.1 <i>Teorie optimální měnové oblasti</i>	10
1.1.1 Mundellova optimální měnová oblast	10
1.1.2 Rozšíření teorie OCA	11
1.1.3 Shrnutí teorie OCA	12
1.1.4 Evropská unie z pohledu modelu OCA	13
1.2 <i>Historie měnové integrace</i>	13
1.2.1 Měnová unie	14
1.2.2 První měnové unie v Evropě.....	14
1.3 <i>Měnová spolupráce v poválečném období</i>	15
1.3.1 Bretton-Woodský měnový systém	15
1.3.2 Měnová uskupení	16
1.3.3 Evropská měnová dohoda.....	17
1.4 <i>Budování hospodářské a měnové unie</i>	18
1.4.1 Měnová spolupráce zemí EHS.....	18
1.4.2 Wernerův plán.....	18
1.4.3 Měnový had	20
1.5 <i>Evropský měnový systém</i>	21
1.5.1 Evropská měnová jednotka.....	21
1.5.2 Kurzový mechanismus	22
1.5.3 Úvěrový mechanismus	24
1.5.4 Význam EMS.....	24
1.6 <i>Vznik Evropské měnové unie</i>	25
1.6.1 Jednotný evropský akt.....	25
1.6.2 Delorova zpráva	25
1.6.3 Etapy realizace HMU	26
2 Podmínky vstupu do evropské měnové unie.....	28
2.1 <i>Konvergenční maastrichtská kritéria</i>	28
2.1.1 Kritérium cenové stability	29
2.1.2 Kritérium udržitelnosti veřejných financí	30
2.1.3 Kritérium stability měnového kurzu	31
2.1.4 Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb	31
2.1.5 Důvody vzniku konvergenčních kritérií.....	32
2.2 <i>Analýza plnění konvergenčních kritérií Slovenskem</i>	34
2.2.1 Analýza plnění kritéria cenové stability	34
2.2.2 Vývoj míry inflace na Slovensku.....	36
2.2.3 Analýza plnění kritéria udržitelnosti veřejných financí	38
2.2.4 Vývoj veřejného dluhu na Slovensku	40
2.2.5 Vývoj rozpočtového deficitu na Slovensku.....	42
2.2.6 Nadměrný deficit veřejných financí.....	43
2.2.7 Pakt stability a růstu.....	44
2.2.8 Závazek Slovenska v oblasti fiskální politiky	45
2.2.9 Analýza plnění kritéria stability měnového kurzu	46
2.2.10 Vývoj měnového kurzu na Slovensku.....	49

2.2.11 Vývoj kurzu slovenské koruny v posledním roce její existence.....	50
2.2.12 Analýza plnění kritéria dlouhodobých úrokových sazeb	51
2.3 <i>Shrnutí plnění konvergenčních kritérií Slovenskem</i>	54
2.3.1 Hodnocení plnění podle Konvergenční zprávy 2004.....	54
2.3.2 Hodnocení plnění podle Konvergenční zprávy 2006.....	55
2.3.3 Hodnocení plnění podle Konvergenční zprávy 2008.....	56
3 Příprava Slovenska na přijetí eura	58
3.1 <i>Hospodářská situace Slovenska</i>	58
3.1.1 Vývoj HDP Slovenska	58
3.1.2 Vývoj míry nezaměstnanosti Slovenska.....	60
3.1.3 Další ukazatele vývoje Slovenska.....	62
3.1.4 Sladěnost hospodářských cyklů Slovenska a eurozóny	65
3.1.5 Struktura slovenské ekonomiky a eurozóny.....	66
3.1.6 Reálná konvergence Slovenska	67
3.2 <i>Začlenění Slovenska do evropské integrace</i>	68
3.2.1 Přístupové jednání Slovenska s EU	68
3.2.2 Vstup Slovenska do EU.....	69
3.3 <i>Cesta Slovenska do evropské měnové integrace</i>	70
3.3.1 Etapy zavedení společné měny na Slovensku	71
3.3.2 Významné dokumenty a mezníky při vstupu Slovenska do eurozóny	71
3.4 <i>Přechod na společnou měnu euro</i>	73
3.4.1 Madridský scénář	74
3.4.2 Scénář phasing-out.....	75
3.4.3 Scénář velkého třesku.....	75
3.4.4 Zavádění eura na Slovensku	76
3.5 <i>Přínosy a náklady měnové unie</i>	77
3.5.1 Výhody měnové unie	77
3.5.2 Nevýhody měnové unie.....	79
3.5.3 Výhody převyšují nad nevýhodami	80
3.6 <i>Důsledky zavedení eura a současná situace na Slovensku</i>	82
3.6.1. Očekávání Slovenska	83
3.6.2 Narušení očekávání díky hospodářské krizi	83
3.7 <i>Euro – správná volba pro Slovensko?</i>	84
Závěr	87
Seznam použité literatury	89
Seznam zkratk	94
Seznam obrázků, tabulek a grafů	95
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce.....	97
Seznam příloh	98

Úvod

Dynamika evropské integrace postupem času vyústila do stabilních politických a institucionálních propojení mezi členskými zeměmi Společenství. Pro tyto země nastala „nová etapa“ tím, že se začaly soustředit na spolupráci v oblasti přijetí společné měny – eura. Od 1. ledna 1999 se začalo euro používat jako bezhotovostní měna v rámci zemí, které vstoupily do hospodářské a měnové unie. Letos je tomu tedy rovných deset let od vytvoření tzv. eurozóny a používání eura jako platební jednotky. V tomto případě se jedná o evropskou měnovou integraci, do které postupně vstupují členské země Evropské unie. V této závěrečné diplomové práci se budu zabývat právě měnovou integrací Slovenska, které vstoupilo do měnové unie k 1. lednu 2009. Toto téma jsem si zvolila z důvodu aktuálnosti dané problematiky, ale také z praktického hlediska – je to totiž otázka, která se nás bude za pár let, jako České republiky, velmi blízce dotýkat. Rozhodla jsem se tedy blíže se soustředit svou závěrečnou práci na měnovou integraci Slovenska a porozumět tak mnohem více a detailněji problematice měnové integrace a přijetí společné měny. Navíc Slovensko je našim „nejbližším“ sousedem, a tak i já mám k němu blíže, než-li k jiným našim sousedním státům.

Cílem této závěrečné diplomové práce je provést analýzu vstupu Slovenska do měnové unie, zpracovat analýzu nominální i reálné konvergence Slovenska s eurozónou, zhodnotit aktuální hospodářskou situaci na Slovensku po vstupu do měnové unie, důsledky vstupu, náklady a přínosy členství Slovenska v měnové unii. A na konec této práce vyvodím závěry, ke kterým jsem došla. Při zpracovávání diplomové práce budu postupovat metodou rešerše.

Diplomová práce bude rozdělena do třech stěžejních kapitol. První kapitola bude pojednávat o měnové integraci v Evropě. Budu se v ní zaměřovat především na teoretický základ a východiska, ze kterých je možno dále vycházet. Mezi tyto podstatné základy určitě patří teorie optimální měnové oblasti, od Roberta Mundella, v podobě analýzy ekonomických šoků, ale také rozšíření teorie optimální měnové oblasti o poznatky jiných významných autorů. Důležitým základem bude také nastínění historického vývoje měnové integrace v Evropě, první měnové unie, ale také měnová spolupráce v poválečném období, od které se vlastně vše odvíjí. V této teoretické kapitole budu věnovat ještě pozornost samotné měnové spolupráci zemí Evropského hospodářského společenství, plánu Wernera, vzniku Evropského měnového systému, ale také samotné evropské měnové unii.

Druhá i třetí kapitola bude představovat praktickou část této závěrečné práce. Druhá kapitola bude věnována samotným podmínkám vstupu do evropské měnové unie, které jsou představovány konvergenčními maastrichtskými kritérii. Budu se věnovat jak jejich samotnému vymezení a definování, tak i důvodům pro jejich vznik. Dále v této části kapitoly bude provedena analýza jednotlivých konvergenčních kritérií ve vztahu ke Slovensku a jejich plnění či nikoliv a komentáře k jednotlivým částem této problematiky, čili analýza nominální konvergence Slovenska. Závěrem druhé kapitoly bude celkové shrnutí a zhodnocení plnění maastrichtských kritérií Slovenskem podle tří posledních Konvergenčních zpráv, vydaných Evropskou centrální bankou. Analýzy v této kapitole budou doplněny o grafické zpracování, což umožní lepší posouzení a zhodnocení stávající situace Slovenska a jejího plnění kritérií.

Poslední kapitola bude také prakticky zaměřená na problematiku měnové integrace Slovenska. Kapitola bude obsahovat přípravu Slovenska na přijetí eura. V první řadě se podívám na celkovou hospodářskou situaci Slovenska, a to od roku 2004 – vstupu do Evropské unie, až do současnosti, tj. do začátku roku 2009. Hospodářskou situaci budu posuzovat podle klasických ukazatelů jako je hrubý domácí produkt, míra nezaměstnanosti, míra inflace, zahraniční obchod, výdaje na vědu a výzkum, a další. Důležité pro tuto část kapitoly bude také analyzovat Slovensko z pohledu reálné konvergence, např. pomocí hrubého domácího produktu na obyvatele ve srovnání s průměrem Evropské unie. Další část této praktické kapitoly bude věnována samotnému začlenění Slovenska do evropské integrace (Evropské unie) a následně i začlenění do evropské měnové integrace. Soustředím se na etapy zavedení společné měny, vymezím ty nejvýznamnější dokumenty a aspekty, které přispěly Slovensku ke vstupu do eurozóny, možné scénáře přechodu na novou měnu, a to vše vyhodnotím ve vztahu ke Slovensku. Nedílnou součástí této třetí kapitoly bude také analýza a zhodnocení přínosů a nákladů, které vyplývají z přijetí společné měny pro Slovensko. Zaměřím se ještě i na důsledky zavedení eura na Slovensku, ale hlavně na současnou situaci, tj. od začátku roku 2009 a postřehy z aktuálního dění ze slovenské ekonomiky. Zcela na závěr této třetí kapitoly se po nastudování problematiky přechodu Slovenska do měnové unie a vypracování analýz k této práci, vyjádřím svůj názor, zda bylo euro pro Slovensko správnou volbou anebo nikoliv.

1 Měnová integrace v Evropě

V Evropě se v 50. letech 19. století začaly významně projevovat potřeby a snahy spolupracovat mezi státy navzájem v oblastech jako je hospodářská politika, měnová stabilita apod. Následně došlo k podepsání zásadních smluv a k vytváření společenství, která se nadále rozvíjela. Základem dnešní moderní Evropské unie (EU) bylo vytvoření Evropského společenství uhlí a oceli (ESUO) v roce 1952. Dále v roce 1958 následovalo založení Evropského hospodářského společenství (EHS) a Evropského společenství pro atomovou energii (Euratom). Sloučením těchto tří seskupení došlo v roce 1967 k podpisu smlouvy o vytvoření Evropských společenství (ES). V tomto období byla měnová integrace považována spíše za okrajovou záležitost ES.

Měnová integrace v Evropě si prošla dramatickým vývojem, kdy se z ne příliš důležité příčky dostala až k pomyslnému vrcholu – stala se součástí společných politik Společenství. Mezi zásadní faktory, které ovlivňovaly samotné formování měnové politiky a utváření hospodářské a měnové unie (HMU) patřily a stále patří: zájmy jednotlivých členských států ES/EU¹, rozšiřování Společenství, odlišné tradice v uplatňování měnové politiky, mezinárodní hospodářská situace, politické a jiné krize a další faktory. Evropská integrace si prošla obdobím určitého útlumu, ale i obdobím rozvoje. Období formování měnové integrace v Evropě můžeme rozčlenit do čtyř základních etap:

- období mezivládní spolupráce (1958 – 1970), vznik Breton-Woodského měnového systému, snaha pouze koordinovat měnové politiky,
- období užší spolupráce (1971 – 1990), vytvoření Evropského měnového systému, první podněty k vytvoření společné měny,
- období přípravy k zavedení jednotné měny (1991 – 1998), definována koncepce HMU a její realizace,
- období dovršení evropské měnové integrace (1999 – dosud), vznik HMU, zavedení společné měny.

¹ ES/EU – Evropské společenství, Evropská unie.

1.1 Teorie optimální měnové oblasti

S otázkou měnové integrace souvisí pojem optimální měnové oblasti. Autorem této teorie je Robert Alexander Mundell, který se v roce 1961 věnoval otázce optimální měnové oblasti, a to ve svém článku „A Theory of Optima Currency Areas“.

Optimální měnovou oblast (OCA)² lze definovat jako skupinu regionů nebo určitá území, které jsou vzájemně provázány obchodem se zbožím, službami a dále také mobilitou výrobních faktorů, tzn. pracovní síly a kapitálu (včetně mobility meziodvětvové a meziregionální). Na tomto území se používá společná měna. Pokud chtějí regiony vytvořit měnovou unii, která by fungovala bez větších adaptačních problémů – je třeba, aby mezi sebou tyto oblasti dosahovaly velmi vysokého stupně flexibility na pracovním trhu. Při tom platí, že čím vyšší flexibility je mezi územím dosahováno, tím je větší pravděpodobnost fungování měnové unie bez ekonomických šoků.³

1.1.1 Mundellova optimální měnová oblast

Robert Mundell svoji teorii OCA staví na předpokladu nepružných mezd. Dále předpokládá, že dojde k přesunu z poptávky po produkci jedné země (země „A“) na produkci země druhé (země „B“). K této změně dojde při plné zaměstnanosti a vyrovnané platební bilanci obou zemí, A i B. Nerovnováhu, ke které dojde v zemích A i B, lze řešit třemi následujícími způsoby: dostatečnou flexibilitou pracovního trhu, vyrovnaním situace pomocí pružných mezd a zhodnocením či znehodnocením měny. Pokud se země A i B nachází v měnové unii, nemohou již použít k řešení vzniklé situace zhodnocení ani znehodnocení měnového kurzu. Nabízejí se jim tedy dvě zbylé možnosti.⁴

Dostatečná mobilita trhu práce může obnovit rovnováhu v zemi A a také v zemi B. Flexibilita pracovních sil způsobí, že nevyužití pracovníci v zemi A se přesunou do země B, kde je naopak zvýšená poptávka po pracovní síle. Právě díky tomuto pohybu pracovní síly dojde k odstranění tlaku na snížení mezd v zemi A a zároveň zvýšení mezd

² OCA – Optimum Currency Area, optimální měnová oblast.

³ Citováno z: MLÁDENKOVÁ, Iva. Měnová a finanční politika EU, 2005.

⁴ Citováno z: LACINA, Lubor. Měnová integrace : Náklady a přínosy členství v měnové unii, 2007.

v zemi B. Dojde ke snížení nezaměstnanosti v zemi A a také k uvolnění inflačních mzdových tlaků v zemi B, společně se zmenšením nevyrovnanosti běžného účtu.

Vyrovňovací proces pomocí pružných mezd pracuje s předpokladem flexibilních mezd. Pokud jsou tedy mzdy pružné, dochází v zemi A k tlaku, který způsobí snížení mzdových požadavků. Práce, jako vstupní výrobní faktor, se tak stává levnější a firmám se snižují náklady. V zemi B je tomu naopak, objevuje se zde nadměrná poptávka po pracovní síle. Dochází k tlaku, který zvyšuje mzdové požadavky a firmám se tak zvyšují vstupní náklady. Za této situace dochází v zemi A ke snížení cen produkce. V zemi B se zvyšují mzdy i ceny produkce firem, a to přispívá k tomu, že produkty vyrobené v zemi A se stávají více konkurenceschopnější, oproti výrobkům vyrobeným v zemi B. Tato situace dále stimuluje poptávku po výrobcích ze země A a zároveň dochází ke zlepšení situace na běžném účtu země A. V zemi B tím pádem dochází k redukci přebytku na běžném účtu. Dojde k nastolení nové rovnováhy na trhu v zemi A i B. Nová rovnováha pro zemi A nastane na úrovni nižších cen a vyšší produkce, než původní rovnováha. Rovnováha pro zemi B nastane při vyšších cenách a nižší produkci, oproti původní rovnováze.⁵

1.1.2 Rozšíření teorie OCA

Problematikou teorie optimální měnové oblasti se, kromě Roberta Mundella, zabývali i jiní významní autoři. Mezi nejvýznamnější patří bezesporu Ronald McKinnon a dále např. Peter Kennen.

Ronald McKinnon rozšířil teorii OCA o další prvek, a to „otevřenost ekonomiky“. Tvrdí, že náklady, které jsou spojené se ztrátou možnosti změny měnového kurzu, jako vyrovnávacího mechanismu, jsou spojeny se stupněm otevřenosti dané ekonomiky. Čím vyšší je stupeň otevřenosti, tím nižší jsou tyto náklady.

Peter Kennen teorii optimálních měnových oblastí také rozšířil o další prvek, a to „výrobní diversifikaci“. Výrobní diversifikací rozumíme rozmanitost či různorodost výrobní struktury. Kennen zjistil, že země s vysokým stupněm výrobní diversifikace jsou

⁵ Citováno z: DĚDEK, Oldřich. Historie evropské měnové integrace : Od národních měn k euru, 2008.

přesto vhodné pro měnovou oblast, i když trpí nízkou flexibilitou trhu práce. Právě vysoká úroveň výrobní diversifikace umožní zemi vstupující do měnové unie adaptaci bez větších problémů, i když nemá dostatečně mobilní pracovní sílu. Čím vyšší má daná země stupeň diverzifikace výstupu, tím menší bude pro ni pravděpodobnost výskytu asymetrického šoku.

1.1.3 Shrnutí teorie OCA

Mundellova teorie OCA tedy vychází z toho, že při strnulých mzdových sazbách a cenách, může vstoupit určitá oblast do měnové unie pouze za předpokladu, že tato oblast má vysokou mobilitu trhu práce. Vstupem do měnové unie totiž dochází ke ztrátě možnosti ovlivňovat ekonomické procesy v dané oblasti změnou měnového kurzu. Tato ztráta je však kompenzována právě vysokou flexibilitou a mobilitou trhu práce.

Teorie OCA byla také podrobena značné kritice, a to kvůli předpokladu vysoké mobility trhu práce. Kritici obzvlášť upozorňovali na skutečnost, že mobilita pracovního kapitálu není nikdy dokonalá. A dále je spojena s vysokými náklady. Z tohoto důvodu by mělo být upřednostňováno spíše řešení pomocí vyrovnávacího procesu – flexibilních mezd.

Autoři, kteří se zabývali teoriemi optimálních měnových oblastí se soustředili převážně na vymezení kritérií, která by určila optimální měnovou oblast. Byl vytvořen seznam kritérií, která posuzují zda země, která má zájem vstoupit do měnové unie, tvoří optimální měnovou oblast.

Seznam kritérií OCA:

- mzdová a cenová pružnost,
- stupeň mobility výrobních faktorů,
- stupeň výrobní diverzifikace,
- fiskální koordinace,
- otevřenost ekonomiky,
- vzájemná propojenost národních ekonomik potenciálních zemí měnové unie,
- reálná ekonomická konvergence národních ekonomik.

1.1.4 Evropská unie z pohledu modelu OCA

Lze považovat země EU (členy eurozóny) za oblast optimální měnové unie? Odpověď na tuto otázku není zcela jednoznačná a ani jednoduchá. Evropská unie nevykazuje známky příliš vysoké mobility pracovní síly. Důvodem je rozdílný historický vývoj jednotlivých zemí unie. Další rozdíly jsou patrné i v oblasti kultury. Pružnost trhu práce evropské pětky a desítky (EU5, EU10⁶) je spíše nízká. Zatímco divergence, uvnitř jednotlivých zemí, není tak velká, aby EU5 či EU10 působila větší adaptační problémy. Co se týče evropské patnáctky (EU15) situace je hodně odlišná. Kromě nízké pružnosti trhu práce se zde vyskytuje také vysoký stupeň divergence. Podíváme-li se na Spojené státy americké (USA) a EU15, tak USA mají mnohem pružnější trh práce než EU15 a tudíž lze USA považovat za území optimální měnové oblasti.⁷

V současné eurozóně jsou ekonomické rozdíly příliš významné. Eurozóny také trpí nízkou pružností na trhu práce. To vše nasvědčuje tomu, že se s případnými asymetrickými šoky bude eurozóna velmi těžko vyrovnávat. Většina ekonomů je toho názoru, že současná eurozóna⁸ tedy netvoří optimální měnovou oblast.

1.2 Historie měnové integrace

Vznik měnové integrace v Evropě nelze považovat za ojedinělý a první pokus tohoto typu. Podobné pokusy o vznik měnových integrací byly již v historii zaznamenány. Docházelo k měnové integraci, ale i k opačným tendencím – k měnové desintegraci⁹.

⁶ EU5 – země: Francie, Německo, Belgie, Nizozemí, Lucembursko; EU10 – EU5 + Itálie, Irsko, Španělsko, Portugalsko, Řecko; EU12 – EU10 + Finsko, Rakousko; EU15 – EU12 + Dánsko, Švédsko, Velká Británie.

⁷ Citováno z: MLÁDENKOVÁ, Iva. Měnová a finanční politika EU, 2005.

⁸ Členové eurozóny v roce 2009 – Belgie, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Kypr, Lucembursko, Malty, Německo, Nizozemí, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Slovensko, Slovinsko, Španělsko.

⁹ Měnová desintegrace – státy které mají svou vlastní národní měnu, nezávislou centrální banku a plovoucí měnový devizový kurz; státy nepředaly v měnové oblasti svou suverenitu na žádný jiný subjekt.

1.2.1 Měnová unie

Měnová unie (MU) je skupina dvou nebo více států, které sdílejí společnou měnu jako zákonné platidlo a probíhá mezi nimi určitá spolupráce. MU předpokládá jistou míru koordinace národních hospodářských politik členských států. Dále je požadována po členských zemích realizace společné hospodářské politiky, bez které by měnová integrace nebyla úplná. MU je charakterizována několika základními prvky, mezi které patří např.: neodvolatelně zafixované měny členských států, měna každého členského státu musí být směnitelná s měnami ostatních členských zemí, dále jsou státy MU dohodnuty na tom, že nebudou navzájem zavádět restrikce mezi sebou (jedná se především o ekonomické a měnové restrikce). Zavedení společné měny má být završením měnového integračního procesu v členských zemích. Jedna instituce – centrální banka, provádí měnovou politiku a stará se o emisi společné měny.

1.2.2 První měnové unie v Evropě

Počátky vzniku měnových integračních seskupení jsou zaznamenávány již od 19. století. V té době se jednalo převážně o spolupráci založenou na bimetalismu¹⁰. Mezi měnovými uniemi z 19. století a současnou Evropskou měnovou unií se objevují rozdíly, ale vykazují i určité společné znaky. K nejznámějším měnovým uniím v Evropě patřily:

- Německo-rakouská měnová unie (1857 – 1867),
- Latinská měnová unie (1865 – 1926),
- Skandinávská měnová unie (1872 – 1931),
- Rakousko-maďarská měnová unie (1880 – 1920),
- Belgicko-lucemburská měnová unie (1921 – 1998).

Z výše uvedených seskupení lze považovat za nejúspěšnější Belgicko-lucemburskou MU. Ta by zřejmě fungovala dodnes, kdyby Belgie a Lucembursko nevstoupily do Evropské měnové unie.¹¹

¹⁰ Bimetalismus – emise mincí, které se razily ze dvou druhů kovů, jednalo se o zlato a stříbro.

¹¹ Citováno z: MLÁDENKOVÁ, Iva. Měnová a finanční politika EU, 2005.

1.3 Měnová spolupráce v poválečném období

Významným bodem při měnové spolupráci bylo ukončení druhé světové války. Válka měla devastující dopad, a to zejména na Evropu, což zase nahrávalo integračním ambicím tohoto kontinentu. Měnová integrace v té době představovala spíše okrajovou záležitost, nikoliv hlavní směr zájmů. Mezi nejvýznamnější mezníky měnové spolupráce v poválečném období patřil Bretton-Woodský měnový systém a jeho myšlenka, dále pak snaha o měnová uskupení, nejen v Evropě a vznik Evropské měnové dohody.

1.3.1 Bretton-Woodský měnový systém

Základy nového měnového uspořádání po válce byly položeny na konferenci v roce 1944 v americkém městě Bretton-Woods¹². Cílem konference bylo nastolení takového měnového systému, který by podporoval rozvoj mezinárodního obchodu, zajistil stabilitu mezinárodních vztahů a vůbec vytvářel příznivé prostředí a vzájemnou důvěru mezi státy. Bretton-Woodský systém měnových kurzů byl založen na významném postavení amerického dolaru (USD). Po druhé světové válce totiž dolar, jako jediná měna, zůstal přímo směnitelný za zlato. Ostatní národní měny nebylo přímo směnitelné za zlato a k jejich směně za zlato byla zapotřebí nejprve konverze za USD a následně směna za zlato. Ostatní měny tedy byly nepřímě směnitelné za zlato, oproti USD.¹³

Při tvorbě Bretton-Woodského měnového systému se vycházelo ze dvou myšlenkových konceptů: britského a amerického. Britský (Keynesův) nekladal příliš velký důraz na roli zlata v mezinárodních měnových vztazích. Naproti tomu americký (Whiteův) koncept vycházel právě z pozice země která má velké zásoby zlata. Výsledkem bylo přijetí mnoha kompromisů a finální projekt vykazoval prvky převážně americké koncepce. Došlo k vytvoření nové mezinárodní měnové soustavy.

¹² Konference v Bretton-Woods – se konala ve dnech 1. – 22. července 1944. Konference se účastnilo 45 zemí, hlavní slovo měla Velká Británie a Spojené státy americké. Výsledkem byla Bretton-woodská dohoda.

¹³ Citováno z: DĚDEK, Oldřich. Historie evropské měnové integrace : Od národních měn k euru, 2008.

Výstupem Bretton-Woodské konference bylo vytvoření dvou významných institucí v oblasti měnové spolupráce: Mezinárodní banky pro obnovu a rozvoj¹⁴ (IBRD) a Mezinárodního měnového fondu¹⁵ (IMF). K zakládajícím členům IMF patřilo i Československo. V roce 1954 byla spolupráce Československa ukončena a v roce 1990 znovu obnovena. Slovensko i Česká republika se staly samostatnými členy v roce 1993. Bretton-Woodský měnový systém splnil svůj úkol. Systém fungoval od roku 1950 až do roku 1970. Došlo k zavedení směnitelnosti měn, rozvoji mezinárodní spolupráce, zabezpečení rovnováhy platební bilance, zajištění stability kurzů apod. Díky tomu došlo k dalšímu rozvoji a liberalizaci světového obchodu.

Na přelomu 50. a 60. let došlo ke krizi Bretton-Woodského systému. Začalo se měnit postavení dolaru na mezinárodních trzích a jeho pozice začala slábnout. V USA docházelo k vnitřním hospodářským problémům a dále se začal projevovat rychlejší hospodářský rozvoj v jiných částech světa (např. v západní Evropě nebo v Japonsku). Celkově klesla důvěra v americký dolar a začal se znehodnocovat. To způsobilo krizi a rozpad Bretton-Woodského systému.¹⁶

1.3.2 Měnová uskupení

V dalším časovém období začalo docházet ke vzniku tzv. „měnových uskupení“, mezi které patřila: dolarová oblast (USA), librová oblast (Velká Británie) a oblast Evropské platební unie¹⁷ (EPU). Smyslem EPU bylo vytvořit multilaterální a nediskriminační základ pro obchodní vztahy v Evropě. Dále měla zjednodušit platby, umožnit nárůst vzájemného obchodu a tím přispět k celkovému uvolnění zahraničního obchodu – k liberalizaci. EPU měla také vytvořit vhodné prostředí pro přechod členských zemí ke směnitelnosti jejich měn, a sice podle Bretton-Woodských dohod. V letech 1945 – 1949 bychom jen těžko hledali užší spolupráci v měnové oblasti (mezi Evropskými zeměmi) než EPU.

¹⁴ Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj – International Bank of Reconstruction and Development – IBRD, zahájila svou činnost k 25. 6. 1945.

¹⁵ Mezinárodní měnový fond – International Monetary Fund – IMF, zahájil svou činnost k 1.3. 1947.

¹⁶ Citováno z: LACINA, Lubor. Měnová integrace : Náklady a přínosy členství v měnové unii, 2007.

¹⁷ EPU – Evropská platební unie, založena 19. 9. 1950 v Paříži. Členské země: Belgie, Dánsko, Francie, Lucembursko, Island, Irsko, Itálie, Nizozemí, Norsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko, SRN, Švédsko, Švýcarsko, Turecko a Velká Británie.

EPU využívala dvou prvků: úvěrového mechanismu a platebního styku založeného na principu clearingů. Při úvěrovém mechanismu se jednalo o automatické poskytnutí úvěru, a to při schodku platební bilance. Schodek platební bilance jedné země EPU byl z určité části hrazen z prostředků jiných členských zemí. V případě platebního styku na principu clearingů se jednalo o multilaterální clearing, čili mnohostranný platební styk. Byl prováděn prostřednictvím Banky pro mezinárodní platby a jako zúčtovací jednotka byl použit tzv. „Epunit“¹⁸. Multilaterální clearing fungoval takto: jednotlivé centrální banky členských zemí pravidelně nahlásily Bance pro mezinárodní platby – zůstatek, který vyplynul z dovozu a vývozu zboží s ostatními zeměmi EPU. Banka zúčtovala navzájem tyto platby a vypočítala pro jednotlivé země čisté měsíční saldo vůči celkové EPU. Multilaterální clearing byl dále doplněn ještě i o mechanismus automatického poskytování úvěru (za účelem vyrovnaní pasivního salda). Členské země tedy vyrovnávaly své schodky či přebytky pouze jednou položkou se všemi ostatními státy EPU, nikoliv s každou zemí zvlášť. A právě to bylo v měnové spolupráci považováno za velký přínos.

1.3.3 Evropská měnová dohoda

V roce 1958 EPU zanikla a na její činnost navázala tzv. „Evropská měnová dohoda“¹⁹. Smyslem Evropské měnové dohody bylo zajistit opět multilaterální zúčtování mezi členskými zeměmi. Tedy zúčtování vzájemných pohledávek a závazků, dále také zajišťovala poskytování úvěrů (nyní už jen krátkodobých), ke krytí deficitů bilancí. Banka pro mezinárodní platby se zhostila stejné role jako u bývalé EPU – zajišťovala vzájemné zúčtování. Úvěrová pomoc byla poskytována skrze Evropský fond. Existovaly rozdíly mezi fungováním EPU a Evropskou měnovou dohodou, např. poskytnutí krátkodobých úvěrů nebylo automatické (jako v EPU), ale na základě žádosti členské země. Úvěrů využívaly spíše hospodářsky slabší země (Řecko, Španělsko). Evropská měnová dohoda opět přispěla k další liberalizaci zahraničního obchodu.²⁰

¹⁸ Epunit – zúčtovací jednotka. Zlatý obsah Epunitu byl shodný se zlatým obsahem dolaru.

¹⁹ Evropská měnová dohoda – jejími členy se stali členové bývalé EPU, viz poznámka pod čarou č. 17.

²⁰ Citováno z: MLÁDENKOVÁ, Iva. Měnová a finanční politika EU, 2005.

1.4 Budování hospodářské a měnové unie

Hospodářská a měnová unie (HMU) vyjadřuje proces, ve kterém dochází k postupné harmonizaci hospodářských i měnových politik členských zemí EU. Počítá se však, s tím, že země v budoucnu přijmou společnou měnu. K samotné myšlence vytvoření HMU v Evropě se dospělo postupně. Před konkrétními návrhy na vznik HMU stálo několik podobných konceptů, jako byl např. Wernerův plán.

1.4.1 Měnová spolupráce zemí EHS

Smlouvy o založení EHS (Římské smlouvy, z roku 1958) neupravovaly bezprostředně otázku měnové spolupráce mezi členskými zeměmi. Římské dohody tedy neobsahovaly žádnou zvláštní kapitolu, která by se věnovala společné měnové politice. Měnová politika měla za úkol pouze vytvářet nezbytné podmínky pro vznik společného trhu. Postupně začala vznikat potřeba koordinace v této oblasti. V roce 1962 zaznělo poprvé na zasedání nejvyšších představitelů EHS, že je třeba postupovat společně v měnové oblasti. Tento společný postup měl vytvářet předpoklad pro další prohlubování spolupráce v oblasti hospodářské. Následovaly měnové krize (v roce 1963 a 1968), které urychlily proces měnové integrace.²¹

1.4.2 Wernerův plán

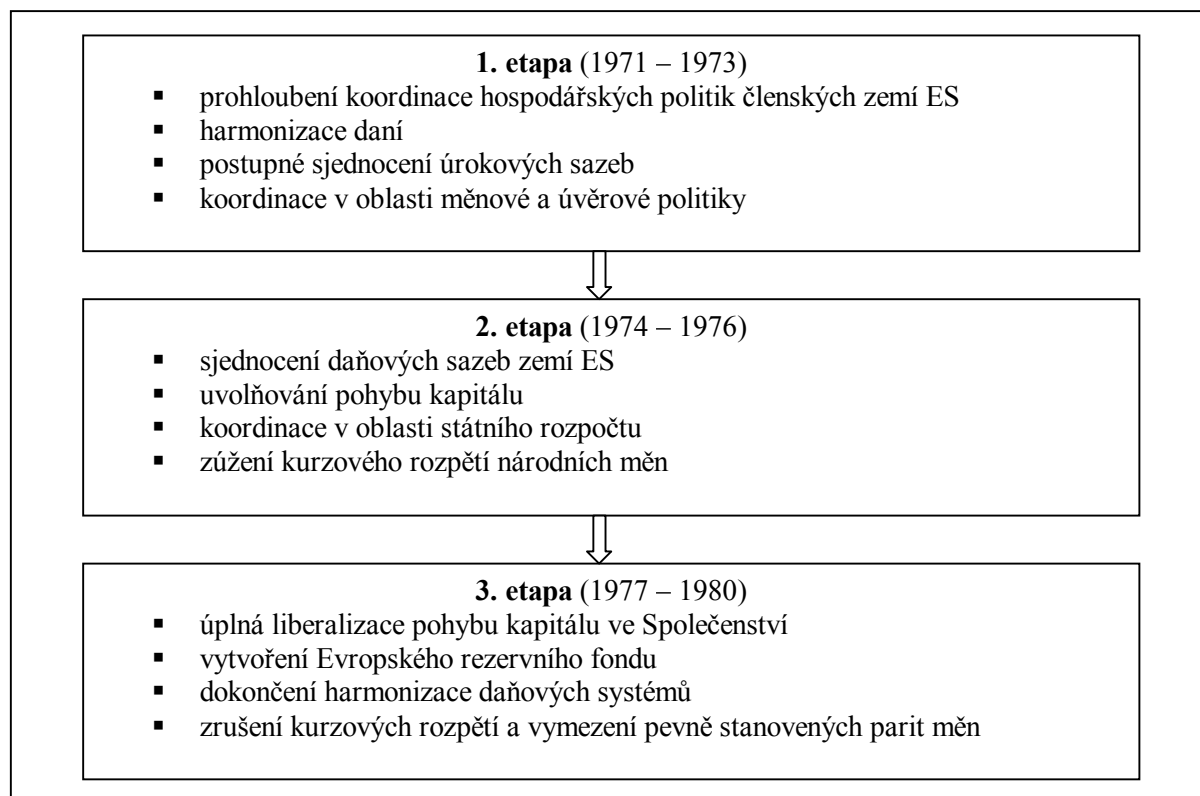
Dalším významným mezníkem ve vývoji měnové integrace byl summit, který se konal v Haagu 1. a 2. prosince 1969. Jednalo se o první konkrétní podnět k vytvoření HMU v rámci ES. Smyslem bylo prohloubení společného trhu. Na této konferenci byla pověřena skupina expertů vypracováním přechodu zemí ES k HMU. Expertní skupinu vedl tehdejší lucemburský premiér a ministr financí – Pierr Werner.²² Výsledkem jejich snažení byl dokument označovaný jako „Wernerova zpráva“. Tento dokument byl zveřejněn 7. října 1970 a obsahoval podrobnou obsahovou i časovou specifikaci jednotlivých etap přechodu k HMU. Wernerova zpráva rozvrhla přechod k HMU na 10 let a rozčlenila jej na 3 etapy. Postup k HMU je uveden v obr. 1.1. Zpráva dále předpokládala jednotnou politiku řízenou centrální

²¹ Citováno z: DĚDEK, Oldřich. Historie evropské měnové integrace : Od národních měn k euru, 2008.

²² Citováno z: LACINA, Lubor. Měnová integrace : Náklady a přínosy členství v měnové unii, 2007.

měnovou institucí (Evropská centrální banka), centralizované rozhodování v hospodářské i rozpočtové politice, jednotnou politiku, ale i harmonizaci daňových soustav.

Obrázek 1.1 Postup tvorby HMU podle Wernerova plánu

Zdroj: vlastní zpracování na základě informací z literatury: MLÁDENKOVÁ, Iva. Měnová a finanční politika EU, 2005, str. 50.

Při tvorbě Wernerovy zprávy byly navrhovány dva přístupy k vybudování evropské HMU: monetaristický a ekonomistický. Oba přístupy se liší. Hlavním rozdílem mezi monetaristickým přístupem a ekonomistickým je ve způsobu zavedení společné měny. Koncepce monetaristů je zaměřena na přijetí společné měny co nejrychleji (zastánci tzv. „teorie lokomotivy“). Monetaristé jsou přesvědčeni, že právě rychlé zavedení společné měny následně vytvoří dostatečnou úroveň konvergence hospodářských politik zapojených zemí do HMU. Zastáncem monetaristické koncepce byla Francie, Belgie a Lucembursko. Koncepce ekonomistů sází na opačný postup. Prosazují nejprve dosáhnout konvergence v oblasti hospodářských politik a následně přijmout společnou měnu. Zavedení společné

měny považují ekonomisté za událost, kterou je třeba zařadit na závěr celého procesu (společná měna bude až „korunovací“ celé HMU). Zastáncem ekonomistické koncepce bylo především Německo.

Plnění Wernerova plánu bylo narušeno vypuknutím mezinárodní měnové krize v polovině roku 1971. Wernerův plán byl tedy neúspěšný, ale jeho prvky byly efektivně využity např. při tvorbě Evropského měnového systému, v Delorsově zprávě či v Maastrichtské smlouvě.

1.4.3 Měnový had

Důležitou součástí vytváření HMU byl tzv. „měnový had v tunelu“. Jednalo se o systém sblížování bilaterálních měnových kurzů evropských měn k americkému dolaru. Cílem hada v tunelu bylo vytvoření stabilního systému v rámci mezinárodního měnového systému. Byl tedy vytvořen systém vzájemného navázání evropských měn a zajištění jejich stability – a to s vazbou na americký dolar.

Centrální banky členských států ES byly vyzvány, aby na devizových trzích intervenovaly tak, aby kurz svých měn vůči dolaru udržely v rozpětí $\pm 2,25$ %. A oscilační pásmo, ve kterém se pohybovaly kurzy členských zemí – zúžily na $\pm 1,125$ % od základní parity. Pohyb kurzu $\pm 2,25$ % k americkému dolaru představovalo tzv. „tunel“, ve kterém se mohly měny volně pohybovat a pohyb měny $\pm 1,125$ % mezi kurzy měn členských zemí ES představovalo tzv. „hada“. Spojením obou intervencí tedy vznikl tzv. „had v tunelu“. Země Beneluxu²³ si navíc stanovily ještě užší oscilační pásmo pro pohyb svých kurzů – na $\pm 0,75$ % mezi sebou. Tato oscilace zemí Beneluxu je označována jako tzv. „červ“. Tak vzniklo označení tzv. „červ, v rámci hada v tunelu“.²⁴

V roce 1973 zprostita centrální banka vůbec intervenovat ve prospěch amerického dolaru, a to z důvodu jeho stálého znehodnocování. Nadále však zůstala povinnost pro členské státy ES (tj. Francie, Spolková republika Německo, Belgie, Nizozemí, Lucembursko, Dánsko) udržovat kurzové rozpětí $\pm 1,125$ % mezi svými měnami navzájem. Tato situace

²³ Benelux – označení pro volné společenství sousedících států – Belgie, Nizozemska a Lucemburska.

²⁴ Citováno z: LACINA, Lubor. Měnová integrace : Náklady a přínosy členství v měnové unii, 2007.

bývá nazývána jako „had, který vystoupil z tunelu“. Měny členských států se tedy mohly pohybovat libovolně vůči dolaru. Tomuto uspořádání se říká tzv. „měnový had“.²⁵

1.5 Evropský měnový systém

Myšlenka vytvořit nový systém – Evropský měnový systém (EMS), měla za cíl udržet měnovou integraci v Evropě, po neúspěšném Wernerově plánu. EMS měl být volnějším systémem, než byl systém měnového hada. V říjnu v roce 1978 poprvé přednesl návrh na vytvoření EMS tehdejší předseda Komise Roy Jenkins. Návrh tohoto systému politicky podporovaly také dva nejsilnější členské státy ES – Francie a Německo, a to s francouzským prezidentem Valérym Giscard d'Estaingem a německým kancléřem Helmutem Schmidtem. Projekt EMS byl definitivně schválen Evropskou radou v Bruselu v prosinci 1978, ke skutečnému fungování systému došlo v následujícím roce 1979 v březnu. EMS byl založen na třech základních prvcích:

- evropská měnová jednotka,
- kurzový mechanismus,
- úvěrový mechanismus.

1.5.1 Evropská měnová jednotka

Funkci Evropské měnové jednotky v EMS plnila tzv. ECU²⁶, která byla vytvořena v roce 1975. ECU byla považována za základní prvek celého systému. Hodnota ECU byla odvozována z koše měn členských zemí. Národní měny byly v ECU zastoupeny úměrně podle určitých pravidel. Rozhodujícím faktorem na podílu každé měny na ECU byla ekonomická síla země (podíl na HDP EHS, podíl na vzájemném obchodu apod.). Dále bylo stanoveno, že k úpravě (revizi) váhového zastoupení měn v koši může dojít pouze na základě rozhodnutí Rady ECOFIN²⁷. Do roku 1992 (přijetí Smlouvy o EU), byly provedeny jen dvě revize měnového koše. A to v roce 1984 díky přistoupení řecké drachmy a o pět let později, v roce

²⁵ Citováno z: MLÁDENKOVÁ, Iva. Měnová a finanční politika EU, 2005.

²⁶ ECU – European Currency Unit. Předchůdcem ECU byla ještě tzv. Evropská zúčtovací jednotka – EUA; European Unit of Account.

²⁷ Rada ECOFIN – The Economic and Financial Affairs Council. Rada ministrů hospodářství a financí.

1989 díky zapojení španělské pesety a portugalského escuda. V tab. 1.1 je chronologicky zachyceno připojení jednotlivých zemí k EMS. Členem EMS se staly všechny státy ES.

Tabulka 1.1 Zapojení zemí do Evropského měnového systému

Pořadí rozšíření EMS	Země	Rok vstupu do EMS
1.	Belgie, Dánsko, Francie, Irsko, Itálie, Lucembursko, Nizozemí, SRN, Velká Británie	1979
2.	Řecko	1984
3.	Španělsko, Portugalsko	1989
4.	Finsko, Rakousko, Švédsko	1995

Zdroj: vlastní zpracování na základě informací z literatury: DĚDEK, Oldřich. Historie evropské měnové integrace : Od národních měn k euru, 2008, str. 55.

Měnová jednotka ECU sloužila jako nástroj transakcí uvnitř EMS. ECU existovala pouze jako bezhotovostní měna. Byla tedy bezhotovostně používána k: transakcím mezi centrálními bankami, sestavování rozpočtu společenství apod. ECU byla rozlišována podle způsobu použití:

- oficiální (pro potřeby centrálních bank),
- soukromá (platila pro využití měny mezi bankami),
- zelená (určena pro zemědělské platby).

1.5.2 Kurzový mechanismus

Kurzový mechanismus byl nejdůležitější součástí EMS. Kurzový mechanismus ERM²⁸ navazoval na dosud přežívající systém měnového hada. Hlavním cílem ERM bylo dosažení stability měnových kurzů. Systém byl založen na intervencích centrálních bank. Šlo

²⁸ ERM – Exchange Rate Mechanism.

o dvojí intervence: zásahy bank na udržení vzájemných kurzů národních měn a zásahy na udržení kurzů národních měn k ECU.

Centrální banky členských zemí – zapojených do ERM, měly povinnost udržovat vzájemné kurzy v rámci povoleného kurzového rozpětí. Byla stanovena dolní a horní hranice intervenčního bodu v hodnotě $\pm 2,25 \%$. Od roku 1993 bylo toto rozpětí zvýšeno na $\pm 15 \%$. Země, které nebyly dříve zapojeny do měnového hada (např. Itálie, později Španělsko, Velká Británie a Portugalsko), mohly využít systému volně pohyblivých kurzů a požádat o širší rozpětí, a to $\pm 6 \%$.²⁹

Paritní mřížka a indikátor divergence

ERM fungoval na základě tzv. paritní mřížky a tzv. indikátoru divergence. Všechny měny členských zemí měly pevně stanovený střední kurz k ECU. Od kurzů národních měn k ECU byly odvozeny bilaterální střední kurzy národních měn. Paritní mřížku tvořila soustava bilaterálních středních kurzů národních měn EMS. Indikátor divergence představoval signalizační nástroj, který upozorňoval na kritické vychylování kurzu od centrální parity. Případné dosažení limitů divergence mělo rozvinout diskuzi o přijetí opatření zamezujících další divergenci, aby nedocházelo k přibližování se k okraji fluktuačních pásem, které byly spojeny právě s povinností intervenovat.³⁰

Marginální a mezimarginální intervence

Centrální banky členských zemí ERM intervenovaly na devizových trzích v případě dosažení příslušného intervenčního bodu. Smyslem bylo nepřipustit za žádných okolností překročení povoleného fluktuačního pásma. V tomto případě se jednalo o intervence marginální – nedovolit překročení stanovené hranice. Na druhé straně bylo možno také provádět intervence dříve, než kurz dosáhl intervenčního bodu. Tyto intervence byly nazývány jako mezimarginální (dobrovolné) – zasahovalo se dříve než se kurz přiblížil k hranici intervenčního bodu.

²⁹ Citováno z: MLÁDENKOVÁ, Iva. Měnová a finanční politika EU, 2005.

³⁰ Citováno z: LACINA, Lubor. Měnová integrace : Náklady a přínosy členství v měnové unii, 2007.

1.5.3 Úvěrový mechanismus

Úvěrový mechanismus doplňoval mechanismus kurzový. Díky úvěrovému mechanismu bylo umožněno dlouhodobé fungování mechanismu kurzového. Jak již bylo zmíněno, kurzový mechanismus byl založen na intervencích centrálních bank na devizových trzích. Centrální banky členských zemí mohly k intervencím použít buď vlastní prostředky nebo si vypůjčit prostředky v rámci EMS. Centrální banky měly povinnost intervenovat a tím pádem musely mít přístup k určitým zdrojům, které by mohly operativně využít k zajištění stability své měny. Členské země mohly využít tři mechanismy finanční výpomoci:

- velmi krátkodobé výpomoci,
- krátkodobé výpomoci,
- střednědobé výpomoci.

1.5.4 Význam EMS

EMS lze považovat za druhý pokus o vytvoření zóny měnové stability. EMS byl však kompromisním projektem, a proto se od něj nedalo očekávat nic víc, než zajištění měnové stability v Evropě. V průběhu existence tohoto mechanismu došlo k několika devalvačním či revalvačním vlnám. Docházelo také ke vstupům a výstupům některých měn ze systému. Od roku 1987 se tento systém ustálil a posunul se tak, ke skutečnému systému fixních kurzů národních měn. Na druhé straně, však právě toto činilo EMS příliš rigidním a tím pádem byl EMS náchylnější ke spekulativním útokům, ke kterým došlo na počátku 90. let 20. století. To mělo za následek – devalvaci několika evropských měn.

Samotný EMS komplikovalo několik skutečností: do ERM nebyly zapojeny všechny členské země EMS, pro všechny členy neplatily zcela stejné podmínky a také fakt, že se nepodařilo osamostatnit se od vlivu amerického dolaru. Některé části EMS podléhaly kritice, např. intervenční mechanismus. EMS se však osvědčil jako nástroj schopný zajištění vnější stability měn. Systém po celou dobu svého fungování přispíval k udržení měnové stability v rámci celého ES a stal se tak novým podnětem pro další prohlubování spolupráce členských zemí. EMS je tedy dnes hodnocen převážně pozitivně.

1.6 Vznik Evropské měnové unie

Díky fungování EMS bylo mezi státy Unie dosaženo měnové stability. Tato měnová stabilita byla podnětem k uskutečnění dalších kroků, vedoucích k realizaci hospodářské a měnové unie (HMU) v ES. Jedním z těchto kroků bylo přijetí Jednotného evropského aktu.

1.6.1 Jednotný evropský akt

V roce 1986 byl přijat Jednotný evropský akt³¹. Cílem bylo vytvoření jednotného evropského trhu, který měl být dokončen ke 31. 12. 1992. Jednotný evropský akt měl velký význam z hlediska měnové integrace, protože do přijetí Maastrichtské smlouvy tvořil pro měnovou unii právní základ. Při budování jednotného evropského trhu se začala prosazovat myšlenka, že bez přijetí společné měny bude dokončení jednotného trhu velmi problematické. Společná měna by totiž zajistila eliminaci vysokých transakčních nákladů při konverzi měn, dále by eliminovala kurzové rizika a tím pádem by měla pozitivní vliv na mezinárodní obchod a zahraniční investice.^{32,33}

1.6.2 Delorova zpráva

Dalším významným impulsem pro vytvoření HMU byla Delorova zpráva, neboli „Zpráva o hospodářské a měnové unii v zemích ES“. Jedná se o analýzu, která byla zpracována expertním týmem pod vedením Jacquese Delorse. Dokument byl předložen Radě ministrů v dubnu, roku 1989. Delorova zpráva se později stala závazným dokumentem, který vymezuje základní organizační pravidla při vytváření HMU. Zpráva se setkala jak s pozitivním, tak s negativním ohlasem. Největší výhrady měla Velká Británie, která se obávala ztráty národní suverenity v oblasti měny. Nakonec byla Delorova zpráva odsouhlasena, a to na summitu v Madridu, v červnu 1989.

³¹ Jednotný evropský akt – podepsán 17. února 1986 v Lucembursku a 28. února 1986 v Haagu. V platnost vstoupil 1. července 1987.

³² Citováno z: MLÁDENKOVÁ, Iva. Měnová a finanční politika EU, 2005.

³³ Citováno z: LACINA, Lubor. Měnová integrace : Náklady a přínosy členství v měnové unii, 2007.

1.6.3 Etapy realizace HMU

Delorsova zpráva navrhovala uskutečnit HMU ve třech po sobě jdoucích etapách, s tím, že poslední etapa bude ještě rozdělena na tři dílčí fáze. Etapy realizace HMU:

- 1. etapa: vzájemné upevňování konvergence a stability ekonomik členských zemí,
- 2. etapa: zúžení flukтуаčního pásma měn, vytvoření Evropské centrální banky,
- 3. etapa: fixace směnných kurzů a nahrazení národních měn měnou společnou.

Zpráva v mnohém navazovala na Wernerův plán (z roku 1970), ale v určitých oblastech byla více ambicióznějším projektem. Delorsova zpráva se stala základem pro mezivládní jednání o řešení problému měnové unie. Její závěry byly také promítnuty do návrhu pozdější Maastrichtské dohody, v roce 1992.

První etapa HMU (1990 – 1993)

V roce 1989 bylo odsouhlaseno závazné zahájení první etapy HMU, a to na 1. července 1990. Konec první etapy byl pevně stanoven na 31. prosince 1993. Odsouhlaseny byla pouze opatření pro první etapu, nikoliv pro druhou a třetí. V této etapě mělo být dosaženo: zapojení všech členských měn do kurzového mechanismu EMS, prohloubení koordinace hospodářských a měnových politik, posilování nezávislosti centrálních bank jednotlivých členských zemí a další. Tato etapa byla zahájena za ne příliš příznivých podmínek. V zemích ES byla poměrně vysoká míra nezaměstnanosti (okolo 9 %) i míra inflace (okolo 5 %), dále nebylo dosaženo požadované koordinace měnových a hospodářských politik mezi členskými zeměmi a jiné problémy.

Druhá etapa HMU (1994 – 1998)

Dne 1. leden 1993 byla zahájena druhá etapa tvorby HMU. Na začátku druhé etapy vznikl Evropský měnový institut (EMI), který měl na starosti připravit půdu pro příchod a zavedení nové měny. Na jednání Evropské rady v Madridu, v prosinci roku 1995, byla ustavena nová měna – „euro“ (menší jednotky měny byly nazvány „eurocenty“). V roce 1997,

na zasedání Evropské rady v Amsterdamu, byl přijat Pakt stability a růstu, který blíže určuje podmínky působení členských zemí v HMU.

Třetí etapa HMU (1999 – 2002)

Datum zahájení třetí etapy nebylo pevně stanoveno. HMU měla být vytvořena k 1. lednu 1997, nejpozději však k 1. lednu 1999. Vstup do třetí etapy byl podmíněn splněním Maastrichtských konvergenčních kritérií (kritéria ekonomického sbližování). V roce 1995 byl vytvořen dokument, na zasedání Rady ministrů v Cannes – Zelená kniha, která blíže specifikovala další postup k přechodu na HMU. Dokument obsahoval podrobně konkrétní postupy třetí etapy a tuto etapu dále rozdělil na tři fáze:

- 1. fáze: schválení seznamu těch zemí, které plní konvergenční kritéria, určení přesného termínu přechodu na jednotnou měnu ES, založení společné instituce – Evropské centrální banky (ECB),
- 2. fáze: neodvolatelné zafixování kurzů národních měn členských zemí vůči euru, nahrazení dosavadní ECU eurem v poměru 1:1, euro jako bezhotovostní měna,
- 3. fáze: společné zavedení eura, jako jediný zákonný platební prostředek – euro jako hotovostní měna.

Na konci třetí etapy, zahájením třetí fáze této etapy, bylo dosaženo zavedení společné měny ve dvanácti evropských zemích – Belgie, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Lucembursko, Německo, Nizozemí, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Španělsko. Zavedením eura bylo dovršeno integrační snahy ES, jejímž cílem bylo vytvoření jednotného vnitřního trhu a také koordinace hospodářských politik členských zemí. Země přechodem na společnou měnu ztratily suverenitu v měnové oblasti, přišly o měnový kurz jako nástroj hospodářské politiky. Dále je přechod na společnou měnu spojován s velkými finančními náklady – zavádění jednotné měny. Mezi výrazné přínosy zavedení eura patřilo snížení transakčních nákladů, nárůst obchodu a investic a také eliminace kurzového rizika mezi samotnými zeměmi eurozóny.

2 Podmínky vstupu do evropské měnové unie

Od 15. prosince 1990 do 10. prosince 1991 probíhala intenzivní jednání, která byla ukončena přijetím „Smlouvy o Evropské unii“³⁴. Smlouva byla podepsána v městě Maastricht (Nizozemí) 7. února 1992, odtud pochází název Maastrichtská smlouva. Jednalo se o historicky nejrozsáhlejší smlouvu reformního typu, která se zabývala reformou v oblasti primárního práva ES. Smlouva vytvořila nový model společenství, založený na tří-pilířové struktuře EU. Evropská měnová unie se stala jedním z hlavních cílů Evropské unie (EU) a byla součástí prvního pilíře (nadmárodní pilíř). Smlouva o EU rozčlenila projekt HMU do dvou kapitol: hospodářská politika a měnová politika. Maastrichtská smlouva stanovila podmínky vstupu členské země EU do evropské měnové unie. Jedná se o kritéria makroekonomického charakteru, která se označují jako tzv. maastrichtská konvergenční kritéria. Primární právo ES bylo později revidováno prostřednictvím Amsterodamské smlouvy (1997), ta ale žádné změny související s HMU nepřinesla, stejně jako později přijatý dokument – Smlouva z Nice (2001).

2.1 Konvergenční maastrichtská kritéria

Evropská unie sdružuje 27 států Evropy, které historicky procházely odlišným ekonomickým i politickým vývojem. Na to, aby EU byla homogenním celkem, který sdružuje rovnocenné partnery, je potřebný určitý čas a sjednocení různých aspektů – od harmonizace legislativy, sjednocování podmínek ve finančních sektorech, vytváření společných evropských institucí, až po vyrovnávání ekonomických úrovní jednotlivých států EU. A právě maastrichtská konvergenční kritéria představují určité zhodnocení úrovně vyspělosti ekonomiky daného státu a jeho schopnost začlenit se do eurozóny bez toho, aby v budoucnosti toto začlenění způsobovalo problémy ostatním členům eurozóny, či státu samotnému.³⁵

Maastrichtská smlouva definovala přesné znění konvergenčních kritérií. Pomocí těchto kritérií se dá určit míra konvergence (sjednocení, sblížení) ekonomik členských zemí

³⁴ Smlouva o EU – v platnost vstoupila 1. listopadu 1993. Smlouva o EU změnila název Evropského společenství na Evropskou unii.

³⁵ Citováno z: LESYK, Alan. Otázky a odpovědi : Připravme sa na euro. Národná banka Slovenska, 2008.

EU. Konvergenční kritéria představují nominální konvergenci a jedná se o ekonomické podmínky, které jsou vyjádřeny konkrétními měřitelnými ukazateli. Splněním těchto kritérií může daná země vstoupit do eurozóny³⁶. Současně však musí existovat také předpoklady na dlouhodobé plnění těchto kritérií. Samotné plnění konvergenčních kritérií přispívá nejen k tvorbě stabilního ekonomického prostředí, hospodářského růstu, ale umožní snadnější přechod dané země na společnou měnu a zajistí tak bezpečný vstup země do evropské měnové integrace. Smlouva o EU dále stanovila, že podmínkou pro přijetí společné měny je splnění nejen konvergenčních kritérií, ale také legislativní slučitelnost v oblasti centrální banky daného státu. Kromě těchto kritérií musí být tedy splněna také podmínka slučitelnosti statutu národní centrální banky se statuty Evropské centrální banky a Evropského systému centrálních bank.

Legislativní rámec konvergenčních kritérií tvoří Smlouva o EU a k ní připojené protokoly (Protokol o konvergenčních kritériích a Protokol o postupu při nadměrném schodku). Každá členská země EU musí před vstupem do eurozóny splnit tyto čtyři kritéria:

- kritérium cenové stability,
- kritérium udržitelnosti veřejných financí,
- kritérium stability měnového kurzu,
- kritérium dlouhodobých úrokových sazeb.

Přestože jsou kritéria pevně stanovená, dojde-li k jejich překročení – ne vždy to musí znamenat jejich porušení. Při kontrole plnění konvergenčních kritérií se totiž přihlíží i k mimořádným výkyvům v hospodářství země nebo k jiným šokovým událostem, které měly takto významný dopad na ekonomiku země.

2.1.1 Kritérium cenové stability

Státy, které chtějí vstoupit do měnové unie by měly dosahovat vysokého stupně cenové stability, který je patrný z míry inflace. Toto kritérium zabezpečuje, aby země

³⁶ Eurozóna – zahrnuje země EU, které používají společnou měnu euro. Je jednou z největších světových ekonomik. V současné době zahrnuje eurozóna 16 členských států EU: Belgie, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Kypr, Lucembursko, Malta, Německo, Nizozemí, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Slovensko, Slovinsko, Španělsko (stav k 1. 3. 2009).

vstupující do eurozóny měla stabilní úroveň cen (míru inflace) srovnatelnou se zeměmi v eurozóně. Referenční hodnota u kritéria cenové stability není dopředu známa, její úroveň závisí na aktuální inflaci ostatních zemí EU. Kritérium míry inflace dovoluje maximální pohyb inflace v dané zemi o 1,5 procentního bodu vyšší oproti průměrné inflaci tří zemí s nejlepšími výsledky v oblasti cenové stability. Referenční hodnota míry inflace se tak vypočítá jako průměr tří zemí s nejlepším výsledkem cenové stability všech zemí EU a po přičtení 1,5 procentního bodu – dostaneme výslednou aktuální referenční hodnotu pro pozorované období. Průměrná míra inflace se měří pomocí tzv. harmonizovaného indexu spotřebitelských cen (HICP³⁷).³⁸

2.1.2 Kritérium udržitelnosti veřejných financí

Maastrichtské kritérium udržitelnosti veřejných financí se skládá ze dvou částí. Jedná se o kritérium vládního deficitu a kritérium veřejného dluhu. Splněním tohoto celého kritéria země prezentuje svou schopnost hospodařit s veřejnými prostředky, nezatěžovat zemi nepřiměřeným tempem a nezatěžovat budoucí generace vysokými splátkami veřejného dluhu. Při splnění pouze jedné části kritéria (např. jen veřejného dluhu a vládního schodku nikoliv), se nejedná o splnění kritéria udržitelnosti veřejných financí jako celku a tudíž toto kritérium splněno není. Kritérium udržitelnosti veřejných financí se stanovuje ve vztahu k hrubému domácímu produktu (HDP).³⁹

Kritérium deficitu veřejného rozpočtu stanovuje, že schodek vládního rozpočtu nesmí z dlouhodobého hlediska překročit 3 % HDP dané země. Z krátkodobého hlediska lze toto kritérium výjimečně překročit – za těchto podmínek:

- jestliže deficit udržitelně a soustavně klesá a dosahuje hodnoty, které je blízká doporučené hodnotě,
- jestliže se jedná o výjimečné a dočasné překročení hodnoty a samotná hodnota deficitu zůstala blízko referenční hodnotě.

³⁷ HICP – Harmonizovaný index spotřebitelských cen; Harmonised Index of Consumer Prices. HICP se používá k hodnocení inflační konvergence podle požadavků Amsterdamské smlouvy.

³⁸ Citováno z: LACINA, Lubor. Měnová integrace : Náklady a přínosy členství v měnové unii, 2007, str. 227.

³⁹ Citováno z: LACINA, Lubor. Měnová integrace : Náklady a přínosy členství v měnové unii, 2007, str. 229.

Kritérium veřejného dluhu stanovuje maximální procento, které není možné z dlouhodobého hlediska překročit – jedná se o 60 % HDP dané země. Tato podmínka opět nemusí být splněna, jestliže hodnota dluhu dostatečně rychle klesá a přibližuje se k doporučené hodnotě uspokojivým tempem.

2.1.3 Kritérium stability měnového kurzu

Smlouva o EU, která udává konvergenční kritéria, vyžaduje dodržování normálního flukuačního rozpětí stanoveného mechanismem měnových kurzů (ERM II) Evropského měnového systému po dobu alespoň 2 let, aniž by došlo k devalvaci vůči měně jiného členského státu. Měna však nesmí překročit povolené pásmo $\pm 15\%$ od centrální parity v ERM II. Členský stát v tomto období nesmí z vlastní iniciativy devalvovat dvoustranný střední kurz své měny vůči měně jiného členského státu. Kurzové výkyvy totiž svědčí o ekonomické či politické nestabilitě daného státu. Faktory které je způsobily, by po vstupu do eurozóny mohly stejně ovlivnit společnou měnu – euro.⁴⁰

2.1.4 Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb

Kritérium konvergence úrokových sazeb zabezpečuje, aby úroveň úrokových sazeb země, která vstupuje do eurozóny, nebyla výrazně vyšší než je tomu v zemích eurozóny a nevytvářela tak prostor pro finanční nestabilitu. Toto kritérium stanovuje, že v průběhu 1 roku před šetřením průměrná dlouhodobá nominální úroková sazba členského státu nesmí překračovat více než 2 procentní body úrokovou sazbu tří členských států, které dosahovaly v oblasti cenové stability nejlepších výsledků v celé EU. Úrokové sazby se zjišťují na základě dlouhodobých státních dluhopisů nebo srovnatelných cenných papírů, s přihlédnutím k rozdílnému vymezení pojmů v jednotlivých členských státech EU.⁴¹

⁴⁰ Citováno z: LACINA, Lubor. Měnová integrace : Náklady a přínosy členství v měnové unii, 2007, str. 230.

⁴¹ Citováno z: LACINA, Lubor. Měnová integrace : Náklady a přínosy členství v měnové unii, 2007, str. 228.

2.1.5 Důvody vzniku konvergenčních kritérií

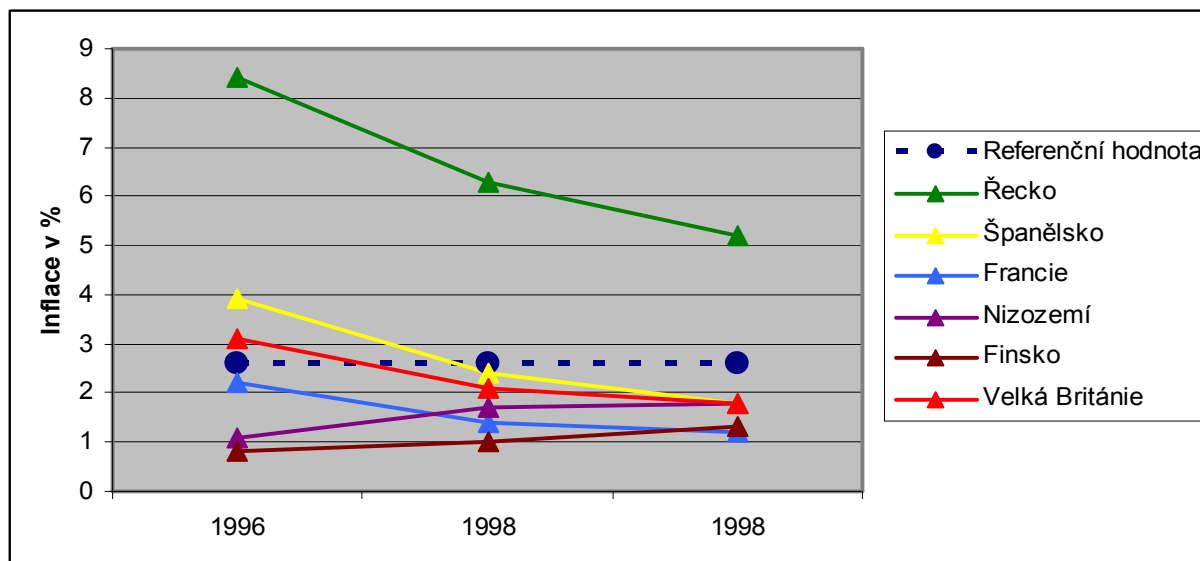
Ke vzniku konvergenčních kritérií významně přispěla obava z budoucích inflačních tlaků v měnové unii. Každá země v EU preferuje různou úroveň inflace. Jestliže by do měnové unie vstupovaly země s rozdílnou hladinou inflace, doplácely by na to zejména ty země, které preferují nižší míru inflace. Evropská centrální banka totiž stanovuje jednotnou měnovou politiku, která je aplikována na měnovou unii jako celek a vychází z průměrů všech států měnové unie. Tím by pravděpodobně došlo k tomu, že výsledná inflace v měnové unii by byla vyšší než původní inflace, v zemi která před tím měla nízkou inflaci.

Graf 2.1 nám dokazuje, že země, které měly zájem vstoupit do měnové unie preferovaly různou úroveň inflace. V grafu 2.1 je zachycena inflace ve třech obdobích, od roku 1996 do roku 1998, pouze ve vybraných státech EU, pro ilustraci rozdílných úrovní inflace. Dobře vidíme, jak díky zavedení kritéria cenové stability musely země změnit své preference (v oblasti inflace) a zaměřit se na postupné dosahování požadované míry inflace, stanovené konvergenčním kritériem – cenové stability.⁴²

Mezi země s nejvyšší inflací patřilo v tomto období Řecko, které v roce 1996 naměřilo 8,4 %. V dalších letech bylo dosahováno postupně nižších hodnot měřené inflace v Řecku. Další výrazné míry inflace v roce 1996 bylo dosaženo ve Španělsku 3,9 %, Velké Británii 3,1 % a další zemích (např. v Itálii se v roce 1996 inflace pohybovala na úrovni 5,1 %; v Portugalsku 3,1 % - tyto země nejsou uvedeny v tomto grafu). V průběhu těchto tří období můžeme na uvedených zemích vidět, jak se jejich míra inflace postupně dostávala až k požadované úrovni, tj. k referenční hodnotě, která v těchto třech letech činila 2,6 %.

⁴² Citováno z: LACINA, Lubor. Měnová integrace : Náklady a přínosy členství v měnové unii, 2007, str. 226.

Graf 2.1 Míra inflace v roce 1998 ve vybraných státech EU (v %)

Zdroj: vlastní zpracování na základě informací z literatury: LACINA, Lubor. Měnová integrace : Náklady a přínosy členství v měnové unii, 2007, str. 233.

Existují dva hlavní argumenty, které podporují existenci takto definovaných konvergenčních maastrichtských kritérií:

- splněním kritérií garantuje nízkou míru inflace v měnové unii,
- pravidla v oblasti fiskální politiky chrání celou EU před hospodářskými problémy.

Vyskytuje se i mnoho dalších makroekonomických neméně významných ukazatelů, které ovlivňují fungování měnové unie a přesto mezi kritéria vstupu do eurozóny zařazené nebyla. Mezi tyto ukazatele můžeme zařadit např. míru nezaměstnanosti či ekonomickou úroveň státu. Z praktických důvodů nebylo možno zařadit veškeré makroekonomické ukazatele, které ovlivňují ekonomiku. Byly proto vybrány ty nejdůležitější, a to na základě politického vyjednávání i za přístupu k přijetí mnoha kompromisů.

2.2 Analýza plnění konvergenčních kritérií Slovenskem

Před vstupem do evropské měnové unie muselo také Slovensko prokázat svou hospodářskou schopnost a stabilitu splněním konvergenčních kritérií. Dodržením těchto kritérií se prokazuje schopnost státu být součástí měnové oblasti, bez větších problémů. Až po splnění těchto kritérií mohlo Slovensko vstoupit do eurozóny.

Konvergenční zprávy

Plnění konvergenčních maastrichtských kritérií se hodnotí pomocí konvergenčních zpráv, které zpracovává Evropská komise a Evropská centrální banka. Zprávy se vydávají každé dva roky nebo na žádost členského státu. V každé zprávě je stanoveno referenční období, tj. období, za které jsou zjišťována a počítána statistická data za jednotlivé státy. Referenční období představuje 12 po sobě jdoucích měsíců (nemusí se podmíněně jednat o kalendářní rok). Dále se v konvergenčních zprávách objevuje referenční hodnota. Ta představuje hraniční hodnotu, která nesmí být překročena, pokud daný stát usiluje o vstup do EMU.

Poslední konvergenční zpráva, která byla začátkem roku 2009 k dispozici, byla vydaná v roce 2008. Na základě této konvergenční zprávy, tj. z roku 2008, bylo rozhodnuto o vstupu Slovenska do eurozóny. A právě pro analýzu plnění maastrichtských kritérií Slovenskem budu vycházet ze tří posledních konvergenčních zpráv; tj. z roku 2004, 2006 a 2008.

2.2.1 Analýza plnění kritéria cenové stability

Slovensko muselo pro vytvoření prostředí, které by vedlo k cenové stabilitě přikročit ke strukturálním reformám. Samotná tvorba prostředí, která vedla k cenové stabilitě Slovenska, závisela na realizaci vhodné měnové politiky, pokračování implementace různých udržitelných strategií, umírnění mezd a pokračování ekonomické restrukturalizace.

Kritérium cenové stability, jak již bylo zmíněno, se hodnotí podle průměrné míry inflace tří zemí EU, které dosahovaly v daném období nejlepších výsledků v oblasti cenové stability. Konvergenční zpráva ECB 2004 měla pro míru inflace stanovenou referenční období od září roku 2003 do srpna roku 2004. Podle této konvergenční zprávy byla naměřena průměrná míra inflace na Slovensku ve výši 8,4 %, což je značně více, než stanovovala referenční hodnota, která byla na úrovni 2,4 %. Inflace z dlouhodobého pohledu neměla jasný vývoj. V tomto období byla inflace značně volatilní (kolísavá). K této volatilitě významně přispěly dovozní ceny, ceny potravin, regulované ceny a daňové úpravy na Slovensku.⁴³

Konvergenční zpráva z roku 2006 měla stanovenou referenční období pro měření kritéria míry inflace od listopadu roku 2005 do října roku 2006. Zpráva z tohoto roku uvádí míru inflace na Slovensku ve výši 4,3 %. Tato míra je výrazně nad stanovenou referenční hodnotou, která v té době činila 2,8 %. Od října roku 2005 míra inflace postupně rostla na cca 5,0 % (v polovině roku 2006), pak však klesla na úroveň 3,1 %.⁴⁴

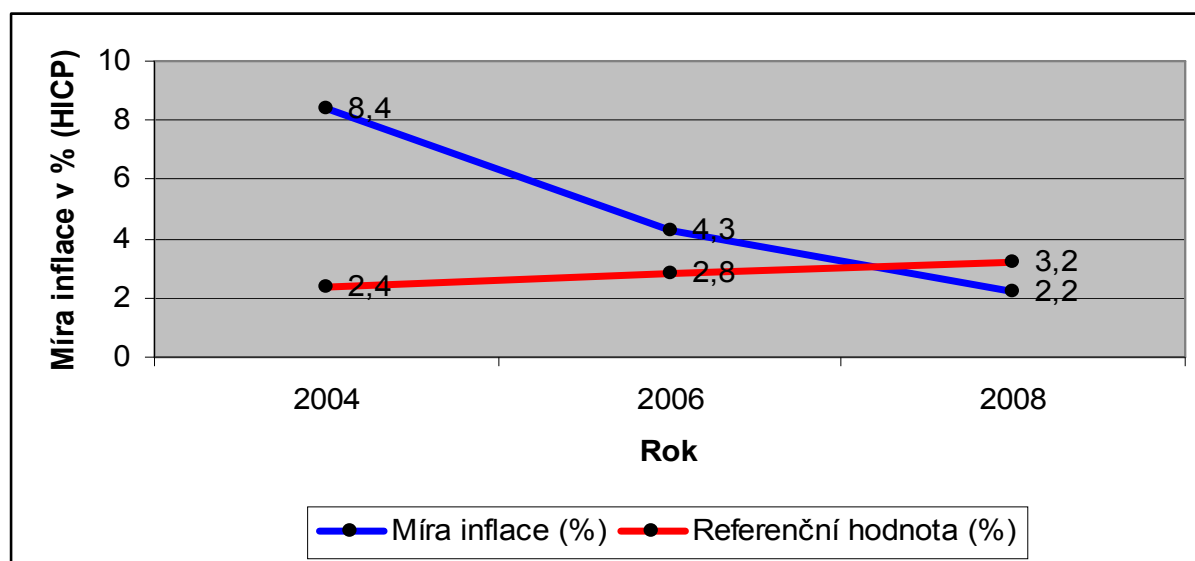
Doposud nejnižší míru inflace uvádí konvergenční zpráva z roku 2008, která vychází z referenčního období: od dubna roku 2007 do března roku 2008. Tato zpráva je pro vstup Slovenska do EMU nejvýznamnější, na základě těchto údajů bylo rozhodnuto o vstupu do měnové unie. Tato poslední konvergenční zpráva uvádí, že míra inflace Slovenska činila v referenčním období pouze 2,2 %. Referenční hodnota v té době byla stanovena na úrovni 3,2 %, což znamená, že inflace Slovenska byla ještě o celý 1,0 procentní bod pod požadovanou hranicí. V roce 2007 míra inflace na Slovensku zpočátku klesala. Poté se inflace začala opět zvyšovat a odrážela tak převážně vyšší ceny potravin, energií a služeb, a to v kontextu celosvětových i domácích inflačních tlaků. Celkový vývoj inflace v tomto období byl ovlivňován silným a zrychlujícím se růstem reálného HDP, ke kterému na Slovensku došlo v několika posledních letech. Inflaci v té době (před vstupem do EMU) tlumilo především posilování směnného kurzu slovenské koruny.⁴⁵

⁴³ Citováno z: Konvergenční zpráva ECB, 2004. Měnová integrace; LACINA, Lubor. Měnová integrace : Náklady a přínosy členství v měnové unii, 2007.

⁴⁴ Citováno z: Konvergenční zpráva ECB, 2006.

⁴⁵ Citováno z: Konvergenční zpráva ECB, 2008.

Graf 2.2 Vývoj míry inflace Slovenska podle konvergenčních zpráv (v %)

Zdroj: vlastní zpracování na základě informací z: Konvergenční zpráva ECB z let 2004, 2006, 2008.

Graf 2.2 zachycuje vývoj míry inflace na Slovensku podle třech hodnotících konvergenčních zpráv. Skutečná míra inflace Slovenska je znázorněna modrou linkou vývoje. V grafu je vidět, že v roce 2004 byla míra inflace na úrovni 8,4 % a od roku 2008 (z hlediska vývoje inflace podle konvergenčních zpráv) inflace klesala až na úroveň 2,2 %, což bylo poprvé pod hranicí referenční hodnoty EU. Naproti tomu, je vidět, že referenční hodnota od roku 2004 do roku 2008, dle konvergenčních zpráv, měla zvyšující se tendenci. Slovensko tedy podle poslední konvergenční zprávy splnilo podmínku kritéria cenové stability.

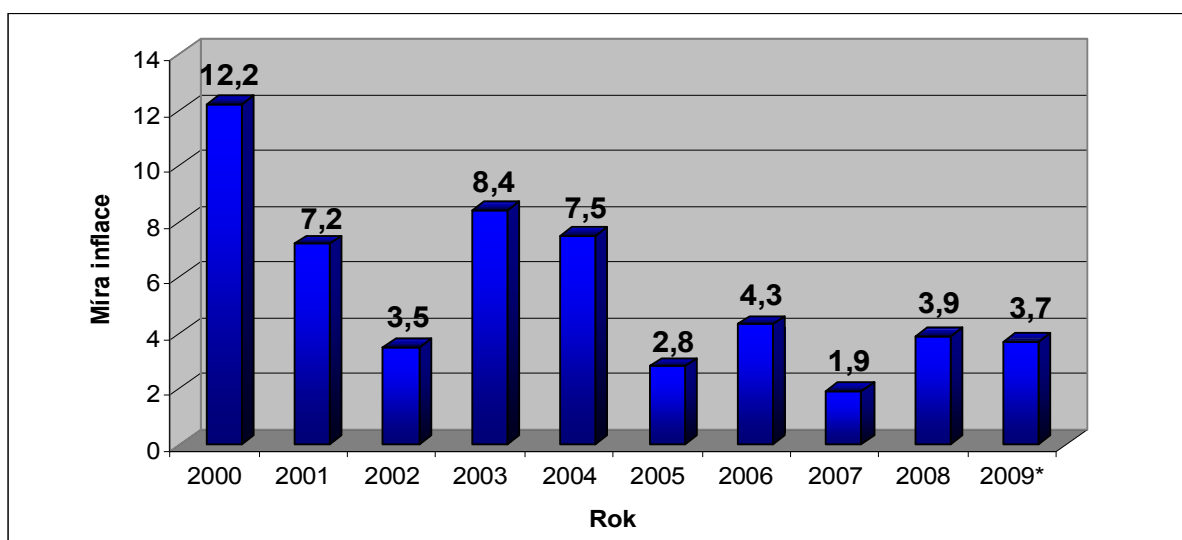
2.2.2 Vývoj míry inflace na Slovensku

Podíváme-li se na vývoj míry inflace Slovenska z delšího časového horizontu (bez ohledu na konvergenční zprávy), všimneme si volatilní tendence jejího vývoje. V grafu 2.3 je znázorněn vývoj inflace od roku 2000 do roku 2009. Z grafu je patrné, že v roce 2000 čelilo Slovensko nejvyšší míře inflace. Procento míry inflace bylo dvouciferné 12,2 %. Spotřebitelské ceny v roce 2000 vzrostly prudce (z cca 7 %) na cca 12 % z důvodu zavedení balíčku ekonomických opatření, který byl implementován v polovině roku 1999.⁴⁶

⁴⁶ Citováno z: Statistický úřad Slovenské republiky, 2009.

Předvolební rok 2002 se stal významným, neboť míra inflace po delším období klesla pod hranici 5 %, a to až na 3,5 %. Další dva roky, tj. rok 2003 a 2004, byla spotřebitelské ceny nad hranici 5 %, a sice v rozmezí 7,5 – 8,4 %. Od roku 2005 už míra inflace nevyskočila nad hranici 5 % a pohybovala se v průměru okolo 1,9 – 4,3 %. Nejnižší míra inflace byla zaznamenána v roce 2007, a to 1,9 % podle statistického úřadu Slovenské republiky. V tomto období se také rozhodlo o vstupu Slovenska do eurozóny, a to samozřejmě i díky nízké míře inflace.

Graf 2.3 Vývoj míry inflace na Slovensku v období roku 2000 – 2009 (v %)

* Údaj je uveden pouze za měsíc leden roku 2009.

Zdroj: vlastní zpracování na základě informací z: Statistický úřad Slovenské republiky, Eurostat, 2009.

Inflační kritérium bylo úspěšně splněno, a to i navzdory obrovskému tlaku celosvětového růstu cen ropy a potravin. V roce 2007 se na inflaci projeví také silné snahy o její snížení a dosáhnout tak splnění konvergenčního kritéria cenové stability a přijmout tak euro jako národní měnu – čehož bylo úspěšně dosaženo. Inflační kritérium bylo jedno z klíčových kritérií, které rozhodovalo o vstupu Slovenska do eurozóny.

Udržitelnost inflace

Pro Slovensko bude do budoucna problém udržet inflaci „na uzdě“. Slovensku po vstupu do EMU odpadla výhoda silné měny, která tak zlevňovala import a snižovala inflaci. V této souvislosti s rostoucí inflací po přijetí eura se nejčastěji zmiňuje Slovinsko. To vstoupilo do EMU v roce 2007 a inflace zde vzrostal meziročně z 2,8 % (prosinec roku 2006) na 5,6 % (prosinec roku 2007), která ještě dále rostla na 6,5 % (květen roku 2008). Což představovalo nejvyšší úroveň míry inflace v eurozóně vůbec. Někteří odborníci tvrdí, že podmínky ve Slovinsku a na Slovensku jsou dosti odlišné. Slovinsko udržovalo umělé ceny na nižší úrovni před vstupem do eurozóny (např. byly zmrazeny platy a ceny energií). Na Slovensku na rozdíl od Slovinska jsou ceny energií téměř na úrovni cen v EU – tudíž zde podobné tlaky nehrozí. Slovinsko také v druhé polovině roku 2007 bylo ještě zasaženo celosvětovým růstem cen potravin. Budoucí vývoj inflace Slovenska tak bude překvapením a poučením pro ostatní státy, které uvažují o společné měně a hlavně pro ty, kteří mají podobnou ekonomiku jako Slovensko, to platí např. pro Českou republiku.

2.2.3 Analýza plnění kritéria udržitelnosti veřejných financí

ECB vydala pro zhodnocení stavu konvergence, nejen Slovenska, konvergenční zprávu v roce 2004. ECB ve své konvergenční zprávě hodnotila klíčové indikátory fiskálního vývoje v letech 1996 – 2003. Konvergenční zpráva hodnotí jak perspektivu tak i problémy veřejných financí a zaměřuje se na souvislost mezi schodkem a vývojem zadlužení Slovenska. Tato zpráva uvádí, že na Slovensku byl v roce 2003 zaznamenán fiskální deficit, a to ve výši 3,7 % HDP, což bylo nad referenční hodnotou (ta je pevně stanovena na úrovni 3 % HDP). Slovensko dále vykazovalo nadměrný schodek veřejných rozpočtů, avšak míra veřejného dluhu v roce 2003 byla pod referenční hranicí 60 %. V roce 2004 Slovensko uskutečnilo komplexní daňovou reformu, která zahrnovala zavedení rovné daně a posun od přímého zdanění k nepřímému. Slovensko v tomto období tedy splnilo pouze míru veřejného zadlužení, ale veřejný deficit nikoliv. Slovensko tak kritérium udržitelnosti veřejných financí celkově nesplnilo.⁴⁷

⁴⁷ Citováno z: LACINA, Lubor. Měnová integrace : Náklady a přínosy členství v měnové unii, 2007.

Pro konvergenční zprávu z roku 2006 byl referenčním obdobím rok 2005. Z této zprávy vyplývá, že Slovensko vykazovalo opět nadměrný schodek, a to ve výši 3,1 % HDP, což je pouze 0,1 procentního bodu nad požadovanou hodnotou. Poměr veřejného dluhu v roce 2005 klesl na 34,5 % k HDP Slovenska. Výsledkem této konvergenční zprávy z roku 2006 je opět nesplnění tohoto kritéria celkově. I když část kritéria – veřejné zadlužení Slovensko splnilo, druhou část kritéria – veřejný schodek opět nesplnilo.

Konvergenční zpráva z roku 2008 uvádí, že na Slovensko se vztahovalo rozhodnutí Rady o existenci nadměrného schodku. Slovensku byl stanoven termín pro nápravu veřejného schodku, a sice rok 2007, který je zároveň referenčním obdobím této konvergenční zprávy. Slovensko v tomto období vykazovalo rozpočtový schodek ve výši 2,2 % k HDP, což je pod 3% referenční hodnotou. Samotný poměr veřejného dluhu k HDP Slovenska klesl na 29,4 %, čili byl pod referenční hodnotou 60 %.

Tabulka 2.1 Souhrnný přehled plnění konvergenčního kritéria – veřejných financí Slovenskem podle tří konvergenčních zpráv ECB

Konvergenční kritérium veřejné finance	Konvergenční zprávy ECB		
	2004	2006	2008
<i>1. část kritéria</i>			
Rozpočtový schodek (v %)	3,7	3,1	2,2
Referenční hodnota (v %)	3	3	3
<i>2. část kritéria</i>			
Veřejný dluh (v %)	42,6	34,5	29,4
Referenční hodnota (v %)	60	60	60

Zdroj: vlastní zpracování na základě informací z: Konvergenční zpráva ECB z let 2004, 2006, 2008.

V souhrnné tab. 2.1 je přehledně seřazeno číselné plnění konvergenčního kritéria – udržitelnost veřejných financí Slovenska, které bylo hodnoceno pomocí třech konvergenčních zpráv ECB. V první části kritéria, která je představována rozpočtovým schodkem, se Slovensku podařilo přibližovat se svým schodkem až k referenční hodnotě

3 % a podle konvergenční zprávy z roku 2008 se jej podařilo splnit i s rezervou. Tato část kritéria byla tedy podle poslední konvergenční zprávy splněna.

Druhou část kritéria představuje veřejný dluh Slovenska. Tuto část kritéria Slovensko splňovalo již od první konvergenční zprávy ECB (tj. z roku 2004), a to až do současnosti. Tendence veřejného zadlužení Slovenska k HDP byla v pozorovaném období klesající. A podle poslední konvergenční zprávy dosahovalo přímo poloviční hodnoty referenčního procenta, čili 29,4 % k požadované hodnotě 60 %. Tato část kritéria byla tedy plněna již od počátku pozorování.

Celkově lze konstatovat, že v poslední konvergenční zprávě, z roku 2008, Slovensko splnilo obě části tohoto kritéria a tudíž splnilo i celkové kritérium udržitelnosti veřejných financí.

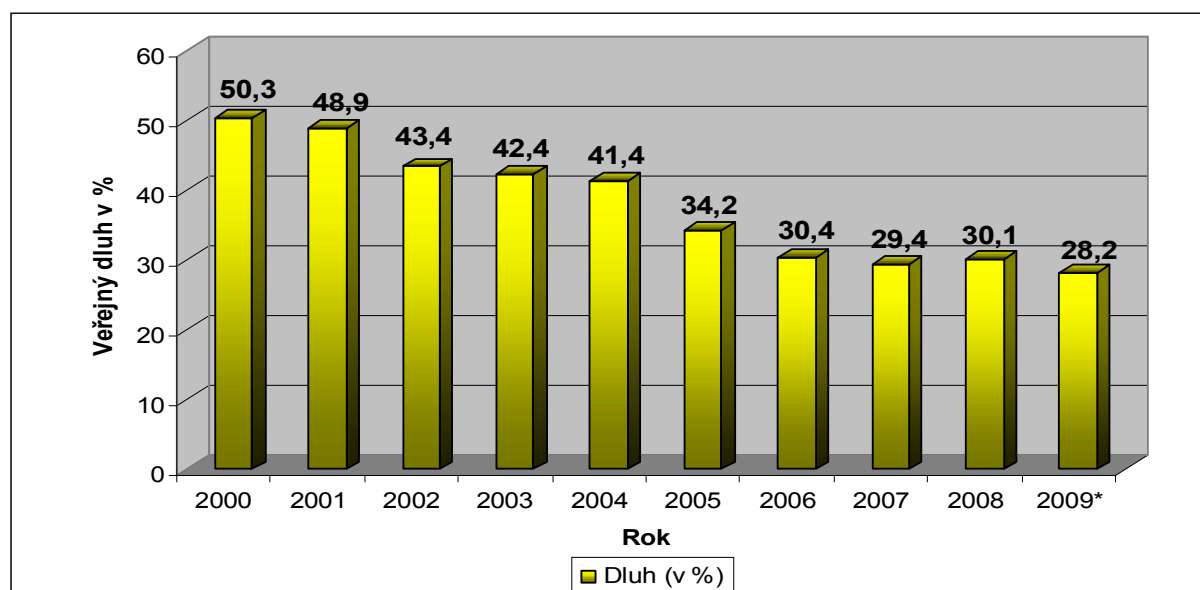
2.2.4 Vývoj veřejného dluhu na Slovensku

Vývoj slovenského veřejného dluhu vykazuje z dlouhodobějšího pohledu v podstatě klesající tendenci. V roce 2000 činil dluh 50,3 % k HDP Slovenska a toto procento se postupně snižovalo až do roku 2008 (tj. 30,1 % HDP), kdy se v tomto období výjimečně vyskytl vyšší veřejný dluh než v roce 2007 (tj. 29,4 % HDP). Z grafu 2.4 je dobře vidět, že konvergenční kritérium, které je stanoveno pro veřejný dluh na 60 % HDP – nebylo v těchto deseti letech Slovenskem nikdy překročeno. Slovensko by tedy kritérium veřejného dluhu v těchto obdobích splnilo.⁴⁸

Hodnocení fiskálního vývoje podle Konvergenčních zpráv ECB vychází z údajů získaných z národních účtů sestavených v souladu s Evropským systémem účtů 1995. Většina údajů uvedených ve zprávě z roku 2008 byla poskytnuta Komisi v dubnu 2008 a zahrnuje vládní finanční pozice za období 1998 až 2007. Údaje ke grafu 2.4 - Vývoj veřejného dluhu Slovenska v období roku 2000 – 2009, jsou převzaty ze Statistického úřadu Slovenské republiky a tak se mohou výsledná data oproti údajům z Konvergenční zprávy 2004 mírně lišit.

⁴⁸ Citováno z: Statistický úřad Slovenské republiky, 2009.

Graf 2.4 Vývoj veřejného dluhu Slovenska v období roku 2000 – 2009 (v %)

* Plánovaný veřejný dluh na rok 2009 dle Ministerstva financí Slovenska.

Zdroj: vlastní zpracování na základě informací z: Ministerstvo financí Slovenska; Eurostat, Ekonomikasme.sk, 2009.

Vývoj veřejného dluhu byl ovlivňován dvěma skupinami faktorů: faktory, které ovlivňují dluh průběžně a faktory, které výši dluhu ovlivňují jednorázově. Do první skupiny faktorů patří hlavně schodek veřejné správy a vývoj kurzu slovenské koruny. Rozhodujícím faktorem bylo právě schodkové hospodaření veřejné správy, které bylo financované převážně z cizích zdrojů. Od roku 2001 je dluh tvořen z velké části emitovanými dluhopisy a zbytek je kryt bankovními a nebankovními úvěry. Tento poměr byl v předchozích letech přesně opačný.

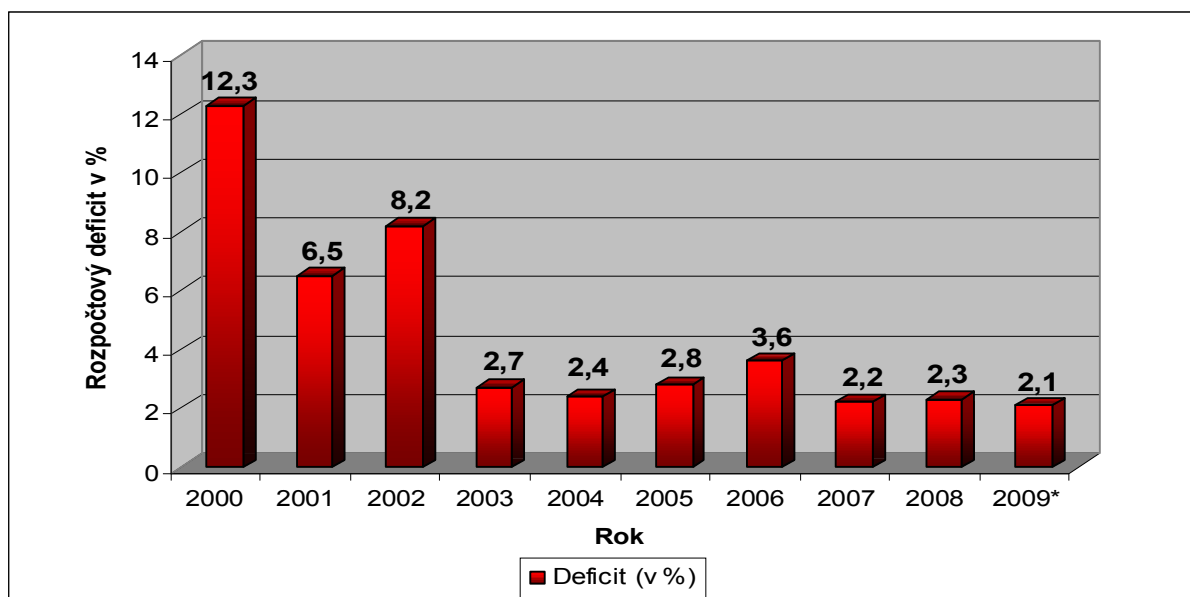
Druhá skupina faktorů, které ovlivňují výši dluhu pouze jednorázově, je reprezentována např.: převzetím rizikových státních záruk na bankovní úvěry, vytvoření závazku 105 mld. slovenských korun (Sk) emisí státních dluhopisů vůči státem vlastněným komerčním bankám (převzetí ztrátových pohledávek), splacení části jistiny státního dluhu a dluhu Fondu národního majetku v roce 2002 ve výši 70 mld. Sk (z prostředků získaných z privatizace), zřízení Státní pokladny Slovenské republiky, která umožnila využívání dočasně volných peněžních prostředků na financování schodku a dluhu veřejné správy od roku 2004.⁴⁹

⁴⁹ Citováno z: Ministerstva financí Slovenské republiky – Rozpočet veřejné správy, 2009.

2.2.5 Vývoj rozpočtového deficitu na Slovensku

Vývoj rozpočtového schodku (deficitu) Slovenska, v deseti posledních letech, je zachycen v grafu 2.5, kde je možno vidět volatilní vývoj rozpočtového schodku k HPD Slovenska. V roce 2000 činil rozpočtový deficit až 12,3 % HDP Slovenska, což představuje v hodnoceném období nejvyšší hodnotu. Vysoký deficit byl rovněž zaznamenán v období roku 2001, kdy činil 6,5 % a v roce 2002 to bylo 8,2 %. Jestliže by hospodaření s veřejnými financemi pokračovalo tímto způsobem, objem veřejného dluhu by velmi rychle narostl. Vládě se podařilo podstatně snížit deficit veřejných financí, a to tak, že od roku 2003 nebyl rozpočtový schodek vyšší než 4 % a v průměru se pohyboval okolo 2,5 %.⁵⁰

Graf 2.5 Vývoj rozpočtového deficitu Slovenska v období roku 2000 – 2009 (v %)

* Plánovaný rozpočtový deficit na rok 2009 dle Ministerstva financí Slovenska.

Zdroj: vlastní zpracování na základě informací z: Ministerstvo financí Slovenska; Eurostat, 2009.

Slovenská vláda v posledních letech přistoupila k významným reformám veřejných financí. Podařilo se jí výrazně snížit rozpočtový deficit a kleslo také zadlužení budoucích generací. Takto zodpovědná rozpočtová politika je pro Slovensko důležitá, protože (podle

⁵⁰ Citováno z: Statistický úřad Slovenské republiky, 2009.

demografických prognóz) už od roku 2010 se začne projevovat nepříznivý demografický vývoj. Negativní vývoj spočívá v tom, že začne na Slovensku přibývat lidí, kteří budou v důchodovém věku a naopak počet lidí v aktivním ekonomické věku bude ubývat. Rozpočet tudíž bude potřebovat více prostředků na důchody i na zdravotnictví a přitom bude mít menší daňové příjmy. Slovenská vláda si zvolila cestu zodpovědné hospodářské politiky, která je podstatně spravedlivější vůči budoucím generacím, i když je při tom o mnoho náročnější. Slovensko si v posledních letech zvolilo jinou cestu než mnohé evropské státy, a sice tím, že přistoupilo k mnoha reformám ve významných oblastech.⁵¹

2.2.6 Nadměrný deficit veřejných financí

Jedním ze základních cílů fiskální politiky je podpora zdravého a dynamického růstu slovenské ekonomiky, ale také přibližovat se s veřejnými financemi k úrovni, která je dlouhodobě udržitelná. Kromě těchto cílů musí také Slovensko od vstupu do EU (tj. od 1. května 2004) plnit i další závazky v oblasti fiskální politiky, které také vyplývají z členství v EU. Jedná se především o povinnost zabránit tvorbě nadměrného schodku veřejných financí.

Každý členský stát je zodpovědný za svoji vlastní rozpočtovou politiku, s výjimkami uvedenými ve Smlouvě o ES. V EU není fiskální politika harmonizována nebo nějak jinak centralizována. Každý členský stát musí svou fiskální politiku určitým způsobem koordinovat (pravidla koordinace jsou určována různými dokumenty). Udržení zdravých veřejných financí je pro EU a jejich členy klíčové. Jedná se totiž o prostředek k udržení cenové stability a silného udržitelného růstu přispívajícímu k tvorbě pracovních míst. Rámcová pravidla ke koordinaci fiskální politiky států jsou určena ve Smlouvě o EU (Maastricht, 1992). Tato smlouva v kapitole „hospodářská politika“ ustanovuje, že „členský stát EU považuje svoji hospodářskou politiku za věc společného zájmu a koordinují ji v rámci Rady EU“. Hlavním cílem je vytvoření jednotných standardů ve všech členských státech a zabezpečení společného ekonomického vývoje v celé EU.

⁵¹ Citováno z: Ministerstva financí Slovenské republiky – Rozpočet veřejné správy, 2009.

Ústředním ustanovením pro výkon fiskální politiky je článek 104 Smlouvy, spolu s Protokolem č. 5 o proceduře nadměrného deficitu, který je součástí Maastrichtské smlouvy o EU. Podle tohoto článku mají členské státy povinnost zabránit nadměrnému deficitu veřejných financí.

2.2.7 Pakt stability a růstu

Evropská komise zkoumá potenciální existenci nadměrného schodku na základě dvou kritérií (článek 104, odstavec 2), které jsou přesně definované v Protokolu č. 5:

- poměr plánovaného nebo skutečného deficitu veřejných financí k HDP převyšuje hodnotu 3 % HDP kromě případu, kdy: tento poměr podstatně klesne anebo se neustále snižuje a dosahuje úrovně, která se přibližuje k doporučené hodnotě; nebo překročení doporučené hodnoty je jen výjimečné anebo dočasné a poměr zůstává na úrovni, která je blízká doporučené hodnotě,
- poměr hrubého dluhu veřejných financí k HDP dané země převyšuje 60 %, kromě případů, kdy se tento poměr dostatečně snižuje a vyhovujícím tempem se přibližuje k doporučené hodnotě.

Při existenci nadměrného deficitu veřejných financí následuje postup ustanovený ve Smlouvě o EU, který může v případě, že se jedná o zemi se společnou měnou euro, vyvrcholit až finančními sankcemi (článek 104 Smlouvy, odstavec 11). Sankce jsou tvořeny nejprve neúročeným vkladem ve výši 0,2 % HDP dané země plus 1/10 rozdílu mezi dosahovaným deficitem veřejných financí a referenční hodnotou 3 % HDP, který se po 2 letech při přetrvávající existenci nadměrného schodku změní na pokutu (nevratnou).

Vznikl tak Pakt stability a růstu, který je doplněním a zpřesněním ustanovení ze Smlouvy, v oblasti fiskální politiky. Pakt stability a růstu byl schválený v červnu roku 1997, v Amsterdamu. Pakt stability a růstu se částečně vztahuje i na členské země EU, které nepřijaly společnou měnu. Tento Pakt totiž definuje střednědobý cíl fiskální politiky, a to téměř vyrovnaný nebo přebytkový rozpočet. Podle Paktu je udržení zdravých veřejných

financí prostředkem k upevnění podmínek pro cenovou stabilitu a silný udržitelný růst přispívající k vytváření pracovních míst.⁵²

2.2.8 Závazek Slovenska v oblasti fiskální politiky

Podle článku 4 Smlouvy o přistoupení Slovenské republiky k EU, je Slovensko ode dne vstupu do EU součástí hospodářské a měnové unie. Tím pádem se na něj vztahovala povinnost zabránit nadměrnému schodku veřejných financí. Pro Slovensko platila výjimka – článek 122 Smlouvy, což znamenalo, že článek 104 Smlouvy neplatil pro Slovensko v plném rozsahu, ale to jen do doby než přistoupilo k Evropské měnové unii (EMU).

V červenci roku 2004 Komise EU zaznamenala nadměrný schodek u Slovenska, ale také i u dalších zemí (Česká republika, Kypr, Malta a Polsko). Komise doporučila slovenské vládě: co nejdříve odstranit nadměrný deficit; ve střednědobém horizontu podniknout kroky k dosahování cíle, kterým je – spolehlivé a udržitelné snížení deficitu pod úroveň 3 % HDP, nejpozději do roku 2007 a také urychlit fiskální úpravy.

V prosinci téhož roku (tj. 2004) Komise EU dospěla k závěru, že tyto země, včetně Slovenska, jsou na cestě k nápravě tohoto nadměrného deficitu svých rozpočtů. Slovensko a další země, reagovaly pozitivně na doporučení Rady a přijaly potřebná opatření na regulaci svých rozpočtových deficitů. V červnu 2008 Rada zrušila rozhodnutí o existenci nadměrného deficitu Slovenska. Slovensko tudíž splnilo své závazky v oblasti fiskální politiky. Došlo tedy v této souvislosti k podání dvou významných rozhodnutí Rady EU:

- Rozhodnutí Rady ze dne 5. července 2004 o existenci nadměrného schodku na Slovensku (2005/182/ES),
- Rozhodnutí Rady ze dne 3. června 2008, kterým se ruší rozhodnutí 2005/182/ES o existenci nadměrného schodku na Slovensku (2008/562/ES).

⁵² Citováno z: Úřad vlády Slovenské republiky – Předkládací zpráva, 2009.

2.2.9 Analýza plnění kritéria stability měnového kurzu

V květnu roku 2004 se stalo Slovensko členskou zemí EU. Od tohoto okamžiku byl Slovensku udělen odklad zavedení eura jako národní měny. Národní banka Slovenska se stala součástí Evropského systému centrálních bank. Rozhodování o měnové politice v celoevropském měřítku se však odsunulo až do doby zavedení eura. Slovensko před zavedením eura používalo jako směnnou jednotku – slovenskou korunu.

Za udržení kurzové stability je zodpovědná vláda Slovenska společně s Národní bankou Slovenska. K naplňování tohoto cíle má Národní banka k dispozici verbální a devizové intervence, úrokové sazby a v krajním případě je možné využít i společné intervence eurosystému. Úloha vlády tedy spočívala ve vytváření rovnováhy v ekonomice a zachování zdravého rozpočtového hospodaření. Úspěšným splněním tohoto kritéria se dokazuje, že hospodářství dané země umí flexibilně reagovat na šoky.

Před vstupem do eurozóny muselo být splněno také kritérium stability měnového kurzu. Podle tohoto kritéria musí být měna alespoň 2 roky před hodnocením zapojená do mechanismu směnných kurzů, tzv. ERM II. Samotným cílem ERM II je podpořit stabilitu kurzu všech zemí EU, které zatím nejsou členy eurozóny. V tomto období Slovensko nesmělo centrální paritu koruny jednostranně devalvovat, slovenská koruna nesmí vybočit z dohodnutého flukтуаčního pásma, čili musí se pohybovat blízko centrální parity a při vývoji kurzu se nesmí vyskytnout vážná napětí. Při vstupu do ERM II se Slovensko zavázalo:

- nadále uskutečňovat zdravou fiskální politiku,
- k rozpočtové disciplíně,
- ke strukturálním reformám na další posilování flexibility hospodářství,
- k ostražitosti vůči rizikům příliš rychlého růstu úvěrů v ekonomice.

Členství v ERM II a stanovení centrální parity přispělo k relativně stabilnímu vývoji slovenské měny i nominální konvergenci Slovenska. Podporován byl i stabilní rozvoj slovenského hospodářství. V rámci směnného mechanismu jsou určeny centrální parity měny dané země vůči euru na 6 platných číslic společně s flukтуаčním pásmem, které má standardní rozpětí $\pm 15\%$. O paritě rozhodují konsenzem ECB, ministři a guvernéři centrálních bank zemí v ERM II a ministři financí zemí eurozóny. Případnou žádost o změnu parity může

podat kterákoliv zúčastněná strana. O samotném flukтуаčním pásmu však rozhoduje ECB a daná země. Celá tato procedura je přísně tajná. Samotným vstupem do ERM II začíná druhá etapa procesu zavádění eura. Tato etapa by měla skončit splněním maastrichtských konvergenčních kritérií. V našem případě je završením celého procesu přijetí eura jako zákonného platidla na Slovensku.

Konvergenční zpráva ECB z roku 2004 uvádí, že Slovensko nebylo členem mechanismu směnného kurzu. Proto nelze konstatovat, zda bylo toto kritérium Slovenskem v této době plněno. Vývoj slovenské koruny však zhodnotit lze. Po období relativní stability trvající až do třetího čtvrtletí roku 2003 se devizový kurz slovenské koruny vůči euru postupně zvyšoval oproti svému průměru v říjnu roku 2002. Slovensko mělo před sebou zlepšující se ekonomický výhled a s tím zřejmě souvisela i apreciacie koruny.⁵³

Od další konvergenční zprávy, tj. z roku 2006, se slovenská koruna účastní mechanismu ERM II. Slovenská koruna po dohodě vstoupila do mechanismu ERM II dne 28. listopadu 2005.

Před samotným vstupem slovenské koruny do ERM II její směnný kurz zprvu posiloval. V prvním čtvrtletí roku 2005 však slovenská koruna částečně oslabila a poté zase procházela obdobím fluktuací bez nějakého jasného trendu. Slovenská koruna tedy po vstupu do ERM II nejprve posílila vůči euru, a to o 1,8 % a poté se obvykle pohybovala v silnější části flukтуаčního pásma. V druhém čtvrtletí roku 2006 slovenská koruna přechodně zaznamenala poměrně silný tlak na pokles. Ten byl spojován zejména s obavami trhu z budoucího směřování fiskální politiky slovenské vlády pod vedením nově zvolené vlády a se zvýšenou obecnou averzí k riziku. Národní banka Slovenska podnikla na podporu koruny a také ke snížení značné kurzové volatility – výrazné intervence na devizových trzích. Koruna následně posílila a dne 31. října 2006 se obchodovala za kurz, který byl výrazně silnější než centrální parita. Celková volatility směnného kurzu koruny vůči euru byla v tomto referenčním období trvale relativně vysoká.⁵⁴

Slovensko navrhlo, aby centrální parita v mechanismu ERM II byla určena na aktuální tržní úrovni kurzu slovenské koruny a tento návrh byl ostatními stranami přijat. Tato centrální

⁵³ Citováno z: Konvergenční zpráva ECB, 2004.

⁵⁴ Citováno z: Konvergenční zpráva ECB, 2006; Euro-portál.sk, Slovenská republika – ERM II.

parita byla stanovena na úrovni 38,4550 SKK/EUR⁵⁵, se standardním flukтуаčním pásmem $\pm 15\%$. Spodní hranice pro povinné intervence je na úrovni 32,6868 SKK/EUR a horní hranice je 44,2233 SKK/EUR. Slovensko nepřijalo žádné jednostranné závazky, které by omezovaly flexibilitu kurzu přísnějšího než je pásmo $\pm 15\%$ kolem centrální parity. Dohoda o účasti v tomto mechanismu byla založena na pevných závazcích slovenských státních orgánů, a to v řadě oblastí. V období roku 2006 (dle Konvergenční zprávy ECB 2006) tedy slovenská měna nesplňovala kritérium stability směnného kurzu, i když se účastnila mechanismu ERM II, protože samotná účast slovenské koruny ještě netrvala ani 2 roky.

Při zpracovávání konvergenční zprávy z roku 2008, se již slovenská koruna účastnila ERM II déle než 2 roky. Během referenčního období byla slovenská koruna vůči euru poměrně volatilní. Od poloviny dubna do července 2006 byla koruna vystavena dočasně tlakům na oslabení a po určitou dobu se obchodovala mírně pod svojí centrální paritou. Od poloviny roku 2006 však výrazně posilovala, což zřejmě odráželo příznivé ekonomické veličiny.

Dne 19. března 2007 byla revalvována centrální parita slovenské koruny o 8,5 %. Nová centrální parita byla stanovena na úrovni 35,4424 SKK/EUR. Stalo se tak na žádost Slovenska. Tímto se změnily i hranice flukтуаčního pásma. Horní hranice pro povinnou intervenci byla představována 40,7588 SKK/EUR a dolní hranice činila 30,1260 SKK/EUR. Poté se slovenská měna trvale pohybovala nad novou centrální paritou s tím, že její maximální odchylka směrem vzhůru dosáhla 8,9 %. V tomto období slovenská měna obstála a splnila tak kritérium stability směnného kurzu.

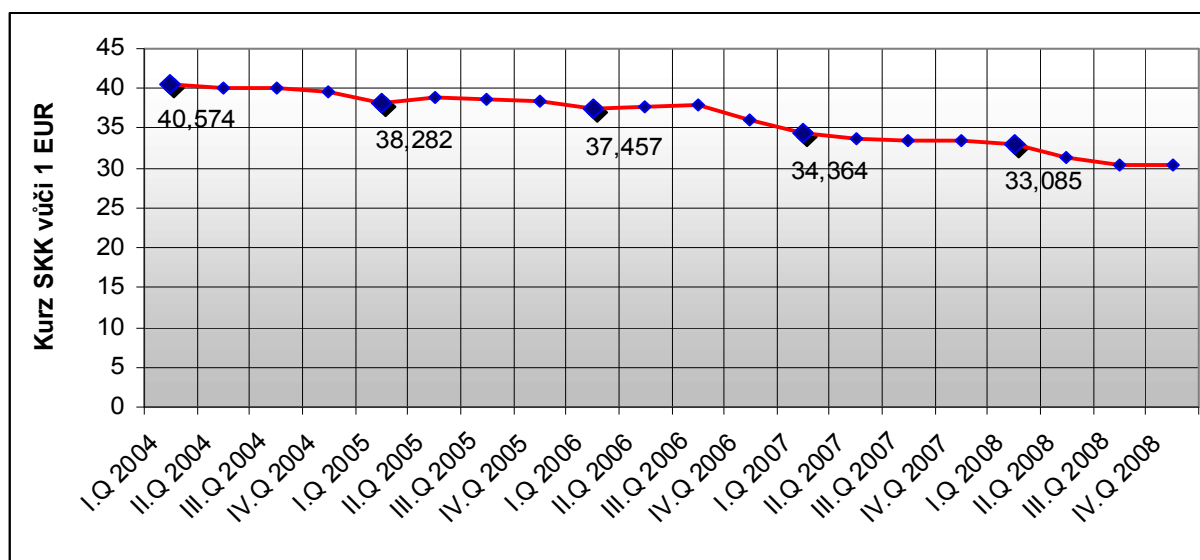
Období účasti slovenské koruny v mechanismu ERM II bylo celkově charakterizováno postupným posilováním koruny vůči euru. Kvůli tomu je docela složité analyzovat, jak by slovenská ekonomika mohla fungovat za podmínek neodvolatelně stanovených směnných kurzů. Nicméně v poslední konvergenční zprávě, roku 2008 Slovensko splnilo kritérium směnného kurzu, a to s dodržením flukтуаčního pásma $\pm 15\%$.

⁵⁵ SKK – Slovenská koruna; EUR – Euro.

2.2.10 Vývoj měnového kurzu na Slovensku

Kurz slovenské měny byl v období režimu fixního kurzu z dlouhodobého hlediska relativně stabilní – do října roku 1998, kolísal jen mírně, kromě období těsně před změnou kurzového režimu. Tato stabilita však byla udržována uměle a byla také jednou z příčin nepříznivého vývoje slovenské platební bilance (v letech 1996 – 1998) a značného poklesu devizových rezerv (v letech 1997 – 1998). Po změně kurzového režimu z fixního na plovoucí – řízený floating, bez oficiálně vyhlášených hranic pro pohyb kurzu, byly sice výkyvy větší, ale zato se pohyboval kurz koruny vůči euru ve výrazně užším pásmu než bylo ± 15 %. V důsledku zlepšujícího se hospodářského vývoje a pozitivního očekávání Slovenska, působily od konce roku 2002 na korunu apreciační tlaky. Důležitou roli přitom sehrálo směřování Slovenska do EU a očekávaný růst přímých zahraničních investic. V letech 2004 a 2005 se desetidenní průměrný směnný kurz slovenské koruny vůči euru pohyboval v pásmu od $-0,7$ % do $+7,75$ % vůči průměru za první měsíc tohoto období (tedy bezpečně v rámci standardního fluktuačního pásma ± 15 %).⁵⁶

Graf 2.6 Vývoj slovenské koruny vůči euru podle čtvrtletí, v období roku 2004 – 2008 (SKK/1 EUR)

Q – kvartál, čtvrtletí

Zdroj: vlastní zpracování na základě informací z: Národní banka Slovenska, 2008.

⁵⁶ Citováno z: ŠIKULOVÁ, Ivana. Konvergenca SR v procese európskej menovej integrácie, 2008.

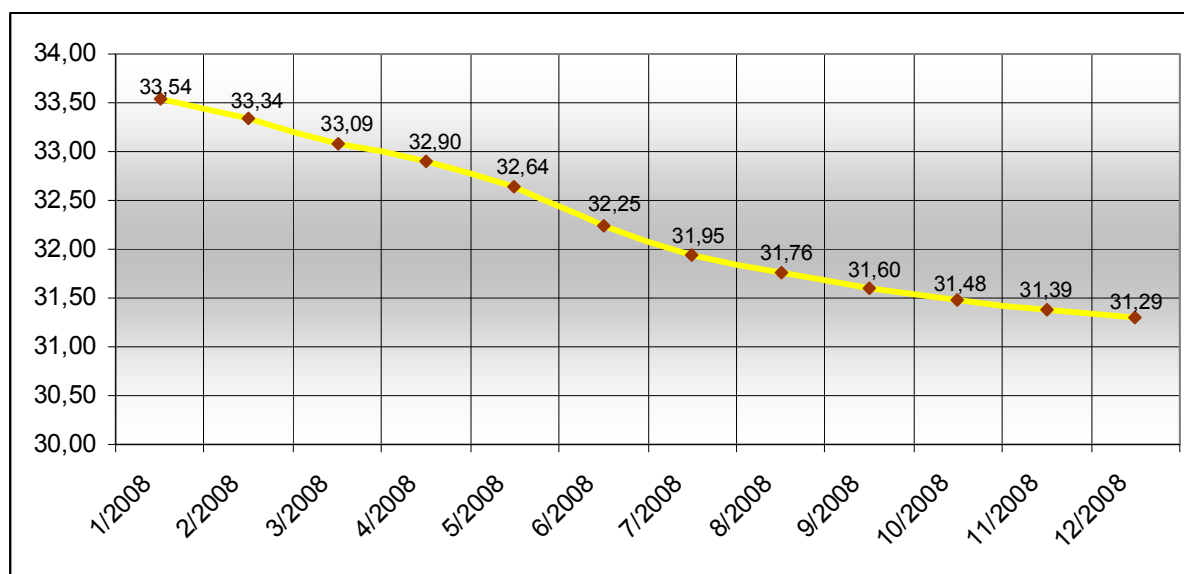
Průměrný čtvrtletní vývoj slovenské koruny vůči euru je zachycen v grafu 2.6, který zachycuje období vývoje kurzu od prvního čtvrtletí roku 2004 do posledního čtvrtletí roku 2008. V prvním kvartále (čtvrtletí) roku 2004 byl kurz slovenské koruny na vysoké úrovni, a to na 40,574 SKK/EUR. Kurz slovenské koruny od tohoto období pozvolna sílil, přes hodnotu 38,282 SKK/EUR v prvním kvartále roku 2005, až k 37,457 SKK/EUR v prvním kvartále roku 2006.

Začátkem roku 2007 bylo zaznamenáno Národní bankou Slovenska posílení kurzu koruny ve sledovaném období, a to na 34,364 SKK/EUR. Kurz slovenské měny však posiloval i nadále a v posledním čtvrtletí roku 2008 činil už jen 30,354 SKK/EUR. Od roku 2004 do posledního okamžiku existence slovenské koruny byl tedy trend této měny pozvolna stoupající. Rozdíl mezi prvním údajem v grafu a posledním – činí 10,22 SKK/EUR, což je docela výrazný rozdíl, kterého bylo ovšem dosaženo po pětiletém vývoji kurzu slovenské měny.

2.2.11 Vývoj kurzu slovenské koruny v posledním roce její existence

Vývoj kurzu slovenské koruny v jejím posledním roce je znázorněn v grafu 2.7. Graf zachycuje průměrné měsíční směnné kurzy slovenské koruny vyhlášené Národní bankou Slovenska vůči euru. V lednu roku 2008 průměrný měsíční kurz slovenské koruny činil 33,54 SKK/EUR a v prosinci téhož roku (tj. poslední měsíc „života“ slovenské koruny) byl na úrovni 31,29 SKK/EUR. Vývoj slovenské koruny měl opět sílící trend, jak tomu bylo i při pozorování pětiletého vývoje kurzu, v období let 2004 – 2008 (viz graf 2.6).

Graf 2.7 Vývoj slovenské koruny vůči euru v jednotlivých měsících, v roce 2008 (SKK/1 EUR)

Zdroj: vlastní zpracování na základě informací z: Národní banka Slovenska, 2008.

2.2.12 Analýza plnění kritéria dlouhodobých úrokových sazeb

Kritérium konvergence úrokových sazeb stanovuje, že v průběhu jednoho roku před šetřením – průměrná dlouhodobá nominální úroková sazba členské země nesmí překračovat více než 2 procentní body úrokové sazby nejvýše tří členských států, které dosáhly v oblasti cenové stability nejlepších výsledků. U kritéria dlouhodobých nominálních úrokových sazeb může také dojít k tomu, že jeho výpočet bude vycházet i z nečlenských zemí měnové unie. Riziko velkých odchylek od referenční hodnoty je však nižší než v případě inflačního maastrichtského kritéria, protože konvergence úrokových měr uvnitř eurozóny již výrazně pokročila.

Podle konvergenční zprávy ECB, z roku 2004, byly vybrány tyto tři země EU s nejlepším výsledkem v oblasti cenové stability: Finsko (průměrná dlouhodobá nominální úroková sazba (4,2 %), Dánsko (4,4 %) a Švédsko (4,7 %). Průměrná úroková míra těchto tří zemí činí 4,4% a po přičtení 2 procentních bodů dostaneme referenční hodnotu 6,4 %. Průměrná úroveň dlouhodobých úrokových sazeb na Slovensku v referenčním období byla

5,1 %, což je pod referenční hodnotou. V této době ještě slovenská legislativa neobsahovala ustanovení o právní integraci Slovenské národní banky do Eurosystému, zejména zákon o Národní bance Slovenska. Slovensko bylo v této době také členským státem s dočasnou výjimkou pro zavedení eura. Slovensko podle této konvergenční zprávy tedy splnilo kritérium dlouhodobých úrokových sazeb.⁵⁷

V další konvergenční zprávě z roku 2006, byly vybrány jako tři nejlepší státy s cenovou stabilitou následující: Švédsko (průměrná dlouhodobá nominální úroková míra 3,7 %), Finsko (3,7 %) a Polsko (5,2 %). Průměrná úroková sazba tedy činila 4,2 % a po přičtení 2 procentních bodů byla referenční sazba stanovená na úrovni 6,2 %. Průměrná úroveň dlouhodobých úrokových sazeb Slovenska činila v referenčním období 4,3 % a byla tak pod referenční hodnotou. V roce 2006 se klesající trend dlouhodobých úrokových sazeb na Slovensku obrátil a následně se pohyboval mírně nad úrovní převažující v eurozóně. Právní řád (zejména zákon o Národní bance Slovenska) stále ještě neodpovídal plně požadavkům na nezávislost slovenské centrální banky a na její právní integraci do eurosystému. A Slovensko bylo i v tomto období členským státem EU s výjimkou pro zavedení eura. I v tomto referenčním období Slovensko splnilo kritérium dlouhodobých úrokových sazeb.⁵⁸

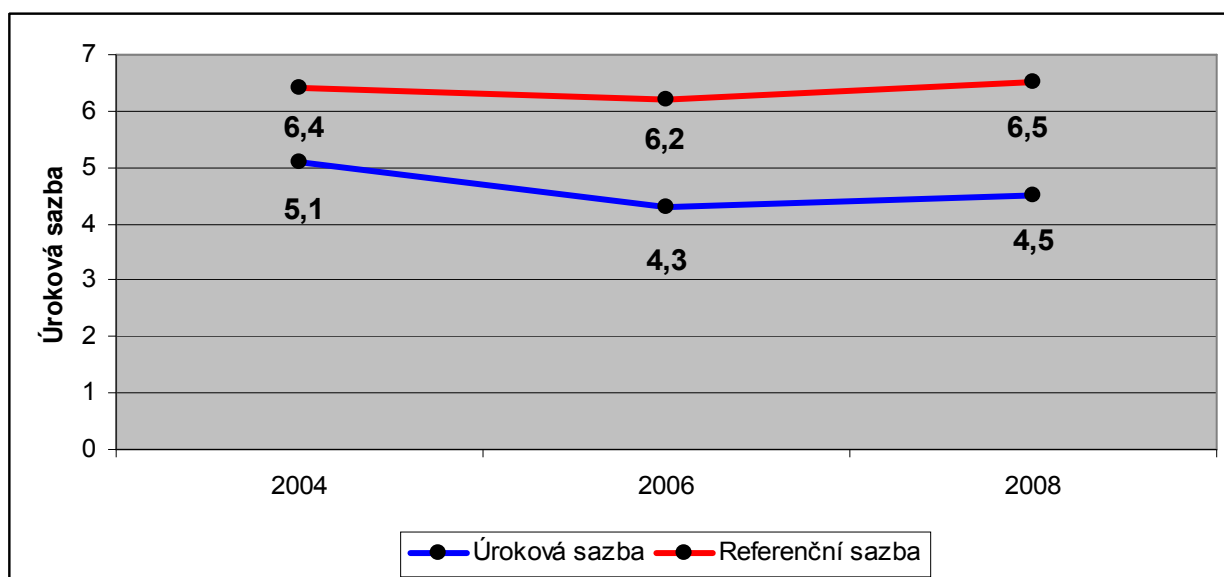
Konvergenční zpráva z roku 2008 uvádí jako tři výchozí státy k určení průměrné dlouhodobé nominální úrokové sazby tyto země: Malta (průměrná dlouhodobá nominální úroková sazba 4,8 %), Nizozemsko (4,3 %) a Dánsko (4,3 %). Přičtením 2 procentních bodů dostaneme referenční sazbu pro hodnotící konvergenční zprávu v roce 2008, a to 6,5 %. Slovenská průměrná úroveň dlouhodobých úrokových sazeb činila v tomto období 4,5 %, což je značně pod referenční hodnotou. Slovensko opět splnilo konvergenční kritérium průměrných nominálních sazeb. A celkově slovenské dlouhodobé úrokové sazby během 3 referenčních období v podstatě kopírovaly vývoj odpovídajících úrokových sazeb celé eurozóny.⁵⁹

⁵⁷ Citováno z: Konvergenční zpráva ECB, 2004.

⁵⁸ Citováno z: Konvergenční zpráva ECB, 2006.

⁵⁹ Citováno z: Konvergenční zpráva ECB, 2008.

Graf 2.8 Vývoj průměrné dlouhodobé nominální úrokové sazby Slovenska podle konvergenčních zpráv (v %)

Zdroj: vlastní zpracování na základě informací z: Konvergenční zpráva ECB z let 2004, 2006, 2008.

Souhrnný přehled zhodnocení průměrných dlouhodobých nominálních úrokových sazeb Slovenska podle Konvergenčních zpráva ECB je graficky znázorněn v grafu 2.8. Graf zachycuje průměr těchto úrokových sazeb podle referenčních období konvergenčních zpráv z let 2004, 2006 a 2008. Referenční hodnoty se pohybovaly vždy nad 6 %, ale Slovenské úrokové sazby vykazovaly v tomto období rozpětí od 4,3 % maximálně do 5,1 % a do referenční hodnoty nikdy nezasáhly.

Úrokové sazby Slovenska se v hodnoceném období vždy pohybovaly pod referenční hodnotou, tudíž Slovensko splňovalo kritérium dlouhodobých úrokových sazeb ve všech těchto třech obdobích. Postupně docházelo k poklesu průměrné dlouhodobé úrokové míry na Slovensku, ale docházelo také k poklesu referenční hodnoty. V roce 2006 se úrokové sazby zvýšily, v důsledku růstu inflačních očekávání, avšak došlo i k růstu referenční hodnoty. Vývoj dlouhodobých úrokových měr v referenčním období Konvergenční zprávy 2008 v podstatě odpovídal vývoji úrokových sazeb eurozóny. Můžeme konstatovat, že Slovensko toto kritérium plnilo už od roku 2003 (před tímto rokem byly slovenské průměrné úrokové sazby vyšší než referenční sazby v EU) a splnilo jej i v referenčním období poslední

konvergenční zprávy z roku 2008. Toto kritérium bylo tedy Slovenskem v podstatě bezproblémově plněno již od vstupu do EU samotné.

2.3 Shrnutí plnění konvergenčních kritérií Slovenskem

Pro shrnutí celkového plnění maastrichtských konvergenčních kritérií Slovenskem slouží následující tři tabulky, ve kterých jsou zastoupeny jednotlivé hodnotící konvergenční zprávy ECB. Tabulky obsahují jak referenční hodnoty stálé (neměnné) tak pohyblivé (měnící se podle hospodářské situace zemí EU). Mezi stálé referenční hodnoty patří procento státního deficitu k HDP země, procento veřejného dluh k HDP a účast směnného kurzu v ERM II bez překročení 15% hranice. Pohyblivou referenční hodnotu představuje: míra inflace a dlouhodobé úrokové sazby – jejich procento může být v každém období stanovena na jiné úrovni.

2.3.1 Hodnocení plnění podle Konvergenční zprávy 2004

V tab. 2.2 je znázorněno plnění jednotlivých kritérií z hodnotící konvergenční zprávy, z roku 2004. V tomto období nebylo splněno Slovenskem kritérium míry inflace. Skutečná hodnota míry inflace přesahovala velmi výrazně požadovanou referenční hodnotu o celých 6 procentních bodů. Další kritérium – udržitelnost veřejných financí, se rozpadá do dvou částí. První část kritéria – deficit státního rozpočtu, splněna nebyla a rozdíl ke splnění činil pouze 0,7 procentních bodů HDP Slovenska. Druhá část kritéria – veřejný dluh, byla splněna, s rezervou necelých 20 procentních bodů. Celkově však kritérium finanční stability splněno nebylo, protože podmínkou k jeho úspěšnému splnění je dodržení obou dílčích podmínek najednou. Kritérium stability směnného kurzu být splněno nemohlo, protože slovenská koruna se ještě neúčastnila mechanismu ERM II. Toto kritérium tedy splnit ani nešlo. A poslední kritérium – dlouhodobých úrokových sazeb, bylo splněno. Slovenská rezerva v tomto kritériu byla představována 1,3 procentního bodu do referenční hodnoty kritéria úrokových sazeb. Z konvergenční zprávy ECB, z roku 2004 tedy vyplývá, že Slovensko nesplnilo maastrichtské konvergenční kritéria a tudíž mu nebylo umožněno vstoupit do eurozóny a přijmout tak euro jako společnou měnu.

Tabulka 2.2 Shrnutí plnění konvergenčních kritérií Slovenskem podle Konvergenční zprávy ECB z roku 2004

Konvergenční kritéria	Referenční hodnota (RH) - stálá	RH - pohyblivá	Skutečná hodnota	Plnění
1. Míra inflace	-	< 2,4 %	8,4 %	☒
2. a) Deficit rozpočtu	< 3 % HDP	-	3,7 %	☒
2. b) Veřejný dluh	< 60 % HDP	-	42,6 %	☒
3. Směnný kurz	± 15 %, ERM II	-	neúčast	☒
4. Úrokové sazby	-	< 6,4 %	5,1 %	☒
Celkové plnění kritérií – podle konvergenční zprávy z roku 2004				☒

Zdroj: vlastní zpracování na základě informací z: Konvergenční zprávy ECB, 2004.

☒ kritérium splněno	☒ kritérium nesplněno
---	---

2.3.2 Hodnocení plnění podle Konvergenční zprávy 2006

Situace v plnění maastrichtských kritérií Slovenskem byla velmi podobná i v roce 2006. Následující tab. 2.3 zachycuje jejich plnění. Slovensko opět nesplňovalo kritérium cenové stability a míra inflace překračovala stanovenou hodnotu o 1,5 procentního bodu.

Kritérium stability veřejných financí bylo podobné jako v minulé hodnotící zprávě ECB a Slovensko opět plnilo kritérium jen napůl, čili celkově ho neplnilo. Deficit slovenského rozpočtu byl sice velmi blízko referenční hodnotě, rozdíl byl jen 1 procentní bod, ale kritérium splněno nebylo. Druhou půlku tohoto kritéria – veřejný dluh, Slovensko opět splňovalo a tentokrát s ještě nižším procentem zadluženosti, a sice 34,5 % k HDP.

Co se týče kritéria stability směnného kurzu, tak Slovensko se v tomto období teprve zapojilo do mechanismu ERM II. Podmínkou splnění tohoto kritéria, mimo dodržení flukтуаčního pásma $\pm 15 \%$, je požadovaná doba účasti směnného kurzu v mechanismu ERM II alespoň po dobu 2 let. Z toho vyplývá, že Slovensko toto kritérium ještě splňovat ani nemohlo. Poslední kritérium stabilních úrokových sazeb Slovensko stejně jako v minulé konvergenční zprávě splnilo. Slovensko mělo v tomto kritériu ještě rezervu, a to v podobě 1,9 procentního bodu k průměru dlouhodobých úrokových sazeb v EU.

Tabulka 2.3 Shrnutí plnění konvergenčních kritérií Slovenskem podle Konvergenční zprávy ECB z roku 2006

Konvergenční kritéria	Referenční hodnota (RH) - stálá	RH - pohyblivá	Skutečná hodnota	Plnění
1. Míra inflace	-	$< 2,8 \%$	4,3 %	☒
2. a) Deficit rozpočtu	$< 3 \%$ HDP	-	3,1 %	☒
2. b) Veřejný dluh	$< 60 \%$ HDP	-	34,5 %	☒
3. Směnný kurz	$\pm 15 \%$, ERM II	-	začátek účasti	☒
4. Úrokové sazby	-	$< 6,2 \%$	4,3 %	☒
Celkové plnění kritérií – podle konvergenční zprávy z roku 2006				☒

Zdroj: vlastní zpracování na základě informací z: Konvergenční zprávy ECB, 2006.

2.3.3 Hodnocení plnění podle Konvergenční zprávy 2008

Poslední konvergenční zprávu z roku 2008 a její výsledky pro Slovensko zachycuje tab. 2.4. Situace plnění kritérií oproti dvěma předchozím zprávám byla diametrálně odlišná. Slovensko dokázalo poprvé splnit kritérium cenové stability a ještě s rezervou celého

1 procentního bodu. Schodek rozpočtu byl také splněn poprvé a rozdíl slovenské rezervy činil 0,8 procentního bodu. Kritérium veřejného dluhu bylo splněno (tak tomu bylo i v minulých dvou referenčních obdobích) tentokrát však s nejnižším procentem 29,4 % HDP. Kritérium stability veřejných financí bylo tedy poprvé splněno v obou jeho částech. Slovenská koruna se v té době účastnil mechanismu ERM II již déle než 2 roky a dodržela stanovenou referenční hodnotu. Kritérium stability směnného kurzu bylo poprvé Slovenskem splněno. Poslední kritérium – úrokové sazby, byly opět dodrženy, jak tomu bylo již i v minulých hodnotících zprávách ECB. Slovensko podle Konvergenční zprávy ECB 2008 – splnilo všechny konvergenční kritéria a může využít euro, jako společnou měnu. Datum přijetí společné měny bylo stanoveno na 1. ledna 2009.

Tabulka 2.4 Shrnutí plnění konvergenčních kritérií Slovenskem podle Konvergenční zprávy ECB z roku 2008

Konvergenční kritéria	Referenční hodnota (RH) - stálá	RH - pohyblivá	Skutečná hodnota	Plnění
1. Míra inflace	-	< 3,2 %	2,2 %	☒
2. a) Deficit rozpočtu	< 3 % HDP	-	2,2 %	☒
2. b) Veřejný dluh	< 60 % HDP	-	29,4 %	☒
3. Směnný kurz	± 15 %, ERM II	-	účast, dodrženo	☒
4. Úrokové sazby	-	< 6,5 %	4,5 %	☒
Celkové plnění kritérií – podle konvergenční zprávy z roku 2008				☒

Zdroj: vlastní zpracování na základě informací z: Konvergenční zprávy ECB, 2008.

3 Příprava Slovenska na přijetí eura

Příprava Slovenska na přijetí eura trvala několik let a začala již před samotným vstupem Slovenska do Unie. Významným dokumentem pro přijetí eura na Slovensku byla Přístupová smlouva k Unii. Následovalo několik dalších neméně významných dokumentů, plánů či strategií a k 1. květnu 2004 samotný vstup Slovenska do EU. Rozhodujícím dokumentem, pro vstup Slovenska do eurozóny byla Konvergenční zpráva 2008. Ta uvedla splnění všech požadovaných maastrichtských kritérií a tím se Slovensku otevřel vstup do eurozóny. Termín pro přijetí eura na Slovensku byl stanoven na 1. ledna 2009.

3.1 Hospodářská situace Slovenska

Slovensko je parlamentní republikou a v čele státu stojí prezident Slovenské republiky, kterým je nyní Ivan Gašparovič (funkční období od 15. června 2004 na pět let). Jedná se o postkomunistickou zemi, která si prošla složitým transformačním procesem. Poté proběhly radikální ekonomické, daňové a sociální reformy, kterými si Slovensko získalo uznání i v zahraničí. Zahraniční investory láká Slovensko především na svou relativně levnou pracovní sílu s dobrou kvalifikací. Mezi významného zahraničního investora patří jihokorejská automobilka KIA.

Ekonomika Slovenska patří mezi úspěšné ekonomiky těch zemí, které vstoupily v roce 2004 do EU a v 90. letech 20. století zažily transformaci z ekonomiky centrálně plánované (socialistické) na tržní hospodářství. Slovenskou ekonomiku v posledních letech táhne hlavně automobilový průmysl. Dalším důležitým průmyslem je elektrotechnický průmysl.

3.1.1 Vývoj HDP Slovenska

Mezi hlavní indikátory ekonomiky lze zařadit několik ukazatelů, např. meziroční růst HDP, HDP na obyvatele anebo HDP na obyvatele vztažené k EU apod. Vývoj HDP Slovenska od roku 2004 do roku 2008 je zachycen v tab. 3.1. Jestliže se podíváme na vývoj ukazatele růstu meziročního HDP, tak vidíme, že produkt Slovenska rostl od roku 2004, kdy

jeho hodnota byla 5,4 % až do roku 2007, kdy jeho hodnota dosáhla dvouciferného čísla 10,2 %. V roce 2008 však meziroční nárůst HDP byl nižší, a to 7,1 %.

V současné době, kdy se světem zmítá hospodářská krize a dopadá na každý stát, odhaduje se, že slovenský růst HDP se prudce propadne a pro rok 2009 tedy bude činit asi 2,7 %. Prognózu tohoto růstu HDP 2,7 % uvedla Evropská komise (EK) začátkem roku 2009. Komise dále uvádí, že i přes prudký propad nárůstu HDP země, bude Slovensko nejrychleji rostoucím hospodářstvím ze všech 27 zemí EU. Stejně by tomu mělo být i příští rok, kdy EK odhaduje, že slovenská ekonomika by měla vykazovat růst 3,1 %.⁶⁰

Dalším sledovaným ukazatelem je HDP na obyvatele v běžných cenách. Z tab. 3.1 je patrné, že HDP na jednoho obyvatele má rostoucí tendenci. V roce 2004 činil HDP na obyvatele 7 810 USD, další rok byl o cca tisíc USD vyšší a v následujícím roce, tj. 2006, překročil HDP na hlavu Slovenska 10 tisíc USD. V roce 2008 už se HDP na obyvatele pomalu blížilo ke 20ti tisícům USD. Pokud vztáhneme HDP na obyvatele Slovenska k HDP celé EU, dostaneme HDP na hlavu v přepočtu k EU (EU27 tvoří základ, čili 100 %). V tomto případě se Slovensko pohybuje v letech 2004 až 2008 mezi cca 57 – 70 %. HDP na hlavu v přepočtu k EU v tomto období vykazuje rostoucí tendenci.

Tabulka 3.1 Vývoj různých ukazatelů HDP Slovenska, v období let 2004 – 2008

HDP	2004	2005	2006	2007	2008
Meziroční růst HDP (v %)	5,4	6,0	8,3	10,2	7,1
HDP na obyvatele v běžných cenách (v USD)	7 810	8 854	10 357	13 858	18 585
HDP na obyvatele, (přepočet, EU27 = 100, v %)	57,1	60,2	63,5	67,0	70,3

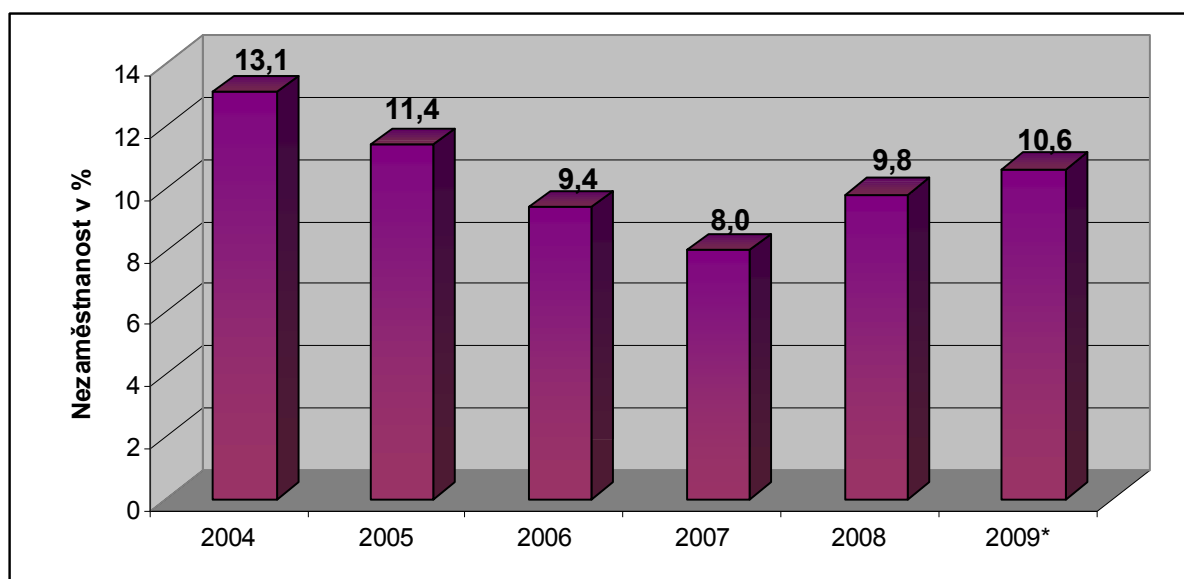
Zdroj: vlastní zpracování na základě informací z: Mezinárodní měnový fond (IMF), Eurostat, 2009.

⁶⁰ Citováno z: Finanční noviny, Ekonomický server ČTK, dostupné z: <http://www.financninoviny.cz/tema/index_view.php?id=355648&id_seznam=1593>, 2009.

3.1.2 Vývoj míry nezaměstnanosti Slovenska

Slovensko patří mezi státy s nejvyšší mírou nezaměstnanosti v EU. V letech 2004, 2005, 2007 a 2008 bylo Slovensko dokonce zemí s nejvyšší nezaměstnaností v Unii. Vývoj nezaměstnanosti v posledních letech je graficky znázorněn v grafu 3.1. V roce 2004, kdy Slovensko vstupovalo do Unie, byla nezaměstnanost v pozorovaném období nejvyšší a dosahovala úrovně až 13,1 %. Následující léta měla nezaměstnanost klesající tendenci a do roku 2007 klesla až na úroveň 8,0 %. Od roku 2008 však opět nezaměstnanost slovenského obyvatelstva narůstá a IMF⁶¹ odhaduje, že v letošním roce (tj. 2009) ještě dále nezaměstnanost poroste, a to na 10,6 %, v důsledku současné hospodářské krize.

Graf 3.1 Vývoj nezaměstnanosti Slovenska v období let 2004 – 2009

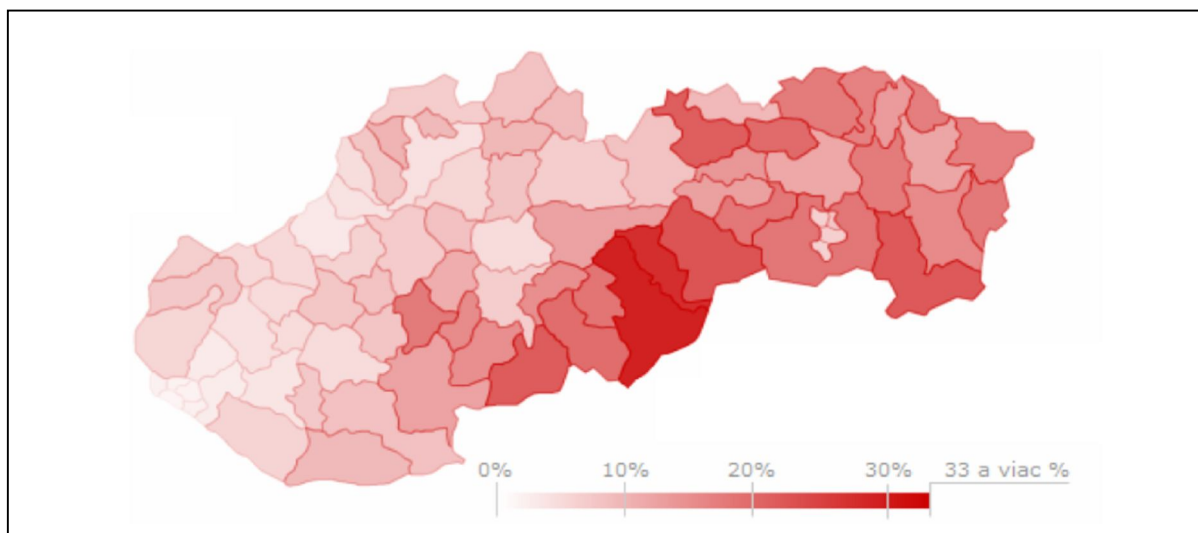
* Odhadovaná výše nezaměstnanosti na rok 2009 dle IMF.

Zdroj: vlastní zpracování na základě informací z: IMF, 2009.

⁶¹ IMF – Mezinárodní měnový fond, International Monetary Fund. Mezinárodní organizace, která je přidružená k OSN. Jejím cílem je usnadňovat mezinárodní měnovou spolupráci, podporovat stabilitu směnných kurzů a podporovat státy, které prochází hospodářskými potížemi (prostřednictvím půjček). IMF byl založen v roce 1944. V současné době má 185 členský států (k 1.1. 2009).

Nezaměstnanost Slovenska se liší podle regionů. Obrázek 3.1 znázorňuje míru nezaměstnanosti k 1. 1. 2009 podle okresů. Z obrázku je patrné, že nejhorší situace je v okrese Rimavská Sobota, kde míra nezaměstnanosti přesahuje 30 %, dále pak okres Revúca, kde je nezaměstnanost okolo 25 %. Nejhubře postižené okresy s nejvyšší mírou nezaměstnanosti jsou vyznačeny v grafu tmavě červenou barvou a nejméně postižené okresy jsou světlé. Celkově lze konstatovat, že západní část Slovenska se nepotýká s příliš vysokou nezaměstnaností, ale tento problém se spíše týká střední až východní části Slovenska.⁶²

Obrázek 3.1 Nezaměstnanost na Slovensku podle okresů, k 1. 1. 2009

Zdroj: převzato z: SME.sk, Vývoj nezaměstnanosti, dostupné z: <<http://www.sme.sk/c/4363530/interaktivny-graf-vyvoj-nezamestnanosti-na-slovensku-1997-az-2009.html>>, 2009.

Dopady současné finanční a hospodářské krize ještě nedosáhly nejvyššího bodu, ale očekává se, že budou ještě silnější. Vývoj na slovenském trhu práce je úzce spjatý s tím, co se děje na pracovních trzích tržních ekonomik EU. Podle údajů EUROSTATu⁶³ míra nezaměstnanosti v Unii dosáhla 7,4 % ke konci roku 2008. V zemích eurozóny se ve stejném

⁶² Citováno z: SME.sk, Vývoj nezaměstnanosti, dostupné z: <<http://www.sme.sk/c/4363530/interaktivny-graf-vyvoj-nezamestnanosti-na-slovensku-1997-az-2009.html>>, 2009.

⁶³ EUROSTAT – Evropský statistický úřad. Úkolem EUROSTATu je poskytovat EU přesná statistická data, na základě kterých pak může EU provádět statistická srovnání.

období zvýšila míra nezaměstnanosti na 8 %. Předpokládá se, že v dalších měsících nezaměstnanost ještě poroste a měla by oscilovat kolem 9,5 %.⁶⁴

3.1.3 Další ukazatele vývoje Slovenska

Kromě výše zmíněných ukazatelů hodnotících ekonomickou situaci Slovenska, je možno pohlédnout na další hodnotící ukazatele vývoje, jako jsou: inflace, zahraniční obchod, výdaje Slovenska na R&D⁶⁵ a vývoj reálných mezd.

Inflace

Průměrná roční míra inflace činila v minulém roce (tj. 2008) 3,8 %. V letošním roce (tj. 2009) inflace na Slovensku klesla na 2,4 % a jedná se tak o nejnižší hodnotu za posledních 15 měsíců. A konkrétně v měsíci lednu 2009 činila inflace 2,7 %. Meziročně Slováci zaplatí opět více hlavně ve zdravotnictví, hotelích a restauracích, a to o 0,6 %. Naopak zlevnily oděvy a obuv o 1,1 %.⁶⁶ Vývoj inflace za starší období je zhodnocen ve 2. kapitole této práce (viz předchozí kapitola 2.2.1 Analýza plnění kritéria cenové stability – inflace Slovenska).

Zahraniční obchod

Saldo zahraničního obchodu Slovenska v 1. polovině roku 2008 bylo pasivní ve výši 1,36 mld. EUR (v běžných cenách). Dynamika růstu vývozu a dovozu byla v roce 2008 téměř vyrovnaná. Obrat zahraničního obchodu činil 51,65 mld. EUR. Rozhodující část ve struktuře vývozu zboží tvořil – vývoz strojů a dopravních zařízení. V minulém roce (tj. 2008) byl zaznamenán rostoucí význam elektrotechnického průmyslu, kdy rostl export přístrojů a zařízení na reprodukci obrazu a zvuku. V rámci importu vzrostl dovoz nerostných paliv,

⁶⁴ Citováno z: Sme.sk, dostupné z: <<http://www.sme.sk/c/4363530/interaktivny-graf-vyvoj-nezamestnanosti-na-slovensku-1997-az-2009.html>>, 2009.

⁶⁵ R&D – věda a výzkum, Research and Development.

⁶⁶ Citováno z: ČT24, dostupné z: <<http://www.ct24.cz/ekonomika/48616-inflace-na-slovensku-klesla-nejnize-za-15-mesicu-v-eurozone-mirne-zrychlila/>>, 2009.

ovšem v důsledku jejich rostoucích cen.⁶⁷ Mezi největší obchodní partnery Slovenska v roce 2008 v rámci intra-obchodu můžeme zařadit: Německo a Českou republiku. Vzájemný obchod s Českem v roce 2008 dosáhl 6,2 mld. EUR.⁶⁸ Mezi největší obchodní partnery v roce 2008 v rámci extra-obchodu Slovenska patří: Rusko, USA, Japonsko, Turecko, Čína a Švýcarsko.⁶⁹ Pasivní saldo zahraničního obchodu je Slovenskem realizováno zejména s Ruskem, Čínou a Českou republikou. Z Ruska si Slovensko dováží veškerou ropu a zemní plyn a z Číny importuje hlavně suroviny. Nejvíce aktivní saldo zahraničního obchodu je zaznamenáno s Německem, USA a Rakouskem.

Zahraniční obchod Slovenska v lednu 2009 skončil po třech letech, v porovnání se stejným obdobím ve třech posledních letech – schodkem. Obchodní bilance zaznamenala schodek 279,5 mil. EUR, zatímco ve stejném období v roce 2008 byl ještě v přebytku 42,3 mil. EUR. Deficit obchodní bilance za první měsíc v roce byl zaznamenán naposledy v roce 2006. Během ledna 2009 se výrazně snížil jak dovoz, tak i vývoz. Slovenský export se meziročně propadl o téměř 30 % (na 2,91 mld. EUR), dovoz klesl o zhruba 22 % (na 3,19 mld. EUR). Export v uplynulém období táhl tradičně automobilový průmysl, který ale kvůli světové hospodářské krizi zaznamenal pokles odbytu. Průmyslová výroba se kvůli poklesu zájmu o koupi a odstávce výroby v důsledku dvoutýdenního výpadku dodávek zemního plynu z Rusku v lednu 2009 meziročně propadla o více než 1/4.⁷⁰

Výdaje na R&D

Výdaje na vědu a výzkum se stát od státu Unie liší, ale v celé EU jsou stále nízké. Slovensko se řadí mezi země s nejnižšími výdaji na R&D a také patří mezi země Unie, které mají nejmenší podíl vědců. Při vynakládání finančních prostředků na vědu a výzkum, v paritě kupní síly (PKS)⁷¹ národních měn v přepočtu na obyvatele, jsou v čele skandinávské

⁶⁷ Citováno z: Ihned.cz, Online zprávy hospodářských noviny, dostupné z: <<http://ekonomika.ihned.cz/c1-35686080-slovensky-zahranicni-obchod-skonicil-v-lednu-po-trech-letech-schodkem>>, 2009.

⁶⁸ Citováno z: BusinessInfo.cz, dostupné z: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/slovensko-zahranicni-obchod-zeme/6/1000797/>>, 2009.

⁶⁹ Citováno z: EUROSTATu, dostupné z: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1090,30070682,1090_33076576&_dad=portal&_schema=PORTAL>, 2008.

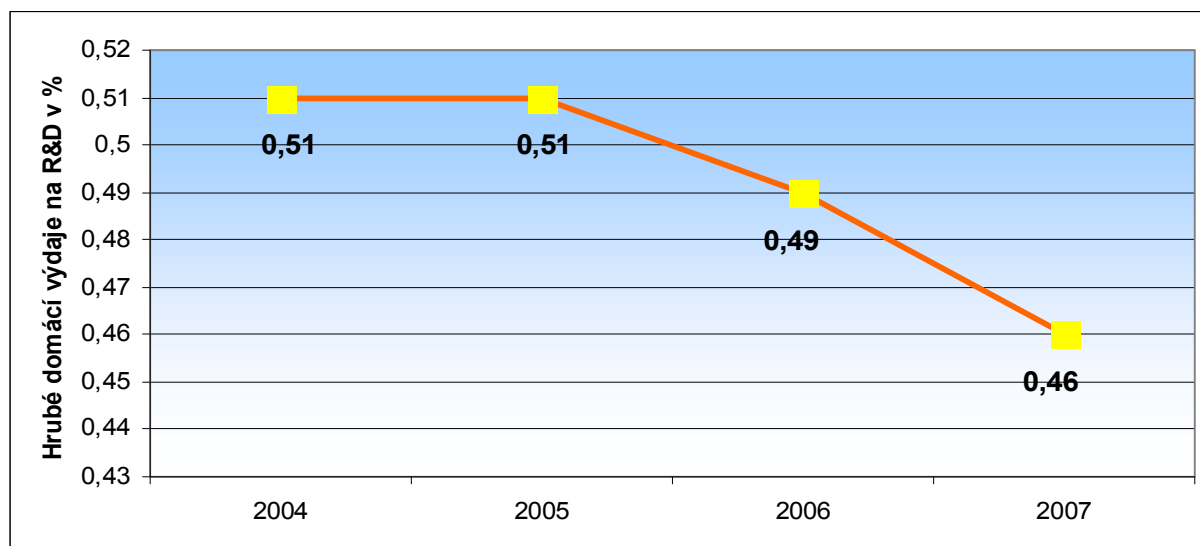
⁷⁰ Citováno z: Ihned.cz, Online zprávy hospodářských noviny, dostupné z: <<http://ekonomika.ihned.cz/c1-35686080-slovensky-zahranicni-obchod-skonicil-v-lednu-po-trech-letech-schodkem>>, 2009.

⁷¹ PKS – Purchasing power parity (PPP), parita kupní síly (PKS). Parita kupní síly vyjadřuje počet jednotek národní měny, za které lze koupit stejné množství výrobků či služeb na vnitrostátním trhu jedné měny, jako za jednotku měny druhé, na vnitrostátním trhu právě měny druhé.

a západoevropské státy společně s USA, Izraelem, Japonskem a Koreou. Tyto výdaje se pohybují na úrovni nad 1 000 USD v PKS na osobu. V členských zemích EU se tyto výdaje pohybují v průměru okolo 500 USD. Výrazně pod průměrem se nachází spíše nové členské státy – Bulharsko a Rumunsko, jejichž výdaje se nachází pod 50 USD na obyvatele, ale také některé státy Unie, které přistupovaly v roce 2004 – nejnižší hodnoty z nich vykazuje Slovensko a Polsko. Tyto výdaje na R&D jsou na úrovni 85 USD na obyvatele. Slovensko je tedy na úrovni 8,5 %, v porovnání se světovými výdaji na R&D (výdaje států jako jsou USA, Japonsko, skandinávské země apod.), a to je dost málo.⁷²

Pokud se podíváme na hrubé domácí výdaje na R&D (GERD)⁷³ v porovnání k HDP země, tak vývoj výdajů GERD na Slovensku je zachycen v grafu 3.2. Vidíme, že od roku 2004 do roku 2007 podíl výdajů Slovenska k jeho HDP klesal. Začal na úrovni 0,51 % a v roce 2007 už byl pod půl procentem na úrovni pouze 0,46 % podílu na HDP Slovenska. Celá EU27 se v roce 2007 pohybovala pod 2 % GERD podílu těchto výdajů na HDP, takže i v této oblasti Slovensko oproti průměru EU zaostává.

Graf 3.2 Vývoj výdajů Slovenska na R&D, v období let 2004 – 2007

Zdroj: vlastní zpracování na základě informací z: IMF, 2009.

⁷² Citováno z: BusinessInfo, dostupné z: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/oborove-statistiky/statistika-veda-vyzkum-cr-rok-2007/1000452/50660/>>, 2009.

⁷³ GERD – Gross domestic expenditure on R&D, hrubé domácí výdaje na vědu a výzkum.

Průměrná hrubá mzda

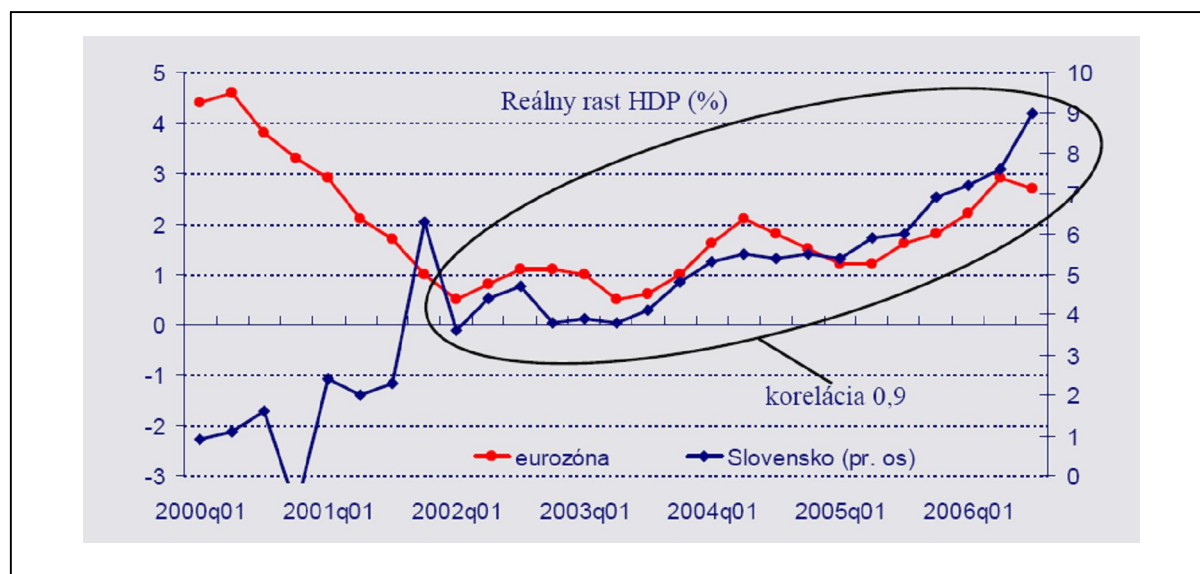
Průměrná hrubá mzda na Slovensku v roce 2008 vzrostla oproti roku 2007 o 8,1 % na 723,03 EUR (19 782 CZK). Po započtení inflace tedy reálná mzda vzrostla o 3,3 %. V posledním čtvrtletí se průměrná mzda zvýšila o 4,6 % na 796,34 EUR. Reálná mzda ovšem klesla za čtvrté čtvrtletí roku 2008 o 1/5 procenta. Nejvíce se v loňském roce (tj. 2008) zvedly platy v těžbě nerostných surovin, kde průměrná mzda stoupla o 12,8 %. Nejméně mzdy vzrostly v hotelích a restauracích, a to jen o 2,9 %. Nejvyšší mzdy pobírali zaměstnanci tradičně ve finančním zprostředkování, jejich průměrná mzda v roce 2008 činila 1 405,5 EUR měsíčně. Nejvyšší mzdy měli lidé v hlavním městě (Bratislava) a okolí, jejichž průměr byl představován hodnotou 943,5 EUR. V průměru nejnižší mzdy byly vypláceny v Prešovském kraji, a sice 545,7 EUR.⁷⁴ V důsledku hospodářské krize se v současné době na Slovensku očekává pokles průměrných hrubých mezd.

3.1.4 Sladěnost hospodářských cyklů Slovenska a eurozóny

Pro každou zemi, která má zájem vstoupit do EMU je vhodné mít s danou měnovou unií sladěný hospodářský cyklus. V následujícím grafu 3.3 je zachycena sladěnost hospodářských cyklů eurozóny a Slovenska. Z obrázku je patrné, že Slovensko se přiblížilo se svým hospodářským cyklem k eurozóně v prvním kvartále roku 2002 a od té doby se oba cykly pohybují velmi podobně. Slovensko před vstupem do eurozóny tedy mělo sladěný svůj hospodářský cyklus s cyklem eurozóny, což je pro Slovensko pozitivní ve smyslu přijetí eura.

⁷⁴ Citováno z: Novinky.cz, dostupné z: <<http://www.novinky.cz/kariera/163076-na-slovensku-stoupla-loni-prumerna-mzda-o-vice-nez-osm-procent.html>>, 2009.

Graf 3.3 Sladěnost hospodářských cyklů eurozóny a Slovenska

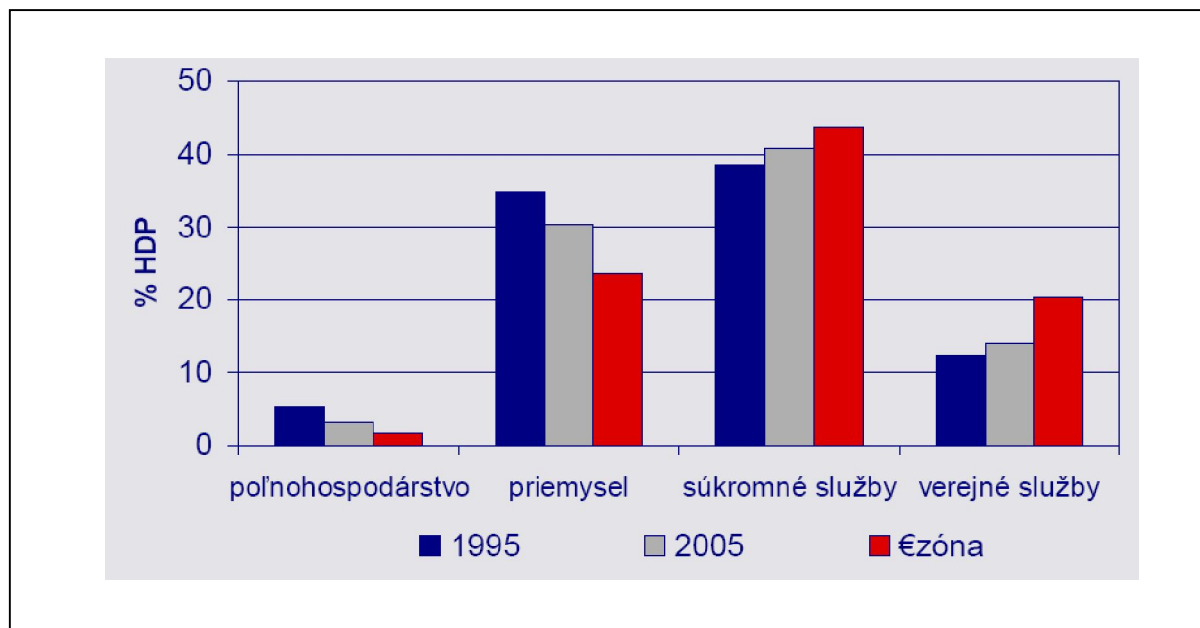

Zdroj: převzato z: Národní banka Slovenska, dostupné z: <<http://www.nbs.sk/sk/publikacie/publikacie-nbs/mesacny-bulletin-nbs>>, 2009.

3.1.5 Struktura slovenské ekonomiky a eurozóny

Struktury ekonomik těchto dvou oblastí se po určité době k sobě přibližují. Konkrétně to uvádí graf 3.4. Graf ukazuje sledovanou strukturu ekonomiky ve dvou obdobích, v roce 1995 a o deset let později v roce 2005. Červené sloupce v grafu znázorňují vývoj struktury ekonomiky v eurozóně. Z grafu je patrné, že v roce 1995 tvořilo zemědělství na Slovensku cca 5 % z HDP, ale v eurozóně to bylo okolo 2 %. V roce 2005 tvořilo zemědělství na už jen asi 3 % z HDP země – takže je vidět, že se v této oblasti Slovensko k eurozóně opravdu přiblížilo. Podobný vývoj lze pozorovat i u průmyslu. Podíl průmyslu na HDP v eurozóně byl nižší než na Slovensku a tomu se podařilo se přiblížit. Soukromé služby a veřejné služby naopak v eurozóně v pozorovaných obdobích vzrostly na podílu tvorby HDP a Slovensku se opět podařilo zvýšit i svůj podíl na tvorbě HDP v těchto oblastech. Celkově lze tedy konstatovat, že podle této analýzy se Slovensko velmi blíží strukturou své ekonomiky ke struktuře eurozóny. Tato situace je také pozitivní pro Slovensko v důsledku zavádění eura.

Graf 3.4 Struktura ekonomik Slovenska a eurozóny

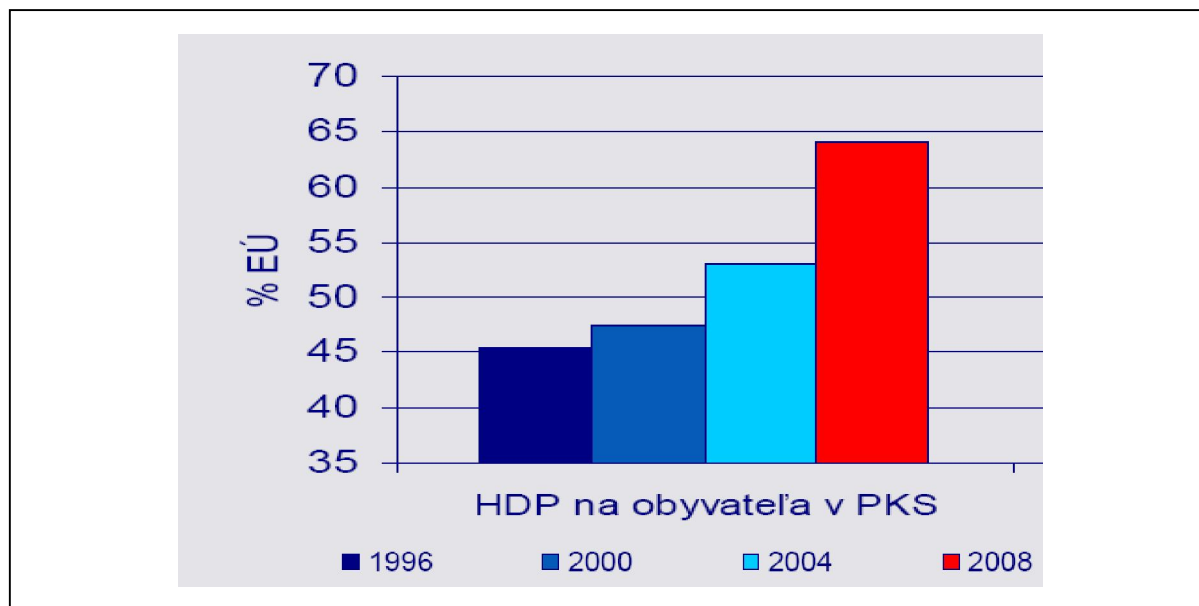
Zdroj: převzato z: Národní banka Slovenska, dostupné z: <<http://www.nbs.sk/sk/publikacie/publikacie-nbs/mesacny-bulletin-nbs>>, 2009.

3.1.6 Reálná konvergence Slovenska

Kromě nominální konvergence, která je představována splněním konvergenčních kritérií, existuje také konvergence reálná. Ta je charakterizována skutečným přibližováním se k EU v oblastech jako jsou: HDP na obyvatele v PKS nebo v životní úrovni obyvatelstva. Reálná konvergence jinými slovy znamená přibližování ekonomické úrovně k úrovni jiné vyspělé země, nebo skupiny zemí v rámci integračního seskupení.

Vývoj reálné konvergence Slovenska k EU je zakreslen v grafu 3.5. Graf znázorňuje čtyři období, kdy byla sledována reálná konvergence Slovenska. V roce 1996 činil HDP na obyvatele Slovenska něco málo přes 45 %, v roce 2000 to již bylo 47 % a v roce 2004 byl HDP na hlavu kolem 53 %. V roce 2008 byl odhadován HDP na obyvatele na úrovni 64 %, ve skutečnosti byl však o něco vyšší (viz tab. 3.1 – Vývoj různých ukazatelů HDP Slovenska, v období let 2004 – 2008). Na Slovensku tedy dochází k výraznému přibližování se v reálné konvergenci k Unii, a to má velmi pozitivní dopad na přijetí nové měny na Slovensku.

Graf 3.5 Vývoj reálné konvergence Slovenska s EU

Zdroj: převzato z: Národní banka Slovenska (NBS), dostupné z: <<http://www.nbs.sk/sk/publikacie/publikacie-nbs/mesacny-bulletin-nbs>>, 2009.

3.2 Začlenění Slovenska do evropské integrace

V 2. polovině 90. let začala první fáze procesu přijímání nových členských zemí střední a východní Evropy do evropské integrace. Slovensko bylo „odsunuto“ spíše na vedlejší kolej tím, že bylo zařazeno do druhé skupiny uchazečů o vstup do Unie. Předpokládalo se, že slovenský vstup bude mít výrazné zpoždění za vstupem českým, maďarským nebo polským. Přelom milénia však přinesl významnou změnu ekonomické situace a pozice Slovenska, a to v jeho prospěch. V roce 2004 vstoupilo do Unie všech 10 kandidátských zemí, včetně Slovenska.

3.2.1 Přístupové jednání Slovenska s EU

Dne 27. června 1995 podalo Slovensko žádost o členství v EU, na jednání evropské rady v Cannes (Francie). Komise v červenci roku 1997 zpracovala posudek k žádosti Slovenska o vstupu do EU. Cílem tohoto posudku bylo zhodnotit pokrok Slovenska při plnění

tzv. kodaňských kritérií⁷⁵. Evropská komise v posudku k žádosti Slovenska o členství v EU z roku 1997 uvedla, že vzhledem k nestabilitě ústavních institucí a díky dalším nedostatkům ve fungování demokracie – nespĺňuje Slovensko uspokojivým způsobem kritérium politické, které je stanovené v kodaňských kritériích.

V září roku 1998 se na Slovensku konaly parlamentní volby. Po volbách byla vytvořena nová vláda a Slovensko se začalo více snažit o nastartování a dynamizaci procesu příprav na vstup do EU. Politické změny po těchto volbách byly Unií oceněny pozitivně. Od roku 1999, po vynaložení značného úsilí, Slovensko splnilo politické kodaňské kritérium a byly zahájeny přístupová jednání. Slovensko se zavázalo sladit svou legislativu s právem EU a vytvořit odpovídající administrativní kapacitu do konce roku 2002. Jako referenční datum pro přijetí a implementaci *acquis communautaire* si Slovensko stanovalo datum 1. ledna 2004.

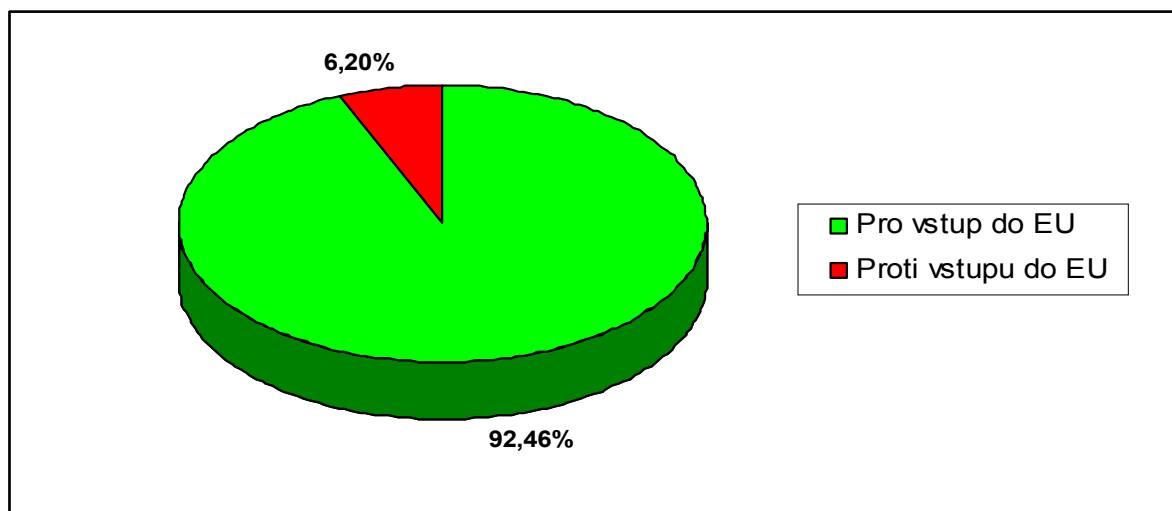
Slovensko jako kandidátská země ukončila přístupové jednání na zasedání Evropské rady v Kodani v roce 2002. Dne 16. dubna 2003 byla podepsána Smlouva o přistoupení, v Aténách, za řeckého předsednictví. Evropská komise doporučila vstup Slovenska do Unie (spolu s dalšími devíti kandidátskými zeměmi, vč. České republiky).

3.2.2 Vstup Slovenska do EU

Na Slovensku bylo vyhlášeno referendum o vstupu Slovenska do EU. Referendum se konalo 16. a 17. května roku 2003. Referenda se zúčastnilo 52,15 % slovenských voličů. Obyvatelé Slovenska svou účastí splnili podmínku účasti jen těsně o 2,15 %, která byla nutná pro uznání platnosti referenda. Výsledky slovenského referenda o vstupu do evropské integrace jsou znázorněny v grafu 3.6. Výšečový graf znázorňuje hlasování voličů: pro vstup Slovenska do unie se vyjádřilo 92,46 % z hlasujících voličů a proti vstupu jen 6,20 % slovenských voličů. Na základě tohoto referenda bylo rozhodnuto slovenskými občany o vstupu republiky do evropské integrace.

⁷⁵ Kodaňská kritéria – podmínky, které umožňují vstup dané zemi do EU. Rozhodla o nich Evropská rada 22. června 1993, v Kodani. Kritéria byla doplněna o další podmínku – schopnost státu převzít legislativu EU (*acquis communautaire*). Splněna musí být následující kritéria: politické kritérium, hospodářské a schopnost zavádět *acquis* EU.

Graf 3.6 Výsledky referenda o vstupu Slovenska do EU, květen 2003

Zdroj: vlastní zpracování na základě informací z Euroskop.cz, dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/454/sekce/slovensko-v-evropske-unii/>>, 2009.

Dne 1. květnu 2004 Slovensko vstoupilo do EU, po úspěšném zakončení jednání mezivládní konference. Slovensko vstupovalo do EU spolu s dalšími 9 zeměmi. Vstup 10 zemí do Unie byl takto jedinečný a také velmi náročný pro celou EU. Následně po vstupu do EU v červnu 2004, proběhly na Slovensku první volby do Evropského parlamentu.

3.3 Cesta Slovenska do evropské měnové integrace

Přechod od národní měny k měně společné musí být vždy ošetřen legislativně. Na Slovensku tomu nebylo jinak. Legislativní cesta přípravy na přijetí eura začala na Slovensku ještě před samotným vstupem do Unie – podpisem přístupové smlouvy v roce 2003. Od tohoto okamžiku začalo na Slovensku schvalování mnoha plánů, strategií a zpráva, které umožnily plynulý legislativní přechod od slovenské koruny ke společné měně euro.

3.3.1 Etapy zavedení společné měny na Slovensku

Slovensko stálo po vstupu do EU před další výzvou – vstup do měnové unie. Cestu Slovenska k měnové unii lze rozdělit do pěti základních etap, ty jsou následující:

- vstup Slovenska do EU,
- vstup do 3. fáze EMU se statutem země s dočasnou výjimkou pro zavedení eura,
- vstup do mechanismu ERM II a setrvání v něm minimálně po dobu 2 let,
- splnění všech maastrichtských konvergenčních kritérií,
- samotný vstup Slovenska do EMU a přijetí eura jako zákonného platidla.

3.3.2 Významné dokumenty a mezníky při vstupu Slovenska do eurozóny

Před nástupem společné měny eura na Slovensku bylo vyhotoveno několik významných dokumentů. Jejich přesný chronologický záznam je uveden v příloze 1. Vypracovávání těchto dokumentů začalo už v roce 2003 a ukončeno bylo k začátku roku 2009, kdy došlo k faktickému zavedení eura.

Rok 2003 – rok před začleněním do integrace

Startem Slovenska ke společné měně bylo již podepsání Přístupové smlouvy k EU. Ta byla podepsána 16. dubna 2003, v Aténách. Podpisem tohoto dokumentu se Slovensko zavázalo vstoupit do EMU a k zavedení společné měny, bez blíže stanoveného data. V tomtéž roce byla ještě přijata i Strategie přijetí eura Slovenské republiky (SR). Ta byla schválená spolu se Společným postupem vlády SR a Národní banky Slovenska (NBS) při vstupu do eurozóny.

Rok 2004 – vstup do integrace

K 1. květnu 2004 vstoupilo Slovensko do Unie, společně s dalšími 9 státy střední a východní Evropy. Jednalo se o páté rozšíření Společenství, tzv. „východní rozšíření EU“⁷⁶. Významným dokumentem bylo schválení Konkretizace strategie přijetí eura v SR, slovenskou vládou, byla schválena 8. září 2004.

Roky 2005, 2006, 2007 – směřování k přijetí společné měny

Vláda SR schválila Národní plán zavedení eura ve SR k 6. červenci 2005. Tento plán byl následně aktualizován vládou v březnu roku 2007 a také v dubnu roku 2008. Významným mezníkem pro Slovensko bylo datum 28. listopadu 2005, kdy slovenská koruna vstoupila do mechanismu ERM II a její centrální parita byla stanovena na úrovni 38,4550 SKK/EUR. Dne 14. prosince 2005 byl vládou jmenován koordinátor pro zavedení eura na Slovensku – Ivan Štefanec a jeho funkční období bylo stanoveno na 1. ledna 2006 – 9. srpna 2006.

V roce 2006 byla z hlediska směřování Slovenska do eurozóny významná jen Zpráva o plnění Národního plánu zavedení eura v SR, která byla schválena slovenskou vládou ke dni 8. března 2006. Rok 2007 v sobě zahrnoval jmenování nového koordinátora pro zavedení eura na Slovensku – Igor Barát, který se ujal této funkce od 15. února 2007. Dále byla stanovena nová centrální parita koruny vůči euru, a to na hodnotě 35,4424 SKK/EUR. Vláda schválila další Zprávu o plnění Národního plánu zavedení eura v SR, ale také důležitý zákon, tzv. generální zákon – Zákon 659/2007 Z. z. o. zavedení měny euro v SR.

Rok 2008 – krok před eurozónou

V roce 2008 bylo Slovensko jen „krok“ před evropskou měnovou integrací. Dne 29. května 2008 byla stanovena nová centrální parita slovenské koruny vůči euru, na úrovni 30,1260 SKK/EUR (konverzní kurz). Začátkem července roku 2008 ministři financí zemí EU

⁷⁶ Východní rozšíření EU – proběhlo 1. 5. 2004. Do EU vstoupil největší počet zemí za její existenci, a sice 10 zemí Evropy: Česká republika, Estonsko, Kypr, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Polsko, Slovensko a Slovinsko.

na zasedání rady ECOFINu⁷⁷ doporučili vstup Slovenska do eurozóny, s datem vstupu k 1. lednu 2009. Následovalo definitivní potvrzení přijetí Slovensko do EMU, které učinila Rada EU 20. června 2008 a začátkem července 2008 byl stanoven neodvolatelný přepočítací koeficient slovenské koruny k euru Radou EU, a sice na úrovni 30,1260 SKK/EUR. Ještě ke konci roku 2008 NBS připravila pro občany tzv. startovací balíčky euromincí. NBS po stanovení definitivního konverzního kurzu určila, kolik mincí a v jakých hodnotách bude tento balíček obsahovat. Tyto balíčky se začaly prodávat už 1. prosince 2008. Celkem se do oběhu dostane 1,2 milionu startovacích balíčků. Tyto balíčky bylo možno zakoupit přímo v NBS, na pobočkách Slovenské pošty či v komerčních bankách. V balíčku je 45 nových euromincí a jeho hodnota činila 500 SKK (čili 16,6 EUR).⁷⁸

Rok 2009 – vstup do eurozóny

Slovensko vstoupilo do eurozóny k 1. lednu 2009, v pořadí jako 16. členský stát evropské měnové integrace. Slovensko o vstup do eurozóny usilovalo ještě před samým vstupem do EU a od okamžiku vstupu do Unie byly tyto snahy relevantnější. Celkem sedm let trvalo úsilí o vstup do MU, od roku 2003 až do roku vstupu do měnové integrace, tj. 2009.

3.4 Přejít na společnou měnu euro

Každá země si musí při přechodu na společnou měnu zvolit vhodný scénář, to představuje pro každou evropskou zemi vstupující do MU důležitý okamžik. Existuje několik obecných scénářů, které umožňují přechod k nové měně. Mezi jednotlivými scénáři přechodu na euro je několik odlišností. Země vstupující do eurozóny si může zvolit jeden z následujících scénářů:

- Madridský scénář,
- Phasing-out,
- Velký třesk.

⁷⁷ ECOFIN – Rada pro hospodářské a finanční záležitosti EU.

⁷⁸ Citováno z: Aktuálně.cz, dostupné z: <<http://aktualne.centrum.cz/ekonomika/evropskepenize/clanek.phtml?id=612176>>, 2008-08-20.

3.4.1 Madridský scénář

Madridský scénář je představován situací, kdy je nová měna nejprve zavedena pouze v bezhotovostní podobě a po uplynutí přechodného období je uvedeno do hotovostního oběhu. Přejchod na euro pomocí tohoto scénáře je opticky znázorněn v obr. 3.2, kde jsou přehledně zachyceny důležité body tohoto způsobu přechodu na euro. Tento způsob si zvolily zakládající členské země eurozóny v roce 1999, kdy bylo euro zavedeno nejprve v bezhotovostní formě a poté, od roku 2002 ve formě hotovostní.

Mezi výhody patří dostatek času na technické zabezpečení, které je potřebné k zavedení eura (např. ražba mincí s národní stranou, předzásobení banka a podniků, příprava právního prostředí, apod.). Nevýhoda tohoto scénáře spočívá v jeho velkých nákladech. Madridský scénář přechodu totiž vyžaduje od ekonomických subjektů udržovat paralelně dva měnové okruhy při vedení účtu, správě systému platebního styku a další.

Obrázek 3.2 Madridský scénář zavedení eura

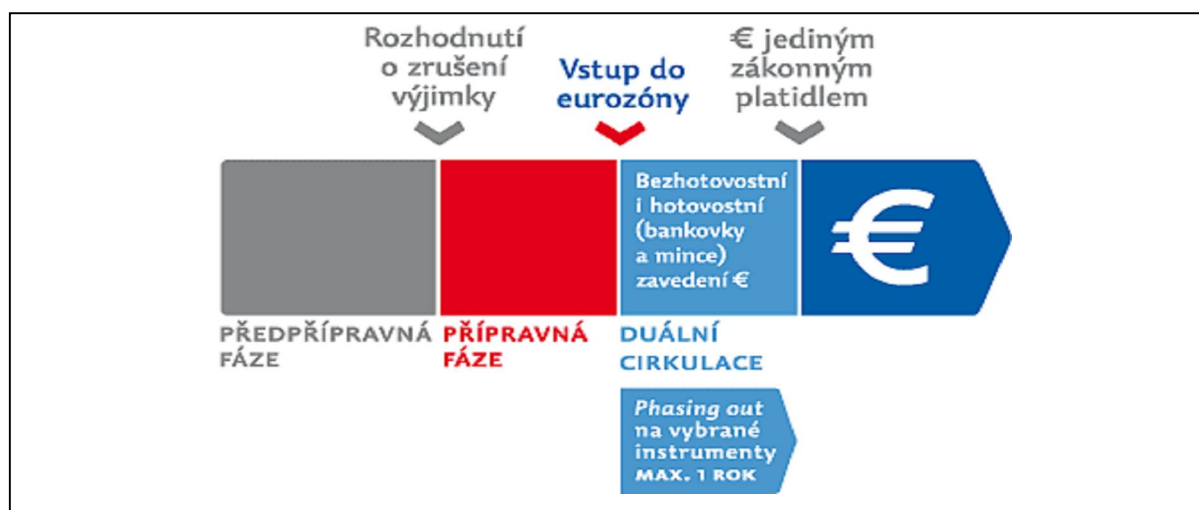

Zdroj: převzato z: Zavedení eura, dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/euro_scenar_prijeti.html>, 2009.

3.4.2 Scénář phasing-out

Scénář phasing-out zahrnuje jednorázový přechod na euro s využitím tzv. fáze postupného zrušení – phasing-out. Obr. 3.3 zobrazuje významné body tohoto scénáře. V obrázku vidíme, že nová měna je používána jak v hotovostním, tak i bezhotovostním platebním styku. V určitých oblastech (např. placení daní, faktury malým podnikům) lze po určitou dobu, maximálně však do 1 roku, používat původní národní měnu.⁷⁹

Obrázek 3.3 Scénář Phasing-out zavedení eura

Zdroj: převzato z: Zavedení eura, dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/euro_scenar_prijeti.html>, 2009.

3.4.3 Scénář velkého třesku

Scénář velkého třesku, nebo také scénář „Big Bang“, představuje jednorázový přechod na novou měnu. Důležité body tohoto scénáře jsou opět zachyceny v obr. 3.4, kde vidíme, že nová měna se začne používat ve stejném dni jak v hotovostním tak i bezhotovostním platebním styku. Oproti madridskému scénáři je zde nevýhoda v tom, že tento scénář je dosti náročný na koordinaci a přípravné práce, neboť všechny subjekty soukromého i veřejného sektoru musí být schopny přejít ze „staré“ měny na novou v podstatě v jednom okamžiku.

⁷⁹ Citováno z: Zavedení eura, dostupné z: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/euro_scenar_prijeti.html, 2009.

Výhoda scénáře velkého třesku je v tom, že to není zase tak nákladná varianta přechodu na novou měnu.

Obrázek 3.4 Scénář Velkého třesku zavedení eura

Zdroj: převzato z: Zavedení eura, dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/euro_scenar_prijeti.html>, 2009.

3.4.4 Zavádění eura na Slovensku

V současné době je euro již mezinárodně uznávaná měna a proto noví členové eurozóny volí při přechodu na euro bez výjimky scénář tzv. velkého třesku. Jako první použilo tento scénář Slovinsko a ukázal se jako velmi výhodný a Slovensko si jej proto zvolilo také.

Euro se na Slovensku zavedlo k 1. lednu 2009 zároveň do hotovostního i bezhotovostního oběhu, a to bez přechodného období, podle scénáře velkého třesku a stalo se zákonným platidlem na území celé Slovenské republiky. Od tohoto okamžiku kolovaly slovenské koruny i euro v tzv. duálním oběhu, tzn. že po určitou dobu se na území Slovenska platilo eurem i korunami – ty se však již nevydávaly zpět do peněžního oběhu, ale postupně se stahovaly, zpracovávaly, ale také ničily v prostorách NBS. Duální oběh trval od 1. ledna do 16. ledna 2009. Celý proces zavádění eura na Slovensku je součástí této práce, v příloze 2.

Od 17. ledna 2009 pokračovala výměna korun za eura (mince i bankovky) v komerčních bankách a NBS. Slovenské euromince (viz příloha 3) jsou platné ve všech zemích eurozóny a mince ostatních zemí eurozóny jsou zase platné na Slovensku. Bankovky jsou v celé eurozóně jednotné, viz příloha 4. Do 31. prosince 2009 je ze zákona povinné duální zobrazování cen (tj. jak v eurech, tak ve slovenských korunách), ale doporučuje se duálně zobrazovat ceny až do června 2010. Duálně jsou zobrazovány nejen ceny výrobků a služeb, ale i výpisy z účtů, výplatní pásky, faktury apod.

3.5 Přínosy a náklady měnové unie

Vstup do EMU s sebou přináší jak výhody (přínosy), tak i určité nevýhody (náklady). Je na každé zemi, která se rozhoduje o vstupu do unie, aby zvážila, která z variant převažuje a přistoupit tak buď ke vstupu či odkladu EMU. Při této analýze je nutné si uvědomit, že ne všechny přínosy či náklady společné měny lze kvantifikovat. Mezi odborníky však převládá názor, že v delším časovém období téměř vždy převáží přínosy EMU protože ve většině zemí se sníží míra inflace, odpadnou spekulativní útoky na měny a budou odstraněny negativní důsledky kolísání devizových kurzů měn.⁸⁰

3.5.1 Výhody měnové unie

Výhody vstupu do MU jsou zachyceny v obrázku 3.5. Jednou z nejvýraznějších výhod vstupu do EMU je to, že společná měna eliminuje transakční náklady spojené s konverzí jednotlivých měn uvnitř MU. Podnikům zapojeným do intra-obchodu EU odpadnou náklady spojené s vedením vnitropodnikového účetnictví v několika měnách a odpadne také nutnost udržovat v nich pohotovou zásobu, což se týká také bank.⁸¹ V rámci MU se podstatně snižuje nejistota investorů, a to díky odstranění kurzové volatility a se snížením investičního rizika zase souvisí snižování úrokových sazeb, což by mělo přispět k urychlení hospodářského růstu země v MU. Podnikům odpadnou náklady na zajištění vůči neočekávanému pohybu kurzů. Další výraznou výhodou vstupu země do měnové integrace je cenová stabilita a transparentnost cen. Stabilita cen je představována v podobě dlouhodobě nízké míry inflace

⁸⁰ Citováno z: HAD, Miloslav. Evropská společenství: první pilíř evropské unie, 2000.

⁸¹ Citováno z: MLÁDENKOVÁ, Iva. Měnová a finanční politika EU, 2005.

– což je hlavním cílem ECB a společná měnová politika by měla zajistit větší cenovou transparentnost na území EMU. Centrální banky členských států také nebudou muset udržovat prostředky určené pro stabilizaci jejich měn.⁸²

Mezi další výhody vstupu země do MU můžeme zařadit také pokles administrativních nákladů spojených s existencí více měn před vstupem do MU, mnohem lepší podmínky pro mobilitu výrobních faktorů, redukce devizových rezerv a další (viz obr. 3.5).

Obrázek 3.5 Výhody měnové unie

Výhody vstupu země do měnové unie
<ul style="list-style-type: none">▪ eliminace nákladů spojených s konverzí měn,▪ dochází k eliminaci kurzového rizika,▪ možnost přímého porovnání cen zboží a služeb mezi státy MU,▪ pokles administrativních nákladů spojených s existencí více měn,▪ prohloubení vnitřního trhu,▪ lepší podmínky pro pohyb výrobních faktorů,▪ expanze zahraničního obchodu,▪ redukce devizových rezerv,▪ silnější centrální banka MU v porovnání s národními centrálními bankami.

Zdroj: vlastní zpracování z: BRŮŽEK, Antonín. Evropská měnová integrace, 2001, str. 81.

Členství v MU zavazuje země provádět zodpovědnou a vzájemně koordinovanou fiskální politikou, která vede ke snižování rozpočtových schodků. Společná měna spolu s jednotným vnitřním trhem pak umožní zvýšit konkurenci v oblasti vládních zakázek a společně se zpřísněnou kontrolou rozpočtového chování vlád jednotlivých zemí podpoří vyšší efektivnost v sektoru veřejné správy. Společná měnová politika ECB omezí potenciální šoky, které jsou způsobené nestabilitou měnových kurzů (případně nekoordinovanými monetárními politikami).

⁸² Citováno z: LACINA, Lubor. Měnová integrace : Náklady a přínosy členství v měnové unii, 2007.

Po zavedení společné měny budou všechny firmy v MU při soutěžení na vnitřním trhu postaveny do rovných podmínek, které nebudou ovlivňovány odlišnými měnovými politikami.

3.5.2 Nevýhody měnové unie

Zavedením společné měny nevznikají členské zemi jen přínosy, ale také určité náklady. Výpis jednotlivých nevýhod MU je znázorněn v obr. 3.6. Mezi nejvýznamnější náklady společné měny můžeme zařadit: technické náklady na výměnu měny (jednorázový výdaj ve výši 0,3 % HDP konkrétně pro Slovensko), pravděpodobně ze začátku vyšší míra inflace, ztráta používání směnného kurzu jako nástroje domácí hospodářské politiky.

Dále hrozí také riziko prohloubení regionálních disparit v rámci Unie, vlády nebo národní centrální autority ztrácí nástroj k ovlivňování domácí měnové politiky a možnost využívat tak devalvací k umělému zvýšení konkurenceschopnosti země. Vzniká také nebezpečí, že při neomezené mobilitě kapitálu se zdroje budou přesouvat z oblastí s nižší produktivitou do oblastí s vyššími výnosy – tím může docházet k prohlubování regionálních disparit.⁸³

Potenciální nevýhodou členství daného státu v měnové unii by mohly také být, v případě že dojde ke kolapsu celého projektu HMU, obrovské náklady spojené právě s krachem celého systému.⁸⁴

⁸³ Citováno z: LOUŽEK, Marek. Měnová politika a příchod eura, 2002.

⁸⁴ Citováno z: LACINA, Lubor. Měnová integrace : Náklady a přínosy členství v měnové unii, 2007.

Obrázek 3.6 Nevýhody měnové unie

Nevýhody vstupu země do měnové unie	
<ul style="list-style-type: none">▪ technické náklady na výměnu měny,▪ pravděpodobně ze začátku vyšší míra inflace,▪ ztráta národní měnové suverenity,▪ snížení úlohy centrální banky ve vnitřní ekonomice státu,▪ ztráta měnového kurzu jako nástroje měnové politiky,▪ ztráta možnosti využít monetární a fiskální politiku ke stimulaci ekonomiky,▪ dojde k omezování pravomocí národních orgánů v oblasti fiskální politiky,▪ obrovské náklady v případě, že dojde ke kolapsu celého projektu MU.	

Zdroj: vlastní zpracování z: BRŮŽEK, Antonín. Evropská měnová integrace, 2001, str. 81.

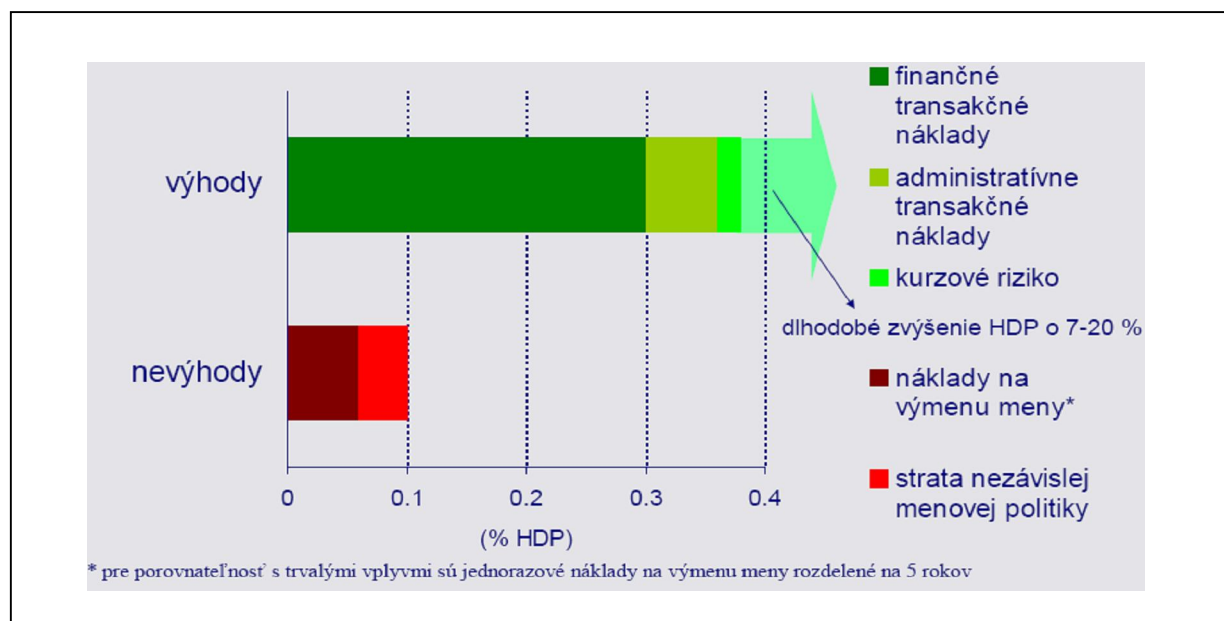
3.5.3 Výhody převyšují nad nevýhodami

Národní banka Slovenska uvádí, že pro Slovensko jednoznačně převyšují při vstupu do eurozóny výhody nad nevýhodami. Obr. 3.7 znázorňuje převažující výhody (zelené barvy) nad nevýhodami (červené barvy).

Slovensko do jednoznačných výhod zařadilo eliminaci transakčních nákladů, administrativních transakčních nákladů, kurzového rizika a také očekávané dlouhodobé zvýšení HDP asi o 7 – 20 %. Mezi nevýhody Slovensko zařadilo náklady na jednorázovou výměnu slovenské koruny na euro a ztrátu nezávislé měnové politiky.⁸⁵

⁸⁵ Citováno z: NBS, dostupné z: <<http://www.nbs.sk/sk/publikacie/publikacie-nbs/publikacie-k-zavedeniu-eura>>, 2009-03-22.

Obrázek 3.7 Porovnání výhod a nevýhod vstupu do eurozóny pro Slovensko

Zdroj: převzato z NBS, dostupné z: <<http://www.nbs.sk/sk/publikacie/publikacie-nbs/publikacie-k-zavedeniu-eura>>, 2009.

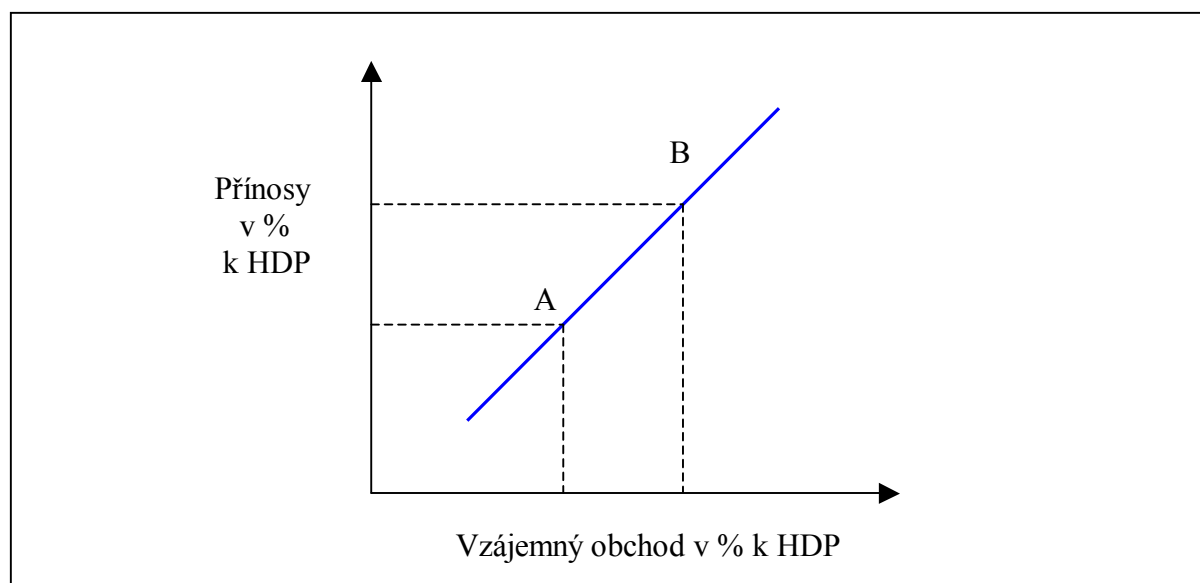
3.5.4 Otevřenost ekonomiky a přínosy společné měny

Významnou proměnnou, která ovlivňuje velikost přínosů nebo nákladů země vstupující do MU je míra otevřenosti národní ekonomiky. Vyšší přínosy ze snížení transakčních nákladů, odstranění kurzového rizika a dalších efektů spojených se zavedením společné měny budou mít země s vyšším objemem zahraničně-obchodního výměny, oproti zemím s menší otevřeností (nižší objem obchodní výměny se zahraničím).⁸⁶

V grafu 3.7 je opticky zpracován vzájemný vztah mezi přínosy z členství v MU a otevřeností dané ekonomiky vzhledem k ostatním členům MU. Vidíme, že čím více je země vstupující do MU otevřená, tím větší přínosy jí členství přinese, a naopak. V grafu představuje bod A situaci, kdy je určitá země méně otevřená vůči svému okolí a tudíž by jí společná měna nepřinesla takové výhody, jako je tomu v případě bodu B, kdy jsou i opticky znatelnější přínosy z větší obchodní otevřenosti vůči svému okolí.

⁸⁶ Citováno z: LACINA, Lubor. Měnová integrace : Náklady a přínosy členství v měnové unii, 2007.

Graf 3.7 Vztah mezi přírůsky ze společné měny a otevřeností ekonomiky

Zdroj: vlastní zpracování na základě informací z: LACINA, Lubor. Měnová integrace : Náklady a přínosy členství v měnové unii, 2007, str. 106.

Slovensko lze považovat za malou otevřenou ekonomiku. Na základě této analýzy by Slovensko mělo dosahovat vyšších přírůsků z přijetí společné měny – eura. Protože Slovensko je otevřenou ekonomikou vůči svému okolí, vstupem do MU by tedy mělo dosahovat vyšších přírůsků oproti jiné zemi, která není takto otevřená.

3.6 Důsledky zavedení eura a současná situace na Slovensku

Důsledky zavedení eura jsou vždy obrovské a rizika jsou spojená s tím, že není předem přesně znám jaký bude mít zavedení vliv, např. jak mohou být ovlivněny pracovní postupy, provoz a systémy informačních technologií – to vše je natolik podstatné, že může oslabit schopnost společnosti plnit své obvyklé činnosti. Případná nepřipravenost na zavedení eura může pro některé společnosti znamenat i menší schopnost obstát v konkurenci s jinými společnostmi na trhu.⁸⁷

⁸⁷ Citováno z. SEAR, Simon. Euro: jak se vyrovnat s důsledky zavedení jednotné evropské měny, 1999.

3.6.1. Očekávání Slovenska

Slovensko od nové měny očekává stabilní a mezinárodně uznávanou měnu, jednodušší cestování do zahraničí (bez potřeby směny peněz; v rámci zemí, ve kterých se platí eurem). Slovensko také od eura očekává lehčí podnikání, postupně vyšší růst mezd, důchodů, zaměstnanosti, ale také vyšší mezinárodní obchod, zahraniční investice a ekonomický růst.

Přínosy které Slovensko očekává se dají rozdělit do dvou skupin, a to okamžité (přímé) a dlouhodobé (nepřímé). Mezi okamžité přínosy řadí: odstranění kurzového rizika nebo některých transakčních nákladů či vyšší transparentnost cen. K dlouhodobým výhodám Slovensko řadí tyto: růst mezinárodního obchodu (především vývozu, kdy Slovensko očekává zvýšení mezi o 20 – 30 % a v dovozu očekává nárůst o 10 – 20 %), zvýšení přímých zahraničních investic, rychlejší hospodářský růst, zvýšení zisků firem (Slovensko odhaduje jejich nárůst o 15 – 30 %) a další. Slovensko od nové měny také očekává postupné zvyšování životní úrovně občanů.⁸⁸

Euro samo o sobě však není zárukou ekonomické růstu, neboť v zemích které zavedly euro dříve se v roce 2005 vykazaly následující růsty HDP: Itálie 0 %, Portugalsko 0,4 % a Německo 1,0 %. Slovensko je tedy připraveno udělat vše pro dosažení svých očekávání od eura.

3.6.2 Narušení očekávání díky hospodářské krizi

V současné době jsou pozitivní očekávání Slovenska narušena hospodářskou krizí, která prochází všemi zeměmi světa a ani celé EU či Slovensku se nevyhnula. Počátek této ekonomické krize byl na amerických hypotečních trzích koncem roku 2008. Nyní hýbe tato krize v negativním slovy smyslu celým světem.

Slovensko bylo krizí zasaženo následovně. Od roku 2009 došlo k nárůstu inflace, zvýšení nezaměstnanosti, snížení agregátní poptávky, poklesu HDP Slovenska a k celkovému zpomalení ekonomiky. Celková meziroční míra inflace v lednu roku 2009 vzrostla na 3,7 %.

⁸⁸ Citováno z: Národní banka Slovenska, 2009.

Spotřebitelské ceny v lednu roku 2009 vzrostly oproti prosinci roku 2008 v úhrnu o 0,7 %. Došlo ke zvýšení cen hlavně ve zdravotnictví, bydlení, energiích a další. Ekonomové však zvýšení míry inflace, hned po zavedení eura, očekávali. K vyššímu nárůstu inflace Slovenska však ještě přispěla současná ekonomická krize.

Podle slov guvernéra Národní banky Slovenska (Ivan Šramko, rok 2009) má dnešní hospodářská krize v zemích mimo eurozónu horší důsledky. Podle něj zavedení eura zmírnilo dopad současné krize na slovenskou ekonomiku – tím, že zaniklo kurzové riziko, což je velmi důležité pro stabilitu. V zemích, které nemají euro, jsou dopady daleko výraznější a jejich řešení je o hodně složitější a dražší, než v zemích s eurem. Dále guvernér uvádí, že vývoj měny pro malé a otevřené ekonomiky je dalek více pod vlivem spekulací, což může způsobit další problémy.⁸⁹

3.7 Euro – správná volba pro Slovensko?

Jestli bylo euro pro Slovensko správnou volbou, či nikoliv, zůstává stále velmi diskutovanou otázkou nejen na slovenské půdě. Řada odborníků tvrdí, že vstup do eurozóny byl správným rozhodnutím slovenské vlády, ale další odborníci jim oponují (tvrdí, např. že pozdější přijetí eura by bylo vhodnější). Záleží spíše na tom, ke které teorii a k jakému myšlenkovému proudu se člověk přiklání.

Slovensko bylo na vstup do EMU dobře připraveno. Podíváme-li se na nominální konvergenci, tak je zřejmé, že Slovensko splnilo všechny maastrichtské konvergenční kritéria a legislativa Národní banky Slovenska byla slučitelná s požadavky ECB. V případě reálné konvergence má Slovensko sladěný hospodářský cyklus s eurozónou, struktura ekonomik se v několika posledních letech také přibližuje k eurozóně a HDP na obyvatele se pomalu blíží k průměru EU jako celku. Dále NBS prováděla analýzu nákladů a přínosů vstupu do eurozóny a došla k závěru, že pro Slovensko jednoznačně převažují přínosy, oproti nákladům. Slovensko je malá a otevřená ekonomika a lze tedy konstatovat, že na základě teorie vztahu mezi přínosy a náklady vstupu do EMU – podle otevřenosti ekonomiky, by mělo Slovensko opět dosahovat přínosů, a to spíše vyšších.

⁸⁹ Citováno z: Týden.cz, <http://www.tyden.cz/rubriky/byznys/slovensko/sramko-euro-uz-tlumi-dopady-krize-na-slovensku_102369.html>, 2009-03-20.

Slovenské podniky, díky zavedení eura, dosáhly dočasné konkurenční výhody oproti zemím, které ještě na euro nedosáhly (např. Česká republika). Dále slovenským exportérům odpadly starosti o kurzová rizika a náklady na konverzi měn. Díky euru je Slovensko pro investory od tohoto roku (tj. 2009) ještě zajímavější destinací, než před tím. Splnění maastrichtských kritérií donutilo euro slovenskou vládu snížit schodek státního rozpočtu, což zapůsobilo na zvýšení stability slovenské ekonomiky a došlo také ke zvýšení slovenské kredibility⁹⁰, ale také ratingu⁹¹ země. Slovensko tím pádem také získalo větší politický vliv v rámci EU.

Negativním dopadem při zavedení eura bylo vnesení inflačních tlaků do slovenské ekonomiky a tudíž zvýšení míry inflace. V prvních dnech to na Slovensku vypadalo v otázce míry inflace takto: ceny některých komodit se zvýšily (např. rýže, kuřata, trvanlivé salámy či sýry), některé zůstaly stejné a některé komodity dokonce zlevnily (např. chléb, mléko, papriky, ale také automobily). Pro Slovensko představuje dále negativum ještě velké náklady na technické zabezpečení eura (náklady na výměnu slovenské koruny za euro), ztrátu národní měnové suverenity Slovenska a ztráta měnového kurzu slovenské koruny jako nástroje měnové politiky.

Analytici se vesměs shodují, že nynější spekulace nad tím, zda byl termín 1. ledna 2009 vstupu Slovenska do eurozóny vhodný či nikoliv, je v tuto chvíli již pasé a navíc, že se jedná spíše o politickou otázku. V současné době je prý důležitější, aby se každý stát připravil na letošní rok a polemiky se spíše týkaly vhodných protikrizových opatření ke dnešní hospodářské krizi. Přijetí eura nelze přesně kvantifikovat a tak zůstává samotné přijetí společné měny hlavně politickou otázkou.

Pro malé otevřené ekonomiky znamená přechod na euro vždy spíše převažující pozitiva. V posledních měsících však na světové scéně došlo k hospodářské krizi a ta „zamíchala“ téměř vším. Zvýšila míru nezaměstnanosti a míru inflace, snížila agregátní poptávku, a to nejen na Slovensku. Proces přijetí eura na Slovensku byl tedy negativně zasažen současným vývojem světové hospodářské situace, což znamená, že Slovensko

⁹⁰ Kredibilita – důvěryhodnost či spolehlivost určitého subjektu.

⁹¹ Rating – bodové hodnocení rizik; představuje mezinárodně ustálenou klasifikaci míry důvěryhodnosti systému.

nemůže očekávat naplnění všech svých pozitivních očekávání, které si stanovilo před vstupem do eurozóny.

Můj osobní názor na to, zda zavedení eura na Slovensku bylo správnou volbou či nikoliv, je spíše optimistický. Domnívám se, že pro Slovensko, které je malou a otevřenou ekonomikou je euro spíše přínosem. I když ke vstupu Slovenska do eurozóny nedošlo zrovna za příznivé hospodářské situace, ale to nepovažuji za tak významnou překážku, která by v budoucnu nemohla být překonána. Naopak se domnívám, že z delšího časového hlediska se Slovensko také díky euru stane významným hráčem v rámci celé Evropy. Myslím si tedy, že Slovensko udělalo krok správným směrem, tím že k 1. lednu 2009 přijalo euro. A nebýt hospodářské světové krize, tak by se dalo říci, že Slovensko vstoupilo v pravý okamžik do již „rozjetého vlaku“ ve směru – Eurozóna.

A ještě závěrem bych chtěla podotknout, že se mi velmi líbí názor na současnou krizi a Slovenský vstup do eurozóny od guvernéra Národní banky Slovenska (Ing. Ivan Šramko), který tvrdí, že euro již tlumí dopady hospodářské krize na Slovensko. Dále cituji jeho slova: „Je zcela zřejmé, že v zemích, které nejsou v eurozóně, jsou dopady daleko výraznější a jejich řešení je o moc složitější a dražší než v zemích, které v eurozóně jsou. Vývoj měny je pro malé a otevřené ekonomiky daleko více pod vlivem spekulací, což může způsobit další problémy.“⁹²

⁹² Vyjádření guvernéra NBS Ing. Ivana Šramka, Euro už tlumí dopady krize na Slovensko, dostupné z: <http://www.tyden.cz/rubriky/byznys/slovensko/sramko-euro-uz-tlumi-dopady-krizenaslovensku_102369.html>, 2009-03-25.

Závěr

Slovensko vstoupilo do evropské měnové unie k 1. lednu 2009 a euro se tak stalo zákonným platidlem na území republiky. Slovensku se po několikaletém úsilí podařilo dosáhnout vytyčeného cíle – přijmout euro. Vstup do měnové unie je pomyslným vrcholem ekonomické integrace, nelze však říci, že je to konečný stav. Právě naopak, vstupem do měnové integrace je nutno, aby každý stát „pracoval sám na sobě“ a byl neustále ve střehu.

Dnes je euro považováno za druhou nejvýznamnější měnu na světové scéně, hned po americkém dolaru, což neustále posiluje ekonomické, politické postavení a vliv Evropské unie ve světě. Euro je také považováno za stabilní měnu. Slovensko se tak stalo součástí velmi sledovaného celku – eurozóny a může se těšit z jejich přínosů, ale obezřetně očekávat i nějaké ty nevýhody. Eurozóna sice není optimální měnovou oblastí, ale i přes to funguje velmi dobře. Slovensko, ale ani žádný jiný stát eurozóny však nesmí zapomenout na to, že euro není „samospasitelné“, ale že je stále nutné pokračovat v nezbytných reformách. Ani výhody z eura nejsou automatické, ale dochází k nim jen když jsou vhodně podpořeny politikami a optimálním prostředím.

V úvodu této diplomové práce jsem si stanovila cíl analyzovat vstup Slovenska do měnové unie, a to zhodnocením nominální a reálné konvergence Slovenska s eurozónou, zhodnotit aktuální hospodářskou situaci na Slovensku po vstupu do měnové unie, důsledky vstupu, náklady a přínosy členství v měnové unii a v neposlední řadě vyvozením závěrů, ke kterým jsem při bádání došla. Cíle mé práce bylo postupně dosahováno v průběhu vypracovávání diplomové práce, počínaje první stěžejní kapitolou a konče kapitolou třetí. Na začátku mé práce jsem musela nastudovat odbornou literaturu týkající se této problematiky a vypracovat z ní teoretický základ pro následující dvě stěžejní praktické kapitoly. Ve dvou následujících analytických kapitolách jsem se zabývala analýzou jak v oblasti nominální, tak i reálné konvergence Slovenska k Evropské unii či eurozóně. Praktická část, také obsahuje zhodnocení hospodářské situace Slovenska od vstupu do Evropské unie až do začátku roku 2009. Analyzovala jsem také náklady a přínosy, které pro Slovensko plynou ze vstupu do měnové unie. Na závěr své práce jsem vyjádřila svůj osobní názor na tuto problematiku a připojila jsem také zajímavé stanovisko k aktuálnímu

dění guvernéra Národní banky Slovenska. Myslím, že mohu konstatovat, že cíl který jsem si v úvodu této práce stanovila, byl úspěšně dosažen.

Tuto diplomovou práci jsem rozčlenila do třech hlavních kapitol s tím, že první je ryze teoretická a další dvě jsou zaměřeny prakticky. První kapitola monitoruje vývoj v oblasti měnové spolupráce v Evropě od jejích prvopočátků až do její dnešní podoby. Ve druhé kapitole jsem se soustředila hlavně na nominální konvergenci Slovenska a analyzovala jsem její dílčí části. Závěrem této kapitoly bylo shrnutí celkového plnění maastrichtských kritérií Slovenskem podle třech Konvergenčních zpráv Evropské centrální banky. Třetí kapitola obsahuje analýzu přípravy Slovenska na přijetí eura. Hodnotím zde reálnou konvergenci Slovenska a hospodářskou situaci od vstupu do Evropské unie až do současnosti. V této praktické části jsem také zaměřila svou pozornost na: začlenění Slovenska do Evropské unie a cestu od vstupu do unie, až k přijetí společné měny. V této kapitole je také významná analýza přínosů a nákladů Slovenska ve vztahu k jejich přechodu k euru. Také jsem v této části zmínila důsledky zavedení eura a současnou situaci na Slovensku v důsledku právě probíhající hospodářské krize. A na závěr této praktické kapitoly jsem si dovolila vyjádřit svůj názor na dané téma. Své analýzy jsem doplnila o zajímavé grafy, tabulky či obrázky pro lepší ilustraci v této problematice.

Pro Slovensko výrazně převyšují výhody ze zavedení společné měny nad nevýhodami. Podle odborníků z Národní banky Slovenska se potvrzuje, že pro Slovensko bylo nejvhodnější přijmout euro co nejdříve po splnění konvergenčních kritérií – čehož bylo dosaženo. Velkým zvratem se stalo to, že v období vstupu Slovenska do eurozóny se celý svět začínal potýkat, a dodnes ještě stále potýká, s hlubokou hospodářskou krizí. Slovensko se však vyjádřilo v tom smyslu, že euro na Slovensku již tlumí dopady hospodářské krize a guvernér národní banky řekl, že pro Slovensko datum přistoupení k eurozóně bylo tím nejvhodnějším okamžikem, jaký si mohlo vybrat.

Seznam použité literatury

Monografie

1. BARNES, Ian. *The enlarged european union*. 1.vyd. Londýn : Addison Wesley Longman Limited, 1997. 419 s. ISBN 0-582-08115-7.
2. BILČÍK, Vladimír. *Európska únia dnes : Súčasné trendy a význam pre Slovensko*. 1. vyd. Bratislava : Slovenská spoločnosť pre zahraničnú politiku a Institut pre verejné otázky, 2001. 160 s. ISBN 80-88935-23-7.
3. BRŮŽEK, Antonín. *Evropská měnová integrace*. 1. vyd. Praha : Vysoká škola ekonomická v Praze, 2001. 138 s. ISBN 80-245-0158-9.
4. CZESANÝ, Slavoj. *Euro : postup a důsledky zavádění nové měny pro banky, podniky a občany*. 1. vyd. Praha : Profess Consulting s.r.o., 1999. 94 s. ISBN 80-7259-000-6.
5. DĚDEK, Oldřich. *Historie evropské měnové integrace : Od národních měn k euru*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2008. 260 s. ISBN 978-80-7400-076-8.
6. FIGEL', Ján. *Slovensko a Európska únia : Slovensko na ceste do Európskej únie*. 3. vyd. Bratislava : Valeur, s.r.o., 2004. 207 s. ISBN 80-89180-01-9.
7. HAD, Miloslav. *Evropská společenství : První pilíř evropské unie*. 2. vyd. Praha : Ústav mezinárodních vztahů pro Asociaci pro studium mezinárodních vztahů, 2000. 165 s. ISBN 80-85864-88-6.
8. LACINA, Lubor. *Měnová integrace : Náklady a přínosy členství v měnové unii*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2007. 538 s. ISBN 978-80-7179-560-5.
9. LOUŽEK, Marek. *Měnová politika a příchod eura*. 1. vyd. Praha : Centrum pro ekonomiku a politiku, 2002. 107 s. ISBN 80-86547-08-6.
10. MANDEL, Martin. *Monetární ekonomie : v malé otevřené ekonomice*. 1. vyd. Praha : Management press, 2003. 287 s. ISBN 80-7261-094-5.
11. MIKEŠTÍK, Alois. *Malá encyklopedie evropské unie*. 1. vyd. Praha : Ústav mezinárodních vztahů, 1997. 256 s. ISBN 80-85864-34-7.
12. MLÁDENKOVÁ, Iva. *Měnová a finanční politika EU*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita v Brně, Ekonomicko-správní fakulta, 2005. 92s. ISBN 80-210-3641-9.
13. SEAR, Simon. *Euro: jak se vyrovnat s důsledky zavedení jednotné evropské měny*. Jana Novotná. 1. vyd. Praha : Management press, 1999. 141 s. ISBN 80-85943-86-7.

14. TOMÁŠEK, Michal. *Euro : Jak se vyrovnat s důsledky zavedení jednotné evropské měny*. 1. vyd. Praha : Management press, Ringier ČR, a. s., 1999. 142 s. ISBN 80-85943-86-7.

Elektronické články

15. *BusinessInfo.cz : Statistika výzkumu a vývoje* [online]. [cit. 2009-03-22]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/oborove-statistiky/statistika-veda-vyzkum-cr-rok-2007/1000452/50660/>>.
16. ČESKÁ TISKOVÁ KANCELÁŘ. *Finanční noviny – ekonomický servis ČTK : Slovenská ekonomika výrazně zpomalí HDP poroste o 2,7 %* [online]. [cit. 2009-03-18]. Dostupný z WWW: <http://www.financninoviny.cz/tema/index_view.php?id=355648&id_seznam=1593>.
17. ČESKÁ TISKOVÁ KANCELÁŘ. *Novinky.cz : Na Slovensku loni stoupla průměrná mzda* [online]. [cit. 2009-03-22]. Dostupný z WWW: <<http://www.novinky.cz/kariera/163076-na-slovensku-stoupla-loni-prumerna-mzda-o-vice-nez-osm-procent.html>>.
18. *EurActiv.cz : Evropská rada se zaměří i na výdaje na vědu a výzkum* [online]. [cit. 2009-03-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.euractiv.cz/ekonomika-a-euro/clanek/evropska-rada-se-zameri-i-na-vydaje-na-vedu-a-vyzkum>>.
19. *Eur-lex : Rozhodnutí Rady ze dne 3. června 2008 , kterým se zrušuje rozhodnutí 2005/182/ES o existenci nadměrného schodku na Slovensku* [online]. [cit. 2009-02-25]. Dostupný z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:181:0043:01:CS:HTML>>.
20. *Eur-lex : Rozhodnutí Rady ze dne 5. července 2004 o existenci nadměrného schodku na Slovensku* [online]. [cit. 2009-02-25]. Dostupný z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32005D0182:CS:HTML>>.
21. *European Commission : Economy finance* [online]. [cit. 2009-02-25]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu.int/comm/economy_finance/about/activities/sgp/procedures_en.htm>.
22. *Euro-portal.sk : ERM II* [online]. [cit. 2009-02-26]. Dostupný z WWW: <<http://euro-portal.sk/clanok/erm-2>>.

23. *Euroskop : Slovensko v EU* [online]. [cit. 2009-03-04]. Dostupný z WWW: <<http://www.euroskop.cz/454/sekce/slovensko-v-evropske-unii/>>.
24. *Euroskop : Věcně o Evropě* [online]. [cit. 2009-02-11]. Dostupný z WWW: <<http://www.euroskop.cz/674/sekce/hospodarska-a-menova-unie/>>.
25. *Eurostat : Economy and finance* [online]. [cit. 2009-02-26]. Dostupný z WWW: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1996,45323734&_dad=portal&_schema=PORTAL&screen=welcomeref&open=/&product=REF_TB_government_statistics&depth=2>.
26. *Eurostat : General government debt* [online]. [cit. 2009-02-24]. Dostupný z WWW: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1996,39140985&_dad=portal&_schema=PORTAL&screen=detailref&language=en&product=REF_TB_government_statistics&root=REF_TB_government_statistics/t_gov/t_gov_dd/tsieb090>.
27. *Eurostat : Public balance* [online]. [cit. 2009-02-24]. Dostupný z WWW: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1996,39140985&_dad=portal&_schema=PORTAL&screen=detailref&language=en&product=REF_TB_government_statistics&root=REF_TB_government_statistics/t_gov/t_gov_dd/tsieb080>.
28. *Evropská centrální banka : Tisková zpráva, 2004* [online]. [cit. 2009-01-02]. Dostupný z WWW: <www.ecb.int/pub/pdf/conrep/cr2004cs.pdf>.
29. *Evropská centrální banka : Tisková zpráva, 2006* [online]. [cit. 2009-01-02]. Dostupný z WWW: <<http://www.ecb.int/press/pr/date/2006/html/pr060516.cs.html>>.
30. *Evropská centrální banka : Tisková zpráva, 2008* [online]. [cit. 2009-01-02]. Dostupný z WWW: <<http://www.ecb.int/press/pr/date/2008/html/pr080507.cs.html>>.
31. *Evropská komise : Kodaňská kritéria* [online]. [cit. 2009-03-04]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/ceskarepublika/information/glossary/term_182_cs.htm>.
32. *Finance.cz : Inflace* [online]. [cit. 2009-03-27]. Dostupný z WWW: <<http://www.finance.cz/zpravy/finance/209610-eu-inflace-v-roce-2008-bylavysoka/>>.
33. *Ingernational Monetary Fund : report for selected countries and subjects* [online]. [cit. 2009-03-27]. Dostupný z WWW: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2008/02/weodata/weorept.aspx?sy=2000&ey=2009&scsm=1&ssd=1&sort=country&ds=.&br=1&pr1.x=26&pr1.y=15&c=961&s=NGDP_R%2CNGDP_RPCH%2CNGDP%2CPPPPC%2CLUR%2CLE%2CLP%2CBCA_NGDPD&grp=0&a>.
34. *Ingernational Monetary Fund : report for selected countries and subjects – Slovak republic* [online]. [cit. 2009-03-27]. Dostupný z WWW: <<http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2008/02/weodata/weorept.aspx?sy=2000&ey=2009&scsm=1&ss>>.

d=1&sort=country&ds=%2C&br=1&pr1.x=98&pr1.y=11&c=936&s=NGDPDPC&grp=0&a=>.

35. KORDA, Euveg. *EkonomikaSme.sk : Slovensko* [online]. [cit. 2009-02-24]. Dostupný z WWW: <<http://ekonomika.sme.sk/c/4191495/setrit-nevedia-zvysia-dlh.html>>.
36. LESYK, Alan. *Otázky a odpovede : Pripravme sa na euro*. Národná banka Slovenska. Bratislava : [s.n.], 2008. Dostupný z WWW: <www.nbs.sk>. s. 12.
37. *Ministerstvo financí ČR : Rada ECOFIN* [online]. [cit. 2008-11-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/ecofin.html>>.
38. *Ministerstvo financií Slovenskej republiky : Predladacia správa* [online]. [cit. 2009-02-24]. Dostupný z WWW: <http://www.finance.gov.sk/Components/CategoryDocuments/s_LoadDocument.aspx?categoryId=4160&documentId=1495>.
39. *Ministerstvo financií Slovenskej republiky : Rozpočet verejnej správy* [online]. [cit. 2009-02-24]. Dostupný z WWW: <<http://www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=6985>>.
40. *Ministerstvo financií Slovenskej republiky : Rozpočet verejnej správy* [online]. [cit. 2009-02-24]. Dostupný z WWW: <<http://www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=6985>>.
41. *Ministerstvo financií Slovenskej republiky : Vláda zaviedla do verejných financií poriadok* [online]. [cit. 2009-02-24]. Dostupný z WWW: <<http://www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=84&NewsId=84>>.
42. *Národná banka Slovenska : Euro a Slovensko* [online]. [cit. 2009-03-21]. Dostupný z WWW: <<http://www.nbs.sk/sk/euro/euro-a-slovensko>>.
43. *Organisation for economic co-operation and development : What's new* [online]. [cit. 2009-03-27]. Dostupný z WWW: <<http://www.oecd.org/>>.
44. *Prezident Slovenskej republiky : Prezident SR* [online]. [cit. 2009-03-27]. Dostupný z WWW: <<http://www.prezident.sk/>>.
45. ŠIKULOVÁ, Ivana. *Konvergencia SR v procese európskej menovej integrácie : 2008* [online]. [cit. 2009-01-13]. Dostupný z WWW: <<http://zadanie.sk/index.php?go=karta&idz=16067>>.
46. *Štatistický úrad Slovenskej republiky : Euro indikátory* [online]. [cit. 2009-02-11]. Dostupný z WWW: <<http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=4>>.
47. *Štatistický úrad Slovenskej republiky : Štruktúrne indikátory* [online]. [cit. 2009-03-27]. Dostupný z WWW: <<http://portal.statistics.sk/>>.

48. *Štatistický úrad Slovenskej republiky : Vývoj spotrebiteľských cien v januári 2009* [online]. [cit. 2009-02-11]. Dostupný z WWW: <<http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=4>>.
49. *Týden.cz : Euro už tlumí dopady krize* [online]. [cit. 2009-03-22]. Dostupný z WWW: <http://www.tyden.cz/rubriky/byznys/slovensko/sramko-euro-uz-tlumi-dopady-krize-na-slovensku_102369.html>.
50. ÚRAD VLÁDY SR. *Úrad vlády Slovenskej republiky: Predkladacia správa* [online]. [cit. 2009-02-25]. Dostupný z WWW: <[http://www.rokovania.sk/appl/material.nsf/0/31D147D2F13762BCC1256E84004A4F44/\\$FILE/predkladacia.rtf](http://www.rokovania.sk/appl/material.nsf/0/31D147D2F13762BCC1256E84004A4F44/$FILE/predkladacia.rtf)>.
51. ÚRAD VLÁDY SR. *Zavedení eura v SR* [online]. [cit. 2009-03-22]. Dostupný z WWW: <<http://www.euro.gov.sk/>>.
52. VILČEK, Ivan. *Novinky.cz : Slovensko směřuje přijetí eura* [online]. [cit. 2009-02-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.novinky.cz/clanek/138156-slovensko-smeruje-k-prijeti-eura-splnilo-maastrichtska-kriteri.html>>.
53. *Wikipedia : Evropská unie* [online]. [cit. 2008-10-23]. Dostupný z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Evropsk%C3%A1_unie>.
54. *Wikipedia : Jednotný evropský akt* [online]. [cit. 2008-12-02]. Dostupný z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Jednotn%C3%BD_evropsk%C3%BD_akt>.
55. *Wikipedia : Pakt stability a růstu* [online]. [cit. 2009-02-25]. Dostupný z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Pakt_stability_a_r%C5%AFstu>.
56. *Zavedení eura : Euro* [online]. [cit. 2008-11-13]. Dostupný z WWW: <http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/vyklad_slovník.html?PG=I>.
57. *Zavedení eura : Podmínky pro zavedení eura* [online]. [cit. 2009-01-24]. Dostupný z WWW: <http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/euro_podmin_prijeti.html#2>.

Seznam zkratek

CZK	česká koruna
ECB	Evropská centrální banka
EK	Evropská komise
EMI	Evropský měnový institut
EMU	Evropská měnová unie
EPU	Evropská platební unie
EU	Evropská unie
EU10	evropská desítka (země: EU5 + Itálie, Irsko, Španělsko, Portugalsko, Řecko)
EU12	evropská dvanáctka (země: EU10 + Finsko, Rakousko)
EU15	evropská patnáctka (země: EU12 + země, které se neúčastní eurozóny; Dánsko, Švédsko, Velká Británie)
EU5	evropská pětka (země: Francie, Německo, Belgie, Nizozemí, Lucembursko)
EUR	euro
GERD	hrubé domácí výdaje na R&D
HDP	hrubý domácí produkt
HMU	hospodářská a měnová unie
MU	měnová unie
NBS	Národní banka Slovenska
OCA	optimální měnová oblast
R&D	věda a výzkum
SKK	slovenská koruna
SR	Slovenská republika
SRN	Spolková republika Německo
USA	Spojené státy americké
USD	americký dolar

Seznam obrázků, tabulek a grafů

Obr. 1.1	Postup tvorby HMU podle Wernerova plánu	19
Obr. 3.1	Nezaměstnanost na Slovensku podle okresů, k 1. 1. 2009	61
Obr. 3.2	Madridský scénář zavedení eura	74
Obr. 3.3	Scénář Phasing-out zavedení eura	75
Obr. 3.4	Scénář Velkého třesku zavedení eura	76
Obr. 3.5	Výhody měnové unie	78
Obr. 3.6	Nevýhody měnové unie	80
Obr. 3.7	Porovnání výhod a nevýhod vstupu do eurozóny pro Slovensko	81
Tab. 1.1	Zapojení zemí do Evropského měnového systému	22
Tab. 2.1	Souhrnný přehled plnění konvergenčního kritéria – veřejných financí Slovenskem podle tří konvergenčních zpráv ECB	39
Tab. 2.2	Shrnutí plnění konvergenčních kritérií Slovenskem podle Konvergenční zprávy ECB z roku 2004	55
Tab. 2.3:	Shrnutí plnění konvergenčních kritérií Slovenskem podle Konvergenční zprávy ECB z roku 2006	56
Tab. 2.4	Shrnutí plnění konvergenčních kritérií Slovenskem podle Konvergenční zprávy ECB z roku 2008	57
Tab. 3.1	Vývoj různých ukazatelů HDP Slovenska, v období let 2004 – 2008	59
Graf 2.1	Míra inflace v roce 1998 ve vybraných státech EU	33
Graf 2.2	Vývoj míry inflace Slovenska podle konvergenčních zpráv	36
Graf 2.3	Vývoj míry inflace na Slovensku v období roku 2000 – 2009	37
Graf 2.4	Vývoj veřejného dluhu Slovenska v období roku 2000 – 2009	41
Graf 2.5	Vývoj rozpočtového deficitu Slovenska v období roku 2000 – 2009	42
Graf 2.6	Vývoj slovenské koruny vůči euru podle čtvrtletí, v období roku 2004 – 2008	49

Graf 2.7	Vývoj slovenské koruny vůči euru v jednotlivých měsících, v roce 2008	51
Graf 2.8	Vývoj průměrné dlouhodobé nominální úrokové sazby Slovenska podle konvergenčních zpráv	53
Graf 3.1	Vývoj nezaměstnanosti Slovenska v období let 2004 – 2009	60
Graf 3.2	Vývoj výdajů Slovenska na R&D, v období let 2004 – 2007	64
Graf 3.3	Sladčnost hospodářských cyklů eurozóny a Slovenska	66
Graf 3.4	Struktura ekonomik Slovenska a eurozóny	67
Graf 3.5	Vývoj reálné konvergence Slovenska s EU	68
Graf 3.6	Výsledky referenda o vstupu Slovenska do EU, květen 2003	70
Graf 3.7	Vztah mezi přínosy ze společné měny a otevřeností ekonomiky	82

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 21/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- беру на вѣдомі, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že jeden výtisk diplomové práce bude uložen v Ústřední knihovně VŠB-TUO k prezenčnímu nahlédnutí a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě, 30. dubna 2009

Eliška Kaďůrková

Adresa trvalého pobytu studenta:

Loukov 5, 76875, LOUKOV

Seznam příloh

Příloha 1	Harmonogram významných mezníků k přechodu na eura, na Slovensku
Příloha 2	Proces zavádění eura na Slovensku
Příloha 3	Slovenské euromince
Příloha 4	Bankovky eurozóny